

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

37807

57.

Ernest Claes

—
BELOGLAVČEK

ERNEST CLAES / BELOGLAVČEK

ERNEST CLAES

BELOGLAVČEK

70878

5. 5. 33. 5 III

1934

JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA LJUBLJANA

LJUDSKA KNJIŽNICA 57

37807

VII št. 37807, c

Naslov flamskega izvirnika »De Witte«
Ilustracije Felixa Timmermansa
S pisateljevim dovoljenjem prevedel
Silvester Škerl

**Kdo je bil Beloglavček in česa se
je še spominjal iz svojih prvih
otročkih let**

Beloglavček se je prebudil in takoj ostrmel. Prvo, kar je občutil, je bilo začudenje: da tako neposredno pred seboj vidi spalno izbo, Hajnijevo posteljo tam v kotu, stare hlače na obešalniku, vso vsakdanjo ropotijo te male kamre, ki je ostro in zatohlo dišala po potu, kakor sleherno jutro. Pravkar se mu je še sanjalo, da sedi na konju in v polnem diru vihrá po deželni cesti, potem še nekaj o novih hlačah — pa se zbudi in vsakdanjost stvari v tej tesni kamri se neusmiljeno zruši nanj. Spet je zaprl oči, da bi poskusil, ali se bo morebiti povrnilo . . . Ne, dolgočasni delavnik, ki se je spet začel, šola in učitelj — so pregnali vsako drugo misel v njegovi glavi.

Vrata v kamro so se z naglim sunkom cvileče odprla.

»Beloglavček!« Beloglavček ni niti mignil.

»Beloglavček!« je poklicala mati zdaj glasneje.

»Ha!« je zazehal Beloglavček, kot bi se prebudil iz globokega sna.

»Spravi se ven! — osma ura je!«

»Dà!« In obležal je, kjer je ležal. Slišal je, kako so se cokle njegove matere klopotaje oddaljevale proti hlevu.

Tedaj je Beloglavček globoko zavzdihnil. Ležal je na levi strani, s težavo je rešil svojo desnico iz rjuhe in se začel praskati — po glavi, po ramah, po hrbtu; povsod ga je srbelo, kot bi bil ležal v ógrščičnem semenu. Nekajkrat je zazijal s svojimi velikimi usti, ni pa še imel dovolj moči, da bi spravil svoje leno telo pokonci. Okrenil se je na hrbet, potegnil kolena kvišku, položil roke pod glavo, ogledoval muhe na pobeljenem stropu in premišljeval.

Neprijetne reči so Beloglavčku zjutraj pri vstajanju kar same prihajale na misel; prijetne pa je moral šele malo poiskati, kakor danes predvsem: četrtek, tedaj popoldne ni šole. In že to je obetalo od sile čudežno lepih stvari.

Skozi malo okno je lila zlato smejoča se luč novega poletnega sonca, kot bi jo kdo s silo od zunaj gnal noter. Mala štiriogлата šipa je bila videti kakor sončno mladosten poleten obraz, ki hoče zunaj in znotraj vse očarati in obdati z zlatim bleskom. Svetloba se je širila po sobi, brskala je po vseh kotih in v gubah oblek, ki so visele na steni. Kakor iz tujega sveta se je razlegal sem noter ščebet vrabčkov in ščinkavcev ter veseli slavospev daljnega škrjančka visoko nad vsem.

Beloglavček je zdaj gledal okno. Iznenada se je spustil vrabec s kratkim frfotanjem prav pred oknom na vitico, se z razširjenimi nožicami oklenil upogljivega držaja, urno okrenil temno glavico na desno in na levo, da bi zapazil morebitno nevarnost, v debelem kljunu pa je nosil dolgo slam-

nato bilko. Mahoma je Beloglavčka zapustila vsa mlahavost in hipoma so obvisela njegove oči z napeto zaverovanostjo na vrabcu. Rič — ptič je bil proč, in prav tako urno je obsedel Beloglavček na kolenih pred oknom, da bi videl, kje gnezdi . . . Tedaj so se vrata spet odloputnila.

»Če ne boš, salamenski . . . Kaj delaš tukaj, cepec?« Mati ni dokončala prvega stavka, ko je zagledala Beloglavčka, ki je v srajci sedel na postelji.

»Nič . . . saj že grem!«

»Samo reci, če hočeš, da ti pomagam!«

Ko so se duri spet treskoma zaloputnile, je zlezel v svoje zakrpane vsédnje hlače in zagodrnjal: »Časa dovolj! Zmeraj ista pesem!« S telovnikom čez laket je stopil iz kamre, v pralnici, kjer so stale tudi kadi s klajo, je vzel z žeblija brisačo, obesil zunaj suknjič in brisačo čez vodnjak ter potopil obe roki v vedro vodé, ki je stalo zraven na blatnih tleh. Malo si je popraskal konce svojih umazanih prstov, zajel nato polno prgišče vodé ter si jo pihaje in prskaje vrgel v obraz. S suhim rogljičem brisače si je potem otrl lica, da so rdeče zažarela.

Okrog z zelenim mahovjem porasle kadi ob vodnjaku so brskale kokoši nemoteno dalje. Preko bezgovca je videl na vrtu mater, ki je okopavala repo. In nad travniki in polji vse naokrog je rastel žareče vroči sončni dan.

Beloglavček je šel noter pit kavo. V sobi je še visel zatohli jutranji hlap, radi sonca, ki se bo

zdaj zdaj uprlo v to stran hiše, so bile na oknu zavese spuščene, muhe so se kobacale po črnem stropu in po zavesah na oknu, po stenah in po mizi, ter se v tihem létu prevažale po prostorni, nizki izbi. Na ognjišču je bil ogenj ugasnil; zraven je sedela črna mačka in spala, sčenila se je in mežala, kot bi napeto razmišljala o dogodkih pretekle noči. Stenska ura je bingljala s svojim dolgim nihalom, ki je imelo na spodnjem koncu meden ščit, v tihem tiktakanju mirno sem ter tja, kakor da bo večno trajal dan, ki se je pravkar začel, in bi se nikomur ne mudilo. Prav ko je Beloglavček vstopil, je pričelo zgoraj v okrogli glavi, kjer je bilo skrito nevidno življenje, hrupno brneti, in je brnelo, dokler ni skočilo ven osem jasnih kovinastih udarcev, potem pa je znova začelo enakomerno in nepretrgano tiktakati. Na belo se sveteči številčnici se je manjši kazalec zapičil v polno črnino rimske osmice, večji pa je vne-marno drsel proti eni, kot bi ga nič ne brigalo in ko da je opravil svojo dolžnost.

Beloglavček je pogledal na uro in zagodrnjal: »Zdaj vidiš, da še ni bilo osem,« nato je sédel k mizi. Ob ročki s kavo so bili zanj pripravljene tri s presnim maslom namazani režnji kruha. Nalil si je skodelico kave, pokukal skozi odprta zadnja vrata na vrt, da bi videl, ali se mati vrača — in si vzela iz sladkornice v jedilni shrambi tri kocke sladkorja. Nato je začel mirno jesti svoje namazane kose kruha, ne da bi bil molil pred jedjo, saj ga nihče ni videl. Vmes je sem ter tja posrebal

požirek kave in mahal po muhah, ki so si dajale opravka povsod na mizi, v drobnih luknjicah in razpokah krušnih drobtinic ter na mokro rjavih madežih od kave.

Pripravljene tri namazane kose kruha je kmalu pospravil; odrezal si je še en kos, in ko je tudi tega pojedel, je za nameček vzel še ostanek, ki je od jutra ležal na mizi.

Beloglavček je bil slabe, zelo slabe volje. Najprej že tiste sanje, ki so ga grdo nalagale, potem vrabec, ki ga nemara nikjer več ne bo najti, pa mati, ki je večno godrnjala, premalo namazanih režnjev in povrhu še zamazana miza — če si mor-da mislijo, da bo on pospravil ta kup nesnage! . . . ne, kaj pa je njemu, pustiti vse, kakor je!

Kakšen je Beloglavček? — Začnimo kar pri glavi: snežnobeli lasje, »ščetina« ga je klical včasih učitelj, da označimo vsega Beloglavčka z eno besedo. Nizko čelo, drobne rjave oči, ki so prežale hkratu na vse strani, mršav obraz, velika štrleča ušesa, usta, ki bi jim po pravici rekli, da so precèj široka — radi česar je njegov starejši brat Hajni včasih dejal: »Na Beloglavčkovem žrelu vidiš, da zna bolje jesti ko delati.« To je Beloglavčka žalilo radi načina, kako je to povedal; sicer se mu je pa zdelo zelo naravno, neglede na »žrelo«. Beloglavček je bil širokih pleč, močnih prsi, krepkih rok in nog, ki so v komolcih in v kolenih silile skozi suknjič in hlače, ti deli so mu namreč pri vsakdanjih telesnih vajah največ služili. Skratka — prav postaven dečko, ki bo do-

rasel v čvrstega fanta. Prav za prav mu je bilo ime »Levi«, ne »Beloglavček«; do tega imena je prišel samo zaradi svojih las. Po francoskem na-

činu »Louis« ga je klicala včasih samo sestra v samostanski šoli, na svoje šolske zvezke pa se je svečano podpisoval »Ludovicus«. Pri verouku ga je klical župnik kar za »Beloglavčka«, a to se mu

je zdelo vendarle imenitneje, kot če bi ga klicali za »Rusoglavca«, kakor Drisa z Vrbovine.

Beloglavček je bil najmlajši, Hajni najstarejši, med njima Nis. Iz svojih najzgodnejših otroških let se je najbolje spominjal, da je nosil hlačke na zaklopec, ki ga je včasih pozabil zapeti, da je pogostoma letal okrog s smrkavim nosom, ki mu ga je potem mati brisala s svojim modrim predpasnikom, oče pa z rutico ali pa kar z golo roko, pri čemer pa je tako čvrsto zagrabil, da je moral Beloglavček vsakokrat zatuliti. Tiste čase je še jecljal in še danes reče včasih Nis, da bi ga podražil, »naš Be-be-beloglav-ček«. Tudi tuljenje je bilo ena njegovih posebnih lastnosti, in če si ga kakorkoli potreboval, si prav tako pogodil, če si ga poklical »Kje pa je naš Kričač« kakor »Kje pa je naš Beloglavček«.

Iz njegovih prvih let se mu je najostreje vtisnilo v spomin, da ga je bilo neznansko strah peklà in hudičev. To pa zaradi tega, ker mu je Hajni, samo da bi ga strašil, pripovedoval takšne gnusne reči o »črnem možu«, ki ponoči človeku trebuh razpara, zabije vanj kavelj ter ga tako vleče skozi zemljo v pekel. Beloglavčka je potem vselej popadel takšen strah, da se je včasih sredi noči prebudil ter si otipal trebuh, da se je prepričal, ali se ga hudič še ni lotil. Osem dni je spal z vrvico na roki, ki jo je pritrdil k posteljni nogi, da bi ga satan ne mogel potegniti za sabo. Vse dotlej, dokler se ni Nis, ki je tisti čas spal z njim, neke noči zahomotal v vrvico in jo Beloglavčku prepo-

vedal jemati še v posteljo. Razen Beloglavčka samega ni nihče drug nikoli vedel, kakšen je bil pravi namen te vrvice. Potem se je miril tako, da je ponoči z vso silo tiščal v pesti krajec Nisove srajce; če bi ga hoteli hudiči odnesti, bi Nis gotovo opazil in ga potegnil nazaj.

Njegova mati pa mu je venomer pripovedovala o Jezuščku, o Naši ljubi Gospé, o angelcih in dobrih otročičih, zlasti pa o nebesih. Pri tem pripovedovanju je sedel Beloglavček — v tistih časih ga je mati klicala še za »Levikeja« — z zevajočimi usti in široko odprtimi očmi ter poslušal. Vedno znova je hotel slišati, v materinem naročju sedé: vsak dan riževa kaša s srebrnimi žličkami, medena potica, sladko mleko s prepečencem, potlej pa ježa na osličku iz čokolade. Temu nebeškemu osličku si smel kdaj odgrizniti kar tako malce čokolade od ušesa, prav nič ga ni bolelo, in précej mu je na novo zraslo. To je bilo tisti čas, ko so se vsi neke noči prestrašeni prebudili iz spanja ob grozotnem Nisovem rjoventju. Ko je mati prižgala svetilko in je vzel oče svojega najmlajšega v naročje, je postalo jasno, kaj se je bilo zgodilo. Beloglavček je bil Nisa krepko ugriznil v prst in vpil še glasneje kot Nis: »Mislil sem . . . mislil sem, da sem ugriznil oslička iz čokolade v uhó.« Naslednjo nedeljo sta mati in Hajni poromala na božjo pot k svetemu Korneliju na Modrem vrhu ter naročila, naj se opravijo molitve zanj; odsihmal so nevarne sanje začele odnehavati.

Iz tistih časov se je še spominjal, da je sedel

nekega dne oče pri ognjišču in cepil drva, da bi podkuril kotel z živinsko klajo, in da mu je nenadoma priletela treščica v oko, nakar mu je ušla mastna kletvica. Beloglavček, ki je v kotu z ogljem risal vojaka na desko, se je ob tej kletvi prestrašil in — dovzeten za pobožne nauke sestrá iz samostanske šole — odvrnil: »Hvaljen bodi Jezus Kristus!« To je očeta tako razdražilo, da mu je z novo kletvico zalučal poleno v glavo. Razkačen radi te krivice je zagnal Beloglavček oglje in desko v kot, stekel ven, stopil za hišo in vpil, kot bi ga na ražnju pekli, kako malo je zalegla njegova pobožna rotitev, in da bi dal vedeti materi, ki je delala na vrtu, kakšen strahovit zločin se je izvršil nad njim. Ko je tam kričal svoje četrte ure, ne da bi se bila pojavila niti najmanjša pomoč, je prišel z rokami v žepu izza ogla oče, ki je medtem že pozabil na vso zadevo. Ko je čul svojega najmlajšega sina tako pretresljivo kričati, je začudeno vprašal: »Kaj pa tako tuliš?« To se je videlo Beloglavčku tako nečloveško podlo, da mu je ihté zabrusil: »Ti še ... hi ... hi ... še ... hi ... hi ... vprašuješ ... hi ... hi ... ti lump ti ... hi ... hi ...!« in je za to pri priči dobil tako krepko brco, da je bliskovito odletel v živo mejo.

Tako se je naučil Beloglavček že v rani mladosti, da pod soncem ni zmeraj vse pravično in da ne sledi slehernemu zlemu dejanju kazen za petami. Vero, ki so mu jo sestre vcepile v »Hvaljen bodi Jezus Kristus«, je pri tej priliki tudi izgubil. Na tihem je pač še kdaj tako rekel, kadar je slišal

preklinjati, dokler ni prišel v tista leta, ko sme kdaj pa kdaj tudi šolar zakleti, kar je bilo po Beloglavčkovem mišljenju označeno v katekizmu z dobo razumnosti.

Še v drugih pobožnih navadah se je uril Beloglavček. Tako je doma v boljši sobi visela podoba, ki je zbujala v njem posebno spoštovanje. Na sredi podobe je bil trikot, iz katerega je tako preteče škililo nanj okó, da ga je obhajala groza. Zgoraj je bil napis »Bog me vidi!« in spodaj »Tu ne preklinjamo!« Kadar je zagrešil Beloglavček kaj posebno hudega, je dobil najprej primerno število zaušnic, nato je moral z golimi koleno klečati v svojih coklah ter z iztegnjenimi rokami odmoliti vrsto očenašev pred tem božjim očesom, ki je še bolj strogo škililo nanj ter ga spominjalo na vaškega policaja Drisa. Včasih je ponoči sanjal o tem in se prestrašen prebudil. »Tu ne preklinjamo!« — to je po vsem videzu malo učinkovalo na očeta, zlasti kadar je prihajal domov ob nedeljah zvečer ali pa po sejah občinskega odbora, kjer je enkrat na mesec od dveh do treh na županstvu, od treh do desetih ali enajstih pa v gostilnah varoval koristi svojih občanov. Nekega dne je v veliko Beloglavčkovo veselje padlo božje oko z žeblja; šipa se je razbila, podoba raztrgala in prazni okvir je stal zdaj za omaro. Kadar je bila pri njih na obisku hčerka tete Roze, Nika, ji je Beloglavček velel, naj pred njim poklekne, sam pa je igral božje oko: vzel je okvir, vtaknil glavo vanj, zatisnil eno oko, z drugim pa strogo gledal Niko in go-

voril z zamolklim glasom: »Bog me vidi. — Tu ne preklinjamo.« A to na Niko, ki je bila zelo debela in zelo neumna, prav za prav ni preveč učinkovalo, in Beloglavček je menil, da zato ne, ker ni okusila prej običajnega števila zaušnic; le-teh pa si ni upal dodati.

Prav dobro se je spominjal, kako se je dolgočasil, kadar je šel z materjo v cerkev. Kar naravnost v cerkev sta šla in naravnost domov, nič se ni smel poigrati pred cerkvijo ali pomuditi pred stojnicami. Nekoč je stopil v cerkev s kapo na glavi in sedel tak na stolici zraven matere. Kakor hitro ga je opazila, mu je vzela kapo z glave in ga zgrabila za lasé, tako da je Beloglavček v največje zgražanje pobožne srenje na ves glas zavpil: »O hudir!« Drugikrat je vtaknil glavo skozi naslonjalo svoje stolice, da bi prečital, kar je bilo napisano na modrem nagrobniku tik pred njim: »Tukaj počiva . . .«, tedajci pa so nenadoma obrnili stolice za pridigo, in preden se je mogel Beloglavček rešiti ozkega naslonjala, je prebral župnik polovico nedeljskega evangelija. Nekajkrat ga je bil vzela oče s seboj, a kmalu se je naveličal po veliki maši vlačiti takšnega paglavca sabo. Izmed vseh pobožnih vaj iz svoje zgodnje mladosti pa je najbolj pomnil tisto nedeljo, ko je sedel pri veliki maši za stolom Jana Pika, ki je imel navado, da se je zmeraj usedel zraven Finice Perdju. Janu Piku je rdeča rutica napol visela iz žepa, Beloglavček pa jo je previdno potegnil ven, zvezal z njo Janovo stolico s Finičino ter se nato podrsal

na skrajni konec svoje klopi. Ta je bila lepa, ko sta po pridigi vstala in hotela nič hudega sluteč obrniti svoji stolici! Finico je oblila temna rdečica, zakaj hipoma so vsi ljudje opazili, da sedi zraven Jana Pika, le-ta pa je z veliko težavo nazadnje le razdril voz, medtem pa tri ali štirikrat polglasno zaklel. Ko so doma zvedeli, jih je oče Beloglavčku naložil pošteno mero na zadnjo plat. Jan Pik se nikdar več ni usedel zraven Finice, in kadarkoli se je v cerkvi usedel na stol, se je prej ozrl, če ni Beloglavček kje blizu.

Štirinajst dni je bil Beloglavček tudi ministrant. Nekega dne je v zakristiji odkril v starem zaboju od dima počrnelo lončeno pipo in jo pri priči spravil v žep. Med mašo pa, ki se mu je zmeraj zdela strašno dolgočasna, je mislil bolj na svojo najdbo kot pa na confiteor in credo ter vzel skrivaj pipo iz žepa, da bi si jo še enkrat ogledal. Presneto, pa je moral hitro po vrčke! Toliko časa je še imel, da je spustil pipo v široki rokav svojega koretlja, stopil k otarju in . . . cop! prav ko je hotel naliti vina v kelih, se ti reč zakotali pod noge župniku, ki je spoštljivo gledal v tla! — Ta je bil poslednji dan njegovega cerkvenega službovanja.

Svojo prvo vzgojo je dobil Beloglavček pri nunah. Dve leti — zdaj se mu je zdelo kar neverjetno — je moral zdržati tam. Zmeraj je imel občutek, da ne spada tja. Naučile so ga mirno sedeti, spati, peti, igrati se in pisati črke — načrt, ki je dobre »Sestre Oznanjenja« v Sihemu gledé

Beloglavčka včasih tiral v obup. In sestra Monika je s povešenim pogledom sporočila prednici, da se že zdaj v Beloglavčkovi mladi duši pojavljajo »slaba nagnjenja«. Med igranjem je zmeraj škilil preko ograje, za katero so se ukvarjale sestre z malimi deklicami. To se je zdelo sestri Moniki tako velik greh, da je pridrževala Beloglavčka, ko je stvar odkrila, vsak dan nekaj minut dlje v razredu kot druge otroke. Pri sestrah se ni naučil ničesar drugega kot očenaš in angelsko češčenje. Iz te otroške šole se mu je najbolj jasno vtisnil v spomin obraz sestre Monike; biló je široko belo obličje, ki je togo in brezčutno gledalo izpod bledega redovniškega pokrivala. Župnik Mince, ki je imel sladkoben svetniški obraz in od tobaka za njuhanje počrnelo ustnico, se je kdaj pa kdaj prikazal v šoli. Pritaval je noter, opirajoč se na svojo palico, in najprej ponudil sestri Moniki svojo tobačnico. Nato so morali vsi vstati ter zopet sestiti in zapeti: »Kraljiček v gozdu je zapél!« — ali še pogosteje: »Zvonovi zvonite...« Beloglavček ni znal besedila na izust, a kadar so prišli do »Ave, ave Marija!«, je sam kričal vsaj tako glasno kakor vsi drugi skupaj. Nekoč ga je župnik ob taki priložnosti prijazno potrepljal po glavi in dejal, da bo smel pozneje peti v cerkvenem zboru na koru, kar je Beloglavčka spodbudilo, da je pri vsaki pevski vaji svoje glasilke še bolj napenjal. Kadar koli je župnik prišel na obisk, je govoril o Jezuščku, o Naši ljubi Gospé in o dobrih otročičih; Beloglavček pa je gledal na dekliško stran, zakaj

bil je prepričan, da veljajo te čenče samo njim, ne pa dečkom. Neznansko se je bal Beloglavček matere Hijacinte, ki so jo krasili brki; imenoval jo je kratko malo mati Cinta, sestra Monika pa se je zvala sestra Harmonika.

S šestim letom je smel iti v deško šolo. Tedaj se je začelo za Beloglavčka čisto novo življenje. Takoj se je zavedel, da je postal »fant«. Četudi je bil prve dni malo plašen med vsemi temi večjimi fanti, ga je vendarle znal učitelj že čez nekaj tednov pravilno ceniti; sprevidel je, da mu mora odkazati mesto tik pred seboj v prvi klopi, da bi ga mogel hitreje prijeti za ušesa. Nekaj dni pozneje, ko ga je zvečer vprašal njegov oče, ali je kaj priden v šoli, mu je Beloglavček odvrnil: »Seveda, saj sedim že v prvi klopi!«

O, deška šola! O! tukaj si se lasál in divjal po mili volji! Tu ni bilo treba biti čedno umit in počesan, poleti ni bilo treba spati, za kazen ni bilo treba stati v kotu, niso ti nalepili robove znamk čez usta, na stranišče te ni posadila sestra — v tej šoli je bilo vse po fantovsko. Če si se tu kaj pregrešil, se je izplačalo; dobil si par zaušnic, ki so sicer skelele, a so bile hkrati dokaz, da te niso imeli za neumnega otročaja. Že po prvem tednu je Beloglavček vedel, kaj »se sme« in kaj »se ne sme«, poznal je moč, ki jo je imel učitelj v roki in nogi, natanko je vedel, katerim šolarjem je bil kos in katerim ne, kratko in malo, vse je vedel, kar si moral vedeti v deški šoli, da si bil na višku.

Dve leti je presedel v mali šoli pri učitelju

Stafu, zdaj pa je bil že dobro leto dni pri nadučitelju. Prav malo se je menil za to, ali je v tem času kaj naprédoval v modrosti in razumnosti. Šola se mu je zdela čedalje bolj dolgočasna. Ure, ki so jih morali dečki prebiti v šoli, so potekale zmeraj enakomerno, brez vsake spremembe. Sicer so imeli ob vsakem letnem času svoje igre in zabave, a vse to so jim kazile redne učne ure, ki so pretrgale vsako igro in zabavo prav tedaj, ko je bilo najlepše. Pozimi je smel kdaj ostati doma, kadar je bil sneg previsok, poleti pa, kadar je moral gnati na pašo — a to so bili redki dnevi, in ob takšnih priložnostih je pač pogrešal tovarišije. Beloglavčku nikakor ni šlo v glavo, kako so mogli odrasli z resnim obrazom trditi, da zavisí njegova sreča v bodočnosti od obiskovanja šole in pridnega učenja. Edina sreča v tej »bodočnosti« je bila ta, da ne bo več treba hoditi v šolo.

Beloglavček je bil šole sit. Vsak dan katekizem, računstvo, zgodovina, zemljepis in mnogo drugega, in vse to so učili na tak način, da se je kaj lahko zbudil v dečkih, tudi če bi ne bili vsi Beloglavčki, za vse življenje odpor do teh stvari. Za Beloglavčka je bilo to več, kot je mogel prenesti.

S temi zadevami se je ukvarjal Beloglavček tisto jutro, ko je jedel namazane kose kruha. In čim sijajneje se je dvigalo sonce zunaj nad svetom, tem bolj se mu je tožilo iti v šolo. Zavidal je Hajniju in Nisu, ki sta bila zdaj na polju, kjer sta morala sicer pošteno delati, a sta se vendarle

smela svobodno gibati zunaj v soncu pod milim nebom.

Za njim, na kuhinjski omari, je ležal »Mali katekizem«, iz katerega se je moral za danes na pamet naučiti poglavje o sedmih delih usmiljenja in iz katerega je sinoči pri svetilki samo na videz čital z glavo med dlanmi, medtem ko je v resnici opazoval muhe, ki so na mizi uprizarjale razne čudne igre, ter z napeto pozornostjo poslušal divjega lovca Viktalisa, ki je pripovedoval Hajniju, kako je ukanil Merodejevega logarja. A vsakokrat, kadar si je drznil nekoliko dvigniti glavo, da bi bolje slišal, ga je oče preteče vprašal: »Koliko je del usmiljenja?« In Beloglavček je spet urno pogledal v svojo knjigo, dokler ni naposled zaspal ter ga je ponoči v sanjah precejšnje število del usmiljenja tako mučilo, da se je nekajkrat v grozi prebudil. In negledé na vso pridnost je Beloglavček vedel o delih usmiljenja prav toliko kakor krava o herbariju.

Bilo je četrť čez osem. Beloglavček je vstal, si potisnil kapo na glavo, vzal katekizem v roko in odšel skozi vrata.

O sedmih delih usmiljenja ter o murnu in mravlji

Zunaj je bil novi poletni dan v polnem razmahu. Sonce je stalo že plameneče tam zgoraj nad Žerjavovino in zasipalo s svojimi zlatimi žarki

travnike in polja, s svojo lesketajočo se svetlobo široko naokoli vse objemáje. Čez žitna polja to in onstran ceste je vlekla lahna sapa, ki je gnala pred seboj hladno jutranjo roso; in zlato žito na visokih bradatih bilkah je prepevalo svojo pesem,

kakor da samo zase po tihem poje melodijo vse sončnosti, ki je ležala na vseh stvareh. Visoko gori so žvrgoleli škrjančki, gibke pičice na mirni, mehki modrini lepega neba. Na drevesih in v grmovju so uganjali vrabci in ščinkavci svoje norčije in razposajenosti, in tamle na travniku je stal kosec; njegovo žvenketajoče brušenje jekla, ki se je isknilo, je bil lep, sozvočen glas.

Beloglavček je za hip obstal na cesti, se razgledal po poljih in travnikih, po soncu in koscu, prisluhnil ščinkavcem — kar se je svetilo v njegovih očeh in utripalo v njegovem srcu, vse to je bilo njegovo življenje, in najrajši bi bil tulil, ker je moral v šolo.

Če bi izostal! . . . Oči so se mu nenadoma zaiskrile! . . . A joj! še vsakokrat je prišlo na dan. Oni teden je bil še enkrat tvegat in se šel kopat. Še istega večera je bil povedal učitelj očetu in leta je položil Beloglavčka čez koleno, mu spustil hlačke in mlatil tako, kot bi ne bilo človeško meso. Očetje in učitelji — oboji so bili v Beloglavčkovih očeh nadloga in oboji povsod odveč.

Če ne bo znal svoje naloge na izust, bo opoldne gotovo zaprt, oče pa ga popoldne ne bo pustil iz hiše — in danes je četrtek.

S težkim srcem je odprl v katekizmu današnje poglavje in spótoma naglas čital vprašanja.

»Kaj so dela usmiljenja?«

»Čednosti, s katerimi drugim ljudem iz usmiljenja pomagamo v njih telesni in duševni stiski.«

»Katera so dela usmiljenja?«

»Dvojna: telesna in duhovna dela usmiljenja.«

»Koliko telesnih del usmiljenja štejemo?«

»Sedem; namreč: prvič: lačne nasičevati, drugič: žejne napajati, tretjič . . .«

Ah, kakšnih neumnosti se morajo učiti šolarji na pamet, je nenadoma pomislil Beloglavček. Čemu neki? Nemara za to, da bi se po tem ravnali? Če bi bili prepustili Beloglavčku, da si izmisli dela usmiljenja, bi bila le-ta gotovo porabnejša: številka ena bi gotovo bila nekaj za te čemerne učitelje, številka dve za njegovega očeta . . . — Le pomislite: lačne nasičevati . . . to je za berače in potepuhe kakor za Avgusta s harmoniko, za Fino Pandur in druge. Če so pri njih doma pred vrati »molili«, so dobili groš ali namazan kruh; samo Fina Pandur je zmeraj dobila le namazan kruh, denarja nikoli, ker si je z njim kupovala pri Mariji Lus žganja. Če je prišel tuj berač, kakor tisti starček, ki je pri Vernelenu odnesel sekač, je mati, ne da bi odprla vrata in preden je berač začel svoj očenaš, zaklicala: »Ne bo nič!« — nakar je prekinil berač svojo molitev z besedami: »Da bi crknili, smrdljivi skopuhi!« Ko so preteklo poletje nekega ponedeljka opoldne ravno sedeli pri mizi, jo je primahal nekdo, ki je bil videti pošteno sestradan. Začel je pripovedovati prav na dolgo in na široko, da »prav dobro pozna« očetovega brata, strica Drisa iz Volčje drage, ki je tako dober in pravičen mož in ki stanuje ravno nasproti njega. In ko so tega falota pet minut kesneje slovesno

vrgli skozi vrata, ker si je hotel »izposoditi« denarja, je začel vpiti na cesti: »Vaš Dris je največja svinja v Volčji dragi!« — Žejne napajati — to je bilo nekaj za njegovega očeta, ki je bil ob nedeljah zvečer, kadar je šel s Pajkom in Francetom Zajcem, zmeraj strašno žejen in so ga potem v krčmah »napajali«; to je bilo nekaj tudi za Janeza Šavsca, ki pije mnogo žganja, da bi se znebil svojega revmatizma. — Nage oblačiti! . . . presneto, zdaj pa je moral pomisliti Beloglavček zoper svojo voljo na Adama in Evo, kakor sta bila narisana na prvi strani njegovih »Zgodeb iz sv. Pisma«, Adam za mirno spečim levom, Eva napol skrita za rožnim grmom. Ko je Beloglavček prvič zagledal to podobo, je držal list proti svetlobi v upanju, da bo na oni strani videl še kaj več. Kadar so se šli po šoli kopat, nikakor niso mislili na dela usmiljenja, in pogostoma so uporabljali svoje kape za kopalne hlačke. In ko je hodil Beloglavček še k nunam v šolo, se je mala pekova Alisa tik pred njim na igrišču prekucnila. Tedaj se je Beloglavček kakor iz uma zasmeljal in zavpil: »Bliska se!«, mala Alisa pa je s predpasnikom pred očmi strašansko tuleč stekla k sestri in ji povedala, »da je Be-Beloglavček vi-videl«. Mati Cinta ga je tedaj pozvala samega v šolsko sobo, nategnila mu je obe ušesi, kakor bi hotela preizkusiti, koliko se sploh dadó naviti, grdó je pogledala in ga nahrulila, češ, da pojde v pekel. Gospod vikar, ki je ravno nadzoroval šolo in kateremu so povedali to hudo reč, mu je, ko je sveto trdil, da je zatisnil oči in naj bo

pri priči mrtev, če je kaj videl, pripalil nekaj gor-kih s pasjim bičem ter mu prav tako zagotovil, da pojde v pekel. A tisti hip so se zdeli Beloglavčku udarci z bičem neprimerno hujši od pekla in vseh rogačev. In kadarkoli je pozneje še videl, da se bliska, ni prav nič več vpil, ampak si je mislil svoje. — Popotnike sprejemati — nemara zato, da napravijo pošteno ceho in se svojega denarja znebijo. — Bolnike obiskovati — to je delal župnik vsako leto okrog Velike noči in v nedeljo prej oznanil z lece, da morajo ljudje posuti pesek pred hišami in postaviti goreče sveče na okna, koder bo šel mimo naš Gospod. — Jetnike reševati — pri tem delu usmiljenja je zrl Beloglavček zamišljeno predse, ne da bi kaj razumel. — Mrliče pokopavati — to je opravljal v Sihemu rdečelasi Til, ki je nosil uhane in stopal z zastavo na čelu procesije.

Teh sedem točk naj bi šolski deci tolmačilo krščansko usmiljenost, in učenje teh nerazumljenih stvari na izust naj bi nekega dne napravilo iz Beloglavčka pravovernega kristjana!

Pri postaji je Beloglavček zaprl katekizem, saj je bilo vse zastonj.

»Hej, Beloglavček!«

Presenečen se je Beloglavček ozrl in zapazil gospoda z rjavim kovčegom v roki, ki je prihajal od postaje proti njemu.

»Beloglavček, ali si iz Sihema?«

Beloglavček je premeril tujca od glave do nog in vprašal nato:

»Odkod veste, da mi je Beloglavček ime?«

»Tako sem si mislil,« je dejal tujec in se smejal, »povej mi, kje pa stanuje tukaj v Sihemu Friderik Svinen?«

Beloglavček je preudarjal. Friderik Svinen mu ni bil znan . . . Poznal je samo Marcela Svinena iz šole, in ta je bil sin debelega Frica.

»Ali nimajo pri njih nekega Marcela?«

»Tega ne vem — zakaj pa?«

»Marcel, sin debelega Frica, sedi pri nas v šoli v prvi klopi in se piše Marcel Svinen.«

»Kaj pa dela njegov oče?«

»Debeli Fric?«

»Da, debeli Fric.«

»Ta je že dolgo mrtev.«

»Da, da, ampak kaj delajo v hiši, kjer je ta Marcel Svinen doma?«

»Tam imajo trgovino s srajcami ter spodnjimi hlačami in drugo tako šaro.«

»Saj prav tiste mislim, kje pa stanujejo?«

Beloglavček je za hip pogledal proti nebu; rad bi se bil maščeval za »beloglavčka«.

»Niste bili še nikoli v Sihemu?«

»Ne, fantek, prvikrat prihajam sem.«

»No!« in Beloglavček je pokazal nazaj na pot, po kateri je bil sam prišel, »ali vidite tamle tiste hiše?«

»Da . . . pa kaj stanuje debeli Fric zunaj vasi?«

»I seveda, ali vidite tisto hišo z belim slemenom?«

»Da.«

»Tista ni; ampak tista hiša z rdečo streho, pred njo, tamle je.«

»Dobro fantek, pa lepa hvala.«

Tujec se je okrenil in naglo oddaljil v smeri proti Averbode.

Beloglavček se je od veselja namuznil in gledal še nekaj časa za njim. Kaj bi bil dal, ko bi mogel biti zraven, da bi videl njegovo jezno lice, kadar bo ta škric prišel h kovaču.

Na trgu je srečal Beloglavček nekaj tovarišev, in v pogovoru o včerajšnjih in današnjih dogodkih so prišli do šole. Pred zidom, ki loči igrišče od ceste, je čakala šolska mladina, da jo spustijo noter. Nekateri so se naslanjali na zid ali pa čepeli na tleh in obravnavali vsakdanje prigode iz deškega sveta. Večina pa je v Široki ulici skakala čez kozo. Vrsta je segala do stanovanja občinskega pisarja, in ko je prišel Beloglavček tja, sta se ravno tepla Loke Mens in Kobe Luiten; zakaj Kobe, ki bi bil moral stati, je počenil, ko je imel skočiti Loke čez njegov hrbet, radi tega je zajel Loke z rokami v prazno in telebnil z glavo na tla. Loke je bil že pokonci in vlekel Kobeja za lase, le-ta pa se je tako srdito branil, kakor bi bil on razžaljena stranka. Praskala in grizla sta se in teptala z nogami, dokler ni naposled občinski pisar na drugi strani ulice odprl vrat in zaklical »ali naj jima, tri sto zelenih, pride pomagat«. Pisarja so se bali še bolj kot učitelja — pri tisti priči sta od-

nehala; Kobe je začel jokati, in po tem so sklepali vsi, da je zmagal Loke.

Beloglavček je gledal precej ravnodušno. Loke proti Kobeju, to ni bilo nič, enega kakor drugega je že večkrat zvrnil na hrbet. Ogledoval si je slaščice, rogljičke in sladke bonbone v izložbi Rozine Kmet, pokukal pri Francetu Zajcu skozi ključavnico ter jo mahnil nato proti skupini petih dečkov, ki so se bili zbrali okrog malega Morica, postajenačelnikovega sina. Moric je bil edini šolarček, ki se ni Beloglavčku nič smilil. Bil je strašno nežen fantiček s kratkimi nogavicami in belim ovratnikom, zmeraj čedno oblečen, učiteljev ljubljenec, najhujši lizun in prav za prav največji osel v vsej šoli. Pretepati se z Moricem ni veljalo za za nikako čast, zakaj takoj je začel tuliti; na drevesa plezati ni znal; plavati — enkrat je šel po dolgem obotavljanju z drugimi, tedaj pa je Beloglavček delal v vodi z njim tako grdo, da je bil ves dan bolan.

Moric je razrezal jabolko na toliko delov, kolikor tovarišev je stalo krog njega, in ko je dal vsakemu njegov del, je vzel iz žepa drugo jabolko, ki ga je hotel pojesti sam.

»Dobim svoj kos?« je vprašal Beloglavček, ki je prišel za prvo jabolko prepozno.

Moric je nekajkrat krepko ugriznil v jabolko in dal Beloglavčku ostanek.

»Zadnji se najbolje odreže,« je rekel Beloglavček ogorčenim tovarišem, katerim se ni zdelo prav, da je dobil Beloglavček tako velik kos.

Rjava vrata v visokem zidu so se odprla in dečki so se usuli na igrišče.

Učitelj je stal zraven vrat šolske sobe, držal roke na hrbtu in strmel predse. Kadil je pipo in s kislim obrazom gledal mladino, ki je hrumela noter. Bil je mož majhne mršave postave s sršastimi črnimi lasmi in črnimi brki. Kadar je katerega pretepal ali hotel prepričati, da je osel ali svinja ali katera druga žival, so se njegovi brki učencu tako približali, da je mogel opaziti med dlakami na gornji šobi veliko bradavico. To je vedel Beloglavček že drugi dan, ko je sedel v višjem razredu.

Dečki so čakali še nekaj minut na igrišču, dokler ni pogledal učitelj na uro, iztrebil pipo na okenski polici, se postavil pred vrata in zaklical: »V vrsto!« Molče so se razvrstili pred njim v dvo-stopih; in ko je šel noter, so šli za njim, obesili svoje kape na obešalnike in posedli na svoja mesta. Nato se je oglasil po klopeh hrup in ropot lesenih cokel, dokler ni napravil učitelj znamenje križa in molil naprej očenaš in češčenomarijo. Nato se je začelo brskanje pod klopmi, odpiranje in zapiranje knjig.

Pred Beloglavčkom je sedel Dris z Vrbovine; za njegovim širokim hrbtom je mogel nemoteno odpreti katekizem, ne da bi učitelj kaj opazil.

Učitelj je vzel svoj katekizem v roke in začel izpraševati poglavje o delih usmiljenja. Na prvo vprašanje je moral odgovoriti Loke, ker je imel strašno razpraskan obraz in se je še vedno drgnil. Drugo vprašanje je dobil Moric, ker je bilo kratko.

Ob tretjem je gledal učitelj preko glav in . . . Beloglavček je začutil, da pride zdaj on na vrsto; sklonil se je čez svojo klop k Drisu in mu naglo pošepetal: »Dris, ne gani se, veš! Dobiš hruško!« Dris se je malo premaknil . . .

»Dobiš dve, tri . . .«

»Verheyden — koliko telesnih del usmiljenja štejemo?«

»Sedem, namreč: lačne nasičevati žejne napajati popotnike sprejemati nage oblačiti bolne obiskovati jetnike reševati mrlične pokopavati.« Čital je urno zapovrstjo, kakor da zna na pamet, oči je imel uprte na pult pred seboj, zakaj imel je pametno navado, da pri odgovarjanju nikdar ni gledal učitelju v obraz.

Verouk se je polagoma bližal koncu, potem je prišla ura računstva. Bili so ravno pri »osnovnih pravilih računanja z ulomki«.

Učitelj je napisal na tablo: $\frac{3}{4} \times 2 =$

»Verheyden — koliko je tri četrtine krat dve?«

Beloglavček, ki je sedel zraven Mula Timerja in je bil ravno na tem, da zamenja košček vrvice za glavo vojaka, je buljil v številke, ki so stale tako nenaravno druga ob drugi. Dvakrat tri je

šest, to je vedel, kaj pa naj napravi še z ono štiri-
co, je bil že pozabil.

»Tri četrtnine krat dve je ... je ... pet ...« je ugibal Beloglavček z obotavljajočim se glasom in obupano gledal učitelja. Ta je jezno zmajal z glavo in Loke je moral odgovoriti. Loke je uganil šest in dobil zaušnico. Tudi Mul in Dris tega nista zna-
la in vsi štirje so debelo gledali zagonetne številke, premikali ustnice, kakor bi poskušali v duhu izračunati, mislili so pa le na zaušnico, ki si jo je bil pri tem zaslužil Loke. Ko je povedal Artur Leunes, da je to šest četrtnin, in je učitelj pritrdil, so takoj vsi prikimali, kakor bi hoteli Arturju priznati, da ima prav, in kakor da so tudi sami ta hip stvar do-
gnali. Potem je bil odmor in nato ura domače zgo-
dovine, ki je bila kriva, da je moral Dabe sedeti pol ure čez poldan, Pipin Mali mu je bil namreč premalo znan. Od zgodovine, ki je učitelj ni trpel, so iznenada prešli k zemljepisju, in jecljač Tjef je moral imenovati učitelju tri gore, ki bruhaajo ogenj. Tjefa je zalila rdečica, buljil je v raztrgani zemlje-
vid na steni, o katerem ni imel nobenega pojma, in jecljal, zanašajoč se na to, kar mu je Artur Leunes prišepetaval: »Ve-Vezuv ... He-Hekla ...« Tu je obtičal. Tudi Artur ni vedel dalje. Tedaj mu je Beloglavček nekaj pošepetal, in Tjef je zajeccljal: »... in Pri-Primaruha.« Nekaj dečkov se je za-
smejalo in tudi Tjef je moral sedeti pol ure po šoli.

Učitelj je zaprl svojo knjigo in dečki so sledili njegovemu zgledu. Za trenotek so mirno obsedeli,

z rokami prekrižanimi čez prsi, in čakali, kateri bo neki moral stopiti pred tablo.

»Leunes — ‚Muren in mravlja‘!«

Mali nežni Leunes je vtaknil noge v cokle, si zapel jopič in se useknil, ko je šel k tabli. Oči je nepremično upiral v strop, roke je držal na robu prve klopi, pred katero je stal, in brez premora oddrdral pesem s svojim enozvočnim tenkim glasom:

»Muren in mravlja.

Leni muren pel je

dolgo vse poletje

in bil je brez skrbi . . .«

Beloglavčku se je zdelo, da je samo zadnje pol ure, ko so peli in deklamirali, v vsem šolskem dnevu kolikor toliko znosno, seveda če ni bil sam na vrsti. Tedaj si mogel čisto nemoteno misliti na to in ono, pa vendar si na videz pobožno poslušal. In ta čas, ko je suhi Diriks stal tam pred njimi, je mislil Beloglavček na vse kaj drugega kot na murne in mravlje. Gledal je skozi okno, kjer se je jasno, modro poletno nebo tako visoko in krasno razpenjalo preko sončnega sveta, kjer je vse vri-skalo in ukalo od poletne radosti. — Zunaj na ulici je klical prodajavec peska svoj zategli »Pe — sek!«, petelin je nekje daleč kikirikal, voz se je težkó in počasi pomikal po tlaku, da so šipe v oknih in črne votle mere ob steni tiho žvenketale. Ta šolska soba z gladkimi, golimi stenami, brez česarkoli, na čemer bi se mogel pogled blagodejno odpočiti, se mu je zdela nekak prostor izven sveta,

neprijazen in hladen, nesodoben. Sonce nikdar ni posijalo noter, spodnje šipe v oknih so bile celó mlečne, samo da bi se izključilo vse, kar živi zunaj. Med odmorom so bila vrata odprta, nikdar pa še niso odprli okna, tako da je leto za letom zaudarjalo v sobi po trohnobi ali kakor po mokrih prtih, ki se sušijo. Gori na stropu so visele mnoge pajčevine, črne od prahu, kakor umazane cunje, ki jih je veter tja zanesel. Še celó muhe so se počutile tukaj strašno neugodno; katere so slučajno zašle noter, so preživljale svoje zadnje dni pred šipami na oknih, odkoder so hrepeneče gledale ven in obupno tekale po trdem steklu gori in doli, dokler niso mrtve omahnile. Kar na debelo jih je ležalo na leseni klopi pod oknom — vsakršne velikosti, muhe, zapljunkarice, celó ose in čmrlji. — Glej, pravkar se je usedla takšna mala črna muha na Beloglavčkovo klop; nekaj časa je mirno sedela, kot bi si morala najprej opomoči, tekla do Driso-vega hrbta, si dala opraviti na robu tintnika ter se vrnila spet na sredo klopi; s prednjima nogama je začela drgniti svojo sivo, lesketajočo se glavico, kot bi jo srbelo, nato si je z zadnjima nogama gladila od zgoraj in od spodaj svoje tenke peroti, ki jih je tesno držala ob svojem temnosivem životu. Lop! že je odjadrala, naravnost proti oknu.

Beloglavčkove misli so bile daleč od razreda; nič ni opazil, da je medtem že nekaj dečkov pohvalilo varčnost mravlje in pograjalo murnovo lahkomiselnost. Mislil je ravno na tujega gospoda, kateremu je bil zjutraj pokazal krivo pot, in skle-

nil, da bo opoldne povprašal, kako se mu je neki godilo.

»Beloglavček, kje pa so hruške?« je nenadoma šepetaje vprašal Dris z Vrbovine. Bil je na pol okrenil svojo rdečo glavo in držal roko pred usti, da bi učitelj ne slišal.

Beloglavček se je nenadoma prebudil v resničnost.

»Iztegni roko pod klop,« je šepetaje odvrnil.

Dris je pomolil dolgo roko pod klop, skoraj do Beloglavčkovega sedeža; le-ta se je skrivno nasmehnil, bežno pokukal, ali ga učitelj gleda, sklonil glavo pod klop, krepko pljunil Drisu v dlan in zašepetal: »Maslenke so, ti ne bo treba žvečiti.«

Dris je urno umaknil roko, jo podrsal ob hlače, da se je posušila, in se pripravil, da dá Beloglavčku pošteno brco. Beloglavček, ki bi se bil skoraj na glas zasmel, se je hotel brci umakniti, ko je nenadoma zadonel učiteljev glas:

»Verheyden, boš pa ti povedal; in če ne znaš, te našeškam, da boš pomnil!«

Obljuba, da bo našeškan, ni bila ravno spodbudna, in Beloglavčka je povsem minilo veselje, da bi se smejal. Stopil je iz klopi in šel naprej, učitelj pa se mu je postavil za hrbet. Bežno je ujel Beloglavček še rdeči obraz in iskrece se oči Drisove, ki je strmel vanj kakor razjarjena mačka. Nemiren je bil radi neposredne bližine učitelja in mrzla zona ga je spreletela po hrbtu.

Z dosti trdnim glasom je pričel:

»Muren in mravlja.
Leni muren pel je
dolgo vse poletje
in bil je . . . bil je . . . bil je . . .«

»Od kraja!« se je ostro in preteče oglasilo za njim. Beloglavček je začel spet od kraja, za dva tona nižje, v plečih pa ga je zasrbelo.

»Muren in mravlja.
Leni muren pel je
dolgo vse poletje
in bil je . . . vsak dan . . .
in bil je, ko je zima . . .«

Obmolknil je, ves v strahu se je hotel ravno hitro ozreti nazaj, a lop! že je dobil takšno zaušnico po levem licu, da bi se bil skoraj zakotalil na tla, ter je bilo treba še ene prav takšne, da je našel spet ravnovesje. Učitelj, ki je bil pravi konjederec, mu je kar naprej nalagal zaušnice in brce, kamor je pač padlo, medtem ko ga je ves togoten zmerjal: »Ti bom že pokazal, ti cepec!« Sošolci so se smejali na vse grlo; uživali so, kakor bi sami po mili volji smeli pretepati Beloglavčka; Loke pa je izkoristil priložnost ter zlil malemu Moricu svoj tintnik na glavo, kot plačilo za zaušnico pri računanju z ulomki. Učitelj je vlekkel Beloglavčka k vratom, in ko sta prišla mimo Drisa, ga je le-ta še hitro vprašal: »Ali jih boš prežvečil? Maslenke so!«

Razjarjen je odprl učitelj vrata, zgrabil Beloglavčka krepko za vrat in ga vlekkel proti svojemu stanovanju. Pod kuhinjskim oknom je dvignil zapah nizkih vrat, ki so se zdaj sama odprla, in s

poslednjo brco je zletel Beloglavček v klet. Vrata so se spet zaprla z zapahom, in učitelj se je vrnil v šolo.

Da si je Beloglavček malodane pljuča izkričal, menda ni treba še posebej pripovedovati. V kleti je na vrat na nos priletel na kup krompirja in tam obležal. Vpil je bolj iz jeze kot radi bolečin. Ta lump, ta konjederec — no, hōdi v šolo, da se naučiš lepega obnašanja! Beloglavček bi ga bil najrajši na meh odrl. Dris pa dobi jutri pero v zadnjico prav do peresnika. Zastran njega naj z vsemi svojimi dobrimi deli in s svojo učenostjo vred zletijo v zrak — še s prstom ne bi mignil, da bi to preprečil. In nazadnje se še lastni sošolci smejejo kakor norci, če je kdo tako strašno tepen.

Ob teh maščevalnih mislih se je Beloglavček polagoma pomiril. Spravil se je pokonci, obrisal z rokavom še poslednjo solzo z lica in se z bridkim srdom v srcu oziral po kleti, kjer je vladal polmrak. Nizek lesen strop, od katerega je viselo polno pajčevin, štiri umazane sive stene, ki so bile nekdanj pobeljene, nekaj neobtesanih zabojev, prazen sod in krompir, na katerem je Beloglavček sedel — drugega v kleti ni bilo videti. Svetloba je pronicala skozi zamreženo kletno okence.

Polagoma se je Beloglavček prepričal, da ima tukaj več miru nego pred očmi neotesanega učitelja. Modrosti, ki jo je pri tem zamujal, mu ni bilo žal. Zdaj je vsem v šoli privoščil takšno bunkanje, kakršnega je bil sam deležen.

Naposled se je postavil pred kletno okence in gledal na vrt Jana Toka, kjer ni bilo videti drugega kakor kup gnoja in leho laškega zelja. Glej! tamle je sedel Foks, učitelj mlad pes, in se razposajeno igral z umazano cunjo. Držal jo je med zobmi in opletal z njo kakor neumen okrog ušes, da ga je ob tem samega bilo strah.

»Foks!« je zaklical Beloglavček s pritajenim glasom. Pes je nenadoma izpustil svojo igračo, napel ušesa in pogledal najprej osuplo proti seči, ki je bila na oni strani vrta za ograjo, nato pa proti Beloglavčku, in bilo je videti, kakor da se začudeno vprašuje, kdo ga je neki poklical po imenu. »Foks!« — in Beloglavček je iztegnil roko skozi rešetko. Tedaj se je Foksu takoj posvetilo in divje se je zakadil proti iztegnjeni roki, ki jo je Beloglavček urno umaknil. »Pridi, Foks!« je dejal prijazno, in Foks je položil ušesa na vrat, pomolil gobček k rešetki in z napeto radovednostjo kukal v temno kletno luknjo, kjer do tedaj še nikdar ni bil nič posebnega opazil. Ko je Beloglavček nenadno primeknil svoj obraz prav k pasjemu gobčku, se je živalca hudó prestrašila in malo odmeknila. Foks je bil videti neizmerno začuden; z iztegnjenim vratom in izbuljenimi očmi je opazoval smejoči se tuji obraz, ne vedoč, kaj neki ima ta obraz opraviti tam za palicami rešetke, in ali naj laja ali grize. — Beloglavčkov prijazno vabeči glas je Foksa pomiril gledé na morebitno življenjsko nevarnost, tako da je vzel stvar za šalo, se ulegel na trebuh, zleknil ter pomolil prednje tace

do rešetke, kot bi hotel namigniti, da tudi on nima slabih namenov in da se je voljan pobljže seznaniti z njim. Tudi Beloglavček je iztegnil roko skozi rešetko, da bi Foksa privabil; ko se je pa ta približal, je nenadoma zatulil »hu« in ga strašno nahrulil. Foks se je močno prestrašil, planil pokonci in renčé pokazal zobé. Takšen odgovor na njegovo prijateljsko približevanje se mu je zdel nesramen; in ko je Beloglavček še dalje godrnjal, je začel Foks preteče lajati; skakal je pred kletnim oknom sem ter tja, iztegoval taco, a ne preblizu, da se izogne morebitnim presenečenjem. Ko naposled ni več vedel kaj početi, se je usedel s hrbtom proti kletnemu oknu in ravnodušno zrl v nasprotno smer. Svojega zaničevanja pač ni mogel jasneje pokazati. Rep mu je ležal pred rešetko — Beloglavček ga je z bliskovito naglico zagrabil ter ga čvrsto držal v roki. Foks je milo stokal in s prednjimi tacami razkopaval mehko vrtno prst. Ko je bil rep prost, je odrčal kakor puščica z loka, sédel na drugo stran vrta, s plahimi očmi ogledoval izdajalsko kletno okno in razmišljaj o nenavadnih dogodivščinah, ki jih je bil doživel.

Tedaj je zaslišal Beloglavček zamolklo topotanje in ropotanje od tiste strani, kjer je bila šola, nato pa klopót lesenih cokel na tlaku. Bilo je poldan.

Da le učitelj ne pozabi na njegovo rešitev! To se je bilo že večkrat primerilo. In danes je bil četrtek! Da bi le ne moral ostati v šoli! . . .

Ne . . . zaslišal je korake, zapah se je dvignil

in v svetli dnevni luči je zagledal učiteljeve noge
in trup, glave pa ni videl.

»Ven, cepec, marš domov!«

Šinil je pod učiteljevo roko ven, skočil v šolo
po kapo in videl Dabeja, ki je stal na igrišču ob
nekem drevesu in ugibal, kako neki je bilo s Pi-
pinom Malim, videl Tjefa, ki je v nekem kotu raz-
mišljal, ali bruha Kukavičja gora ogenj ali ne — in
Beloglavček je stekel gori po cesti v prosti veseli
svet.

Beloglavček in očetova strogost

Ko je planil Beloglavček skoz odprta vrata z igrišča na cesto, ni bilo videti v vsej okolici niti enega šolarja več. Ob četrtrkih opoldne so ponavadi vsi hiteli domov, da urno pospravijo kosilo in da bi čim dlje uživali prosti popoldan. Tu in tam je s počasnimi težkimi koraki šel kateri vaščan domov h kosilu, bos, s suknjičem vrženim preko ramen in s širokokrajnim slamnikom na glavi. A takšni ljudje so Beloglavčka kaj malo zanimali; prêveč so ga spominjali na njegovega očeta in na to, da je treba »delati, kadar prideš iz šole«.

Popoldanska prigravica je bila. Mogočno poletno sonce je prestovalo visoko gori na modrem nebu; težkó je ležala vročina na široki vaški cesti, udarjala ob sivi kameniti tlak in na razbeljene stene hiš ter tako tesnó pritiskala na telo, da je bil Beloglavček za hip omoten. Žarka svetloba ga je ščemela v oči, da je mežikal in gubančil čelo.

Vsega pa je prevzemala s težavo zatrta radost, tako da se mu je pekoča sončava zdela kar imenitna, ker je bil prestal tudi ta dopoldan in je že slutil, kakšni užitki se mu obetajo za popoldan. Svojo nesrečo v šoli je bil že čisto pozabil. Zmeraj mu je bilo nekoliko nerodno, če je moral sam domov, zakaj vsakdo je mogel videti, da je bil zaprt. Zdaj pa zdaj se mu je zbudila želja po maščevanju nad Drisom z Vrbovine ali nad učiteljem, a po-

lagoma je odjenjala spricho močnejše zavesti, da popoldne ni šole.

S hrbtom se je naslonil ob neki zid, si sezul nogavice, jih vtaknil v cokle in šel bos po ozkem pramenu sence, ki se je vil ob hišah na levi strani ceste. Vsa vrata so bila odprta in mehkobni vzduh kosil mu je udarjal v obraz. Povsod je Beloglavček bežno pogledal noter; videl je ljudi, ki so odpeti in bosonogi sedeli okrog mize, molčali in sopihali od vročine. Vse to ga ni preveč zabavalo, razen otroka, ki je sedel s svojo steklenico mleka na pragu in se tako prestrašil nenadnega pojava Beloglavčka pred vrati, da je spustil steklenico, ki se je razbila, ter začel grozovito tuliti. Slišal je, kako je vpil za njim zadirčen ženski glas, da bo précej tepen; a Beloglavček se je delal, kakor da ne sliši nič. Do mater in otrok je bil precèj ravnodušen.

Ob vrtu Roze Grm je zalučal coklo v težko obloženo vejo črešnje, ki je molela čez vrtni zid, a ni zadel. Pri cestarju je brcnil nekaj kamnov, da so se skotalili skozi odprto kletno okno. Pri demerskem mostu je pobaral debelo Trino, prodajavko sadja, če ima kaj gnilih črešenj, katerih tako ne more več prodati, nakar se je Trina zadrla, da — šmenta! — nikoli ne prodaja gnilih črešenj, a mu je vendarle s svojim umazanim, črnim krempljem stisnila nekaj prezrelih črešenj v róko. Beloglavček, ki se mu je zagnusilo, jih je nekaj časa gledal, nato pa jih z vso silo zmetal Trini v glavo in v hišo, kjer so se s tleskom razpočile na steni. Bežeč je zaklical: »Preveč dišijo po tvoji žganjarski

sapi!« — Potem se ni nikjer več ustavljal, sicer bi bil prepozen.

Ko je prišel domov, je zavohal, še preden je odprl vrata, da je za kosilo čebulova omaka s slanino. Vstopil je, ne da bi voščil dober dan; vsi so jedli in klepetali naprej, kakor da Beloglavčka niso zapazili. Posrebali so že juho in jedli zdaj krompir s čebulovo omako in slanino, a skleda z juho je stala zraven mize na tleh. Niso imeli navade, da bi z jedjo čakali na Beloglavčka, ker je bil še premajhen, pa tudi zato, ker je vse preveč neredno prihajal domov. Njegov oče je nekega večera, ko je bila ura že osem in Beloglavčka še od nikoder, celó udaril s pestjo po mizi in dejal, da utegne ta smrkavec izostati cel teden, čemur je Hajni oporekel, češ, da tare Beloglavčka zmeraj huda lakota. Seveda, Beloglavček ni niti zahteval, da bi čakali nanj; ker pa je že prišel to pot vendarle skoraj o pravem času domov in ga dopoldan ni bil spravil ravno v dobro voljo, se je s čemer-nim, trmastim obrazom usedel za mizo.

»Zakaj ne prideš prej domov, zdaj je juha že skoraj mrzla,« je dejala mati in zajela poln krožnik zanj.

»Zame je zmeraj vse dobro,« je zagodrnjal Beloglavček, ne da bi pogledal kvišku.

»Molči, cepec!« se je vmešal oče in vtaknil velik krompir v usta, »ne ustavljaj se drugič tako dolgo med potjo, pa boš začel z nami.«

»Nikjer se nisem ustavljal, in juho bi mi bili tudi lahko postavili na peč . . .«

»Sapralot, če ne boš tiho, te sunem skoz vrata!« — Njegov oče se je razburil za vsako malenkost in ni trpel ugovorov.

»In če ti juha ni všeč taka, kakršna je, jo pa pusti!«

Beloglavček je ni maral pustiti, pač pa mu je bilo do tega, da bi s komolcem naslonjen na mizo brodil z žlico po juhi, lovil dolge rezance ter jih počasi spuščal spet noter. Pri tem je gledal v krožnik tako togo in s čemerno skremženim obrazom, kakor bi ugibal, ali naj jé ali ne.

»Moli!« je kratko velel oče, in po zvoku njegovega glasu je bilo jasno, kaj je s tem mislil.

Brezbrizno je izpustil Beloglavček žlico, da je zadela na rob krožnika, se nemarno in poševno pokrižal, potisnil svoje napol sklenjene roke pod brado in z našobljenimi, negibnimi ustnicami strmel nekaj časa preko mize, se zopet pokrižal in se znova začel igrati z žlico.

»Hudiča!« in lop! oče ga je preko mize zgrabil za laket in preden se je Beloglavček utegnil umekniti, mu je skledo z juho poveznil na glavo ter jo pustil na njem.

»Zdaj ti bo pa dišala!« je pristavil razkačeno.

Beloglavček je presunljivo kriknil, kar je izpod sklede čudno votlo zadonelo, dvignil nezaželeno pokrivalo in ga spustil na tla. Juha mu je oblila lasé, obraz, ušesa, vrat in vsega od nog do glave. Za hip mu je mastno se bleščeča svinjska kost obležala na glavi, potem pa je zdrknila doli. Juha pač ni mogla biti tako hladna, zakaj drl se je

na vse grlo, kakor da se je oparil. Spolzki rezanci in izkuhana zelenjava so mu viseli od ušes in od sprijetih las, da je bil podoben psičku, ki leze iz umazanega jarka. Nakremžil se je neznansko žalostno in cmeravo. Hajni in Nis sta se mu morala tako smejati, da lep čas nista mogla jesti dalje. Oče ga je še enkrat pošteno stresel, pri čemer so mu rezanci zdrknili z ušes, mati pa je pobrala skledo in tarnala s hudim obrazom: »Cel kos glazure se je odluščil — uboga moja dobra juha — ta grdi kodrè!«

»Ožmi njegovo srajco, pa bo imel še za jutri upoldne,« je svetoval Hajni.

Nobeden ni pomislil, da grdo ravnaajo z Beloglavčkom, pač pa na košček glazure in ali bo jutri spet taka juha.

»Na,« je rekla mati in mu pomolila pod nos umazan moder predpasnik, »otri si glavo in pojej zdaj svoj krompir!«

Medtem ko si je Beloglavček ihté brisal obraz, je vzela drug krožnik, ga napolnila s kadečim se krompirjem ter položila kos rjavo ocvrte slanine na vrh. In spet in spet ga je zmerjala radi razlite juhe, kakor bi si jo bil sam zlil na glavo.

»In če tudi tega ne maraš, mi kar povej, boš že videl, kaj bo,« je grozil oče. »Saj znamo storiti še kaj drugega s takšnim nepridipravom,« je modro dodal.

Beloglavček je menil, da bi se le stežka moglo napraviti še kaj hujšega, kot zlit komu juho na glavo, a zdelo se mu je bolj pametno, da je zdaj

pri miru, zakaj očetu ne bi bilo nič, zlitu mu za vrat še ponvo z raztopljeno mastjo, ki je stala sredi mize. Zatrli je torej vzdih, ki se mu je izvijal, s tem, da je tri krompirje hkrati stlačil v usta.

Ta hip se je Beloglavček raztagotil na vso družino, niti trenil ne bi, če bi zleteli na luno. Naj jih vrag vzame vse skupaj! . . . Želel je, da bi hiša zgorela . . . ali še rajši, da bi on, Beloglavček, jutri zjutraj ležal mrtev v svoji postelji in da bi jim mogel še zabrusiti: »To je zato, ker ste me tako trpinčili, lumpje!« Potem bi ne tožili več: »Škoda za dobro juho!«

»Ne spakuj se tako!« ga je spet nahrulil oče in mu pomolil vilice pod nos, hoteč mu dopovedati, da se bodo zgodile sicer še hujše reči. Beloglavček je molčal, ker je natančno čutil, da jim zdaj ne more storiti ničesar po volji, in ker se je na skrivaj bal, da mu bodo zlili še ponev masti na glavo. Ker pa je ravno slišal, da jim njegov obraz ni všeč, se je začel, ko da mu je tako prirodno in ko da se tega sam ne zaveda, na vse načine spakovati, kakor da ima hude bolečine v ustih in da mora požirati cele krompirje. Oči je ves čas pobešal, ko da ne vidi, da ga vsi gledajo. Drugi se tudi niso več mogli držati resno, ko so opazovali njegove sršaste bele lase, zlepljene v majhne, šiljaste rožičke. Začeli so se hehetati in tresti od veselosti; celó očetu se je srditi obraz razlezel v nasmeh in mirneje je zašepetal: »Zdi se mi, da bo mrha še čisto obnorel.«

Beloglavček jih je nekaj časa strupeno gledal,

ker jih je mislil s svojim spakovanjem razjeziti, ne pa spraviti v smeh.

»Zaradi svojih ščetin je tak,« je dejal Nis.

»Naš Beloglavček ima lepe lase, kadar so s pomado namazani,« je menil Hajni.

»Le svoje oči poglej,« je Beloglavček podražil Nisa, »lepše bi pristajale prašiču kakor tvoji konjski glavi.«

Namigovanje na njegove male sive oči Nisu ni bilo posebno všeč, in če bi očeta ne bilo poleg, bi bil Beloglavček gotovo dobil krepko zaušnico. Zdaj je Nis požrl svojo jezo, a kmalu nato se je maščeval, rekoč očetu: »Beloglavček naj mi pomaga popoldne pri košnji — saj vendar nima kaj početi.«

Najrajši bi bil Beloglavček strahopetca pod mizo brcnil. Ves njegov prosti popoldan je bil v nevarnosti . . . Nemirno se je vrtel na svojem stolu in s plašno utripajočim srcem čakal, kaj poreče na to oče.

»Prej mora iti h gospodu Bonu,« je rekel, »in mu povedati, da pridem jutri prekopat vrt.«

Beloglavčku se je zazdel oče najboljši človek pod soncem. Da jo le odkuri! njegova skrb bo, da se prezgodaj ne vrne domov.

Kosilo je bilo pri kraju. Vsi so se prekrizali in s sklenjenimi rokami odmolili očenaš; Hajni in Nis sta odšla z očetom na travnik. Vse je bilo pri košnji, izkoristiti so morali sonce in lepo vreme. Tudi mati je vstala, odnesla nekaj skled, zlila mast iz ponve in odšla nato v hlev, da pomolze krave,

prej pa je še Beloglavčku naročila, naj ne pozabi nakrmiti psa in naj se dostojno obnaša pri gospodu Bonu.

Beloglavček je ostal sam v leni popoldanski tišini. Še nekaj časa je sedel, s komolci naslonjen na mizo, opazoval muhe, ki so se v celih rojih spuščale na mizo, zamahnil nekajkrat z roko po njih, nato pa se mahoma domislil dolgega popoldneva, s katerim je lahko po mili volji razpolagal; zato s takšnim praznim početjem ni hotel dalje tratiti časa.

Šel je ven in izpustil psa, ki je divje in razposajeno poskakoval, razkropil prestrašene kure, nato pa stekel za Beloglavčkom v kuhinjo. Tu je najprej vohal po tleh, ker je ponavadi zmeraj kaj padlo pod mizo, zapodil ven mačko, ki je sedela skromno in zaspano mežikajoč na ognjišču; in ko je videl, da spravlja Beloglavček krompir, kar ga je ostalo, v lončeno skledo, se je postavil zraven njega in položil prednje tace na mizo. Z resnimi velikimi očmi je strmel v vsebino sklede; ko je vzel Beloglavček púšico s poprom ter jo nekajkrat potresel nad skledo, ga je pes zamišljeno pogledal, Beloglavček pa njega z režečim se obrazom, po čemer je žival sklepala, da bo nekaj prav posebno slastnega. Pogledal je še enkrat na mizo, ali se ni morda kaj pozabilo, kar sodi v njegovo skledo, in ker je tam opazil ocvirek, je poželjivo stegnil svojo kosmato taco po njem. Beloglavčkov: »Fej, Maks!« mu je velel, naj taco umakne. Bežno je pogledal Beloglavčka, kot bi hotel reči: »Mar je vredno, da

précej tako zarjoveš!« in strmel v slastni grižljaj. Ko se je mačka spet previdno splazila noter, jo je v drugo zapodil ven ter ji jasno dopovedal, da kakor on tudi ona nima do koščka slanine nobene pravice.

Ko je Beloglavček stlačil krompir, je šel po veliko čašo pinjenega mleka, jo zlil po vrhu ter postavil skledo na tla. Hlastno požiraje je začel Maks jesti, zaril svoj gobec globoko v skledo, široko razkoračil prednje tace in z enim očesom škilil čez rob na mačko, če se bo morda drznila priti v tretje blizu.

Beloglavček si je šel v zahišje umivat roke, nato se je vrnil v kuhinjo in malce premislil, kaj mora vzeti za popoldne s seboj. Po prstih je šel do hlevskih vrat, da se prepriča, ali ga mati ne bo presenetila, toda sjipl! sjipl! mlečnih curkov, ki so brizgali iz kravjega vimena v vedro, ga je pomiril. V nogavicah se je nato splazil v malo spalnico, kjer je izpod Hajnijeve in Nisove postelje privlekel zavitek tobaka, si ga polno prgišče stlačil v žep, potem pa ga spet skrbno porinil na staro mesto. Pravkar se je hotel spet po tihem odplaziti, ko mu je nenadoma obstal pogled na Nisovem nedeljskem telovniku, ki je visel z žebnja na steni. Ni se mogel ustavljati . . . stopil je bliže . . . tipal . . . presneto! Štirje okrogli groši. Trenotek je omahoval z zapepljivim denarjem v roki, na mah potolažil svojo vest . . . češ, da je še dolgo do prvega obhajila . . . in štirje groši so oprezno zdrknili v njegov hlačni žep.

Vrnil se je k Maksu, ki je bil čedno polizal svojo skledo, ga prijazno pobožal po hrbtu, zažvižgal pesem — mati v hlevu naj bi slišala, da je še tu — stekel k nji ter povedal, da zdaj gre, in jo odkuril.

Maks je divje stekel za njim.

Obisk pri gospodu Bonu in gnezdo čmrljev

Na zunaj miren in kot bi se mu kdo ve kaj ne mudilo, je korakal Beloglavček po cesti. Toda v njem je bil razdražen nemir, strah, da bi po kakem naključju mogla priti stvar na dan. Teči ni smel, ne, tako se je bil že marsikdaj izdal. Kadar jo je naglo odkuril, so doma zmeraj vedeli, da je kaj izmaknil ali napravil kako neumnost s psom ali z mačko, če kaj hujšega ne, in po navadi je bilo tudi res. Počasi je šel po cesti, z rokami v hlačnih žepih in žvižgaje si šolsko pesmico. Ko bo tamle za gozdom zavil okrog oglja, bo rešen... Da ga le ne pokličejo nazaj h kakemu drugemu delu!...

Ha!... tako... zdaj ga ne vidijo več... Prišel je na peščeno pot za nizkim jelševjem in se ustavil. Skozi drevje je gledal nazaj proti domu. Če bi se tam kdo prikazal pri vratih in pogledal v njegovo smer, bi bil bežal, kolikor bi ga noge nesle. A nič se ni genilo. V žgočem poldanskem soncu je stala hiša kakor izumrla in nič ni kazalo, da se v nji kaj giblje in živi.

Vročina!... Beloglavček je hodil v senci ob robu borovja, čigar gosti zeleni vrhovi so strnjeno stali in niso premaknili nobene vejice, nobene iglice, kot bi čutili, kako utrudljivo in neudobno je stati tako tesno skupaj v žareči vročini. Skozi

listje visokih bukev in hrastov na oni strani peščene poti je videl tu in tam streho kake hiše kakor rdeč madež. Vse je poznal, Pajkovo hišo, Bernadesovo in Brosovo, vse življenje v njih, krave, podstrešne izbe in kurnike. Vedel je, kako mineva delovnik v njih, in mislil na prigode, ki jih je v vsaki izmed teh hiš doživel. Pri »Pajku«, ki si »s pijačo koplje grob«, kakor so pravili ljudje, sta stali zadaj na vrtu tik žive meje dve hruški; tam je zlezal nekega dne Beloglavček tudi na streho trgat grozdje, a se je prekucnil doli in znašel na gnojišču, ne da bi se mu kaj zgodilo.

Pri Jefu Laru sta s Stanetom Pulom nekega mračnega nedeljskega večera odprla svinjak. Prašiči so ušli, čez noč ostali na vrtu in vse prerili. Proti jutru je vdrla ena teh svinj v Bernadesov vrt, prevrnila panjove in začela tako neznansko cviliti, da so se vsi ljudje v soseščini zdramili in prihiteli v spalnih srajcah. Teden dni pozneje se je stvar razvedela, ker je Stane Pul izblebetal Fredu, ki je pasel Bernadesu krave. Beloglavčka je potem oče pošteno naklestil, odtlej pa si ne upa mimo Bernadesove hiše. Jan Bros je imel bojevitega petelina, ki mu je dal Beloglavček nekega dne žreti na tanko železno žico pritrjeno glisto, nato pa potegnil za žico, da je petelin jel strašno sopsti, zaprl oči in strašno razprl kljun, dokler ni žica spet skočila ven. Drugikrat se je tam igral z Lokejem in Sandrom Brosom. Beloglavček je vrgel staro lopato za premog proti vrabčku, ki je čepel na drevesu, pa je lopata padla Lokeju na glavo. Nato sta

se med seboj dobro uro borila, dokler ni po silovitem udarcu pod brado in drugem po nosu Loke začel tuliti. Štiri dni nista govorila med sabo.

Beloglavček je požvižgal Maksu, ki je tam na oni strani vohal med drevesi ter pihaje in prskáje od pekočega popra v kosilu stresal z glavo in kazal zobe. Poslušno je tekel za njim.

Beloglavček je šel počasi naprej in vroči pesek ga je pekel po golih podplatih. Roka se mu je v hlačnem žepu igrala s štirimi groši in prsti so mu bili lepljivo vlažni od potú. Položil je bil že nekajkrat tiste štiri bleščéče se groše v dlan ter jih ogledoval. V duhu si je pričaral celo vrsto krasnih stvari, ki si jih bo ž njimi kupil. Zdaj si prav gotovo kupi ódičnico, kar jutri, pri Janu Vosu na trgu . . . Te si je že davno želel. Čvrsto ódičnico z dolgo velblodjo dlako in majhnim trnkom. Če ga bodo doma vprašali, odkod jo ima, bo rekel, da jo je našel. Pa čemu bi jo sploh morali videti? . . . Imenitno ódičnico z belim perescem, navito na deščico . . . táko, da z njo lahko krape loviš . . .

Beloglavček je bil silno srečen. Pred njim je bil ves dolgi popoldan, prost je bil, na soncu, na tratah in v hostah, nič zoprne šole ali prav tako pustega dela doma, pa še s takšnimi zakladi v žepu! . . . Vriskal bi bil od prekipevajočega veselja in spustil se je v tek, ker ni mogel krotiti svojih čuvstev.

Izza Gilesove hiše je krenil na pešpot, ki je peljala skozi nizko jelševje k Malinskemu ribniku. To pot si je izbral, ker je upal, da bo tu srečal

Dabeja in Lokeja, ki sta se zjutraj pogovarjala o sračjem gnezdu pri Malinskem ribniku. Zares je našel svoja dva tovariša, ki sta ležala za zelenimi akacijami v travi.

»Hej, Beloglavček, kam pa kam?«

»Doma so mi nekaj naročili za gospoda Bona... Sta že dolgo tukaj?«

»Ne... pravkar sva prišla... Hotela sva izprazniti sračje gnezdo, pa je že na tleh.«

»Na tleh? Kje?«

»Tri drevesa od kapelice... Franc Pikes ga je podrl.«

»Opica! Ta se tudi boji splezati na drevo... Kaj pa bosta počenjala danes popoldne?«

»Jaz bi se šel kopat v občinski potok,« je dejal Dabe.

»Tam obrača naš oče seno,« je odgovoril Beloglavček in se prestrašil ob misli, da bi moral nemara pomagati, če bi ga oče zagledal.

»Vem še za gnezdo čmrljev,« je menil Loke, »na Petelinovem travniku... Ga hočemo izropati?«

»Da! da!« sta vzkliknila oba in Beloglavček je pristavil:

»Jaz pridem kar čez travnik, bom že o pravem času tam, vama pa ni treba hiteti!«

»Prav,« je dejal Loke, »rjavčki so!«

Urno se je odpravil Beloglavček na pot. Skozi gozd je kmalu prišel na averbodsko cesto, kjer je stanoval gospod Bon. Žive duše ni bilo videti na cesti, ki se je sivo lesketala v navpičnih son-

čnih žarkih. A tedaj je stopil iz gozda bel benediktinec iz opatiije, in ko je Beloglavček šel mimo njega, se mu je odkril, upajoč, da dobi cigaro ali pa novčič. Toda benediktinec se je tudi samo odkril in korakal dalje, marljivo prebiraje svoj brevir in sopihaje od vročine . . . Ni opazil poželenja v Beloglavčkovih očeh — le-ta se je po nekaj korakih ozrl za njim, v tistem upanju, da se bo benediktinec morda obrnil ter mu vendarle dal cigaro ali novčič. Toda benediktinec je šel naprej in Beloglavček je storil takisto, prej pa se je vnovič prepričal, da ima še svoje štiri groše.

Ko je prišel pred stanovanje gospoda Bona, si je z rokavom otrl pot z obraza, očistil ob hlačnicah pesek z nog, plaho pogledal visoko hišo iz rdeče opeke, preudaril, kaj mu bodo neki dali, in pozvonil.

Rjavo prepleskana vrata so se odprla, in pred njim je stalo deklè v belem predpasniku.

»Gospodična,« je rekel Beloglavček in snel kapo z glave, »ali ni gospoda Bona doma?«

Ko je Beloglavček pozvonil, se je ustavil pred vrati tudi Maks, radoveden, kaj se bo neki zgodilo pred to tujo hišo. Ko so se vrata odprla, se je nekoliko umaknil in plaho gledal po dolgem, belo sijočem hodniku. Zdajci je zagledal na koncu hodnika mačko . . . In brez kakih poklonov se je med Beloglavčkom in dekletom z besnim renčanjem zakadil vanjo ter se zadaj zaletel v steklena vrata; nato pa spet za mačko, ki je smuknila ven in

bliskoma splezala na drevo. Pes je obsedl pod drevesom in buljil gori, ali si bo upala zlesti dol.

Deklè je prestrašeno zakričalo, Beloglavček pa jo je režaje se miril:

»Ta vam ne bo storil nič hudega, gospodična, samó za mačko se podi, ki je ne more trpeti... Prav včeraj je Kovačevo ugriznil, da je bilo po njej, ta lump!«

Drobna gospodična je gledala s prav takšnim strahom belolasega fantalina kakor psa, ki je s privzdignjenim gobcem nepremično sedl na svojem repu pod drevesom in ni odvrnil pogleda od mačke; Beloglavček pa je v drugo vprašal po gospodu Bonu, če je doma.

»Stopi noter!« je dejala, in Beloglavček je vstopil. Deklè je še enkrat pogledalo na vrh drevesa in zaprlo vrata.

»Tukaj počakaj!« je še rekla in odprla stranska vrata.

Beloglavček je šel noter, vrata so se spet zaprla, in slišal je, kako je steklo deklè po stopnicah gori.

Strela! kako lepó je bilo v tej sobi! Po tleh je bilo nekaj žametu podobnega, a finejše in mehkejše od žametastih hlač, in mnogo cvetlic je bilo uvezenih. Pa je stal tam kar z bosimi nogami, kakor bi moralo tako biti. Pri kaminu veliko ogledalo do stropa. Neumnost!... Kdo neki se bo mogel tako visoko ogledovati! V kotu klavir. Spomnil se je na nune, ki so tudi imele klavir, in na postajenačelnikovega Morica, ki se je učil igra-

ti nanj. Sredi mize je stal železen kurji parkelj, na njem steklena skleda, v kateri so ležala tri rdeča jabolka. Samo tri... gotovo so bila prešteta. Stopil je za korak bliže, vzela eno in ga poduhal. Imenitno!... Zakaj ravno samo tri? Gotovo so nalašč takó naredili zaradi njega! Plaho se je ozrl naokrog in prisluhnil proti vratom... Če bi

zdaj ugriznil v jabolko in obrnil obgrizeno mesto v dno skleda... Opazili bi, ker bi morda odgriznil prevelik kos... Glej! na visoki kaminovi polici je zapazil škatlo s cigarami! Že je bil zraven, previdno dvignil z levico pokrov, urno pogledal k vratom, se vzel na prte, iztegnil vrat... Salament! Same kratke cigare, škatla še do srede polna!... Te gotovo niso preštete! Z desnico je segel v škatlo... Štiri!... Mirne duše lahko vzame še

dve! . . . Brž v žep, pa robec čez! . . . Z urnim korakom se je vrnil na mesto, kjer je poprej stal.

Vrata so se odprla in gospod Bon je vstopil. Beloglavček je tiščal svojo čepico pred usta in jo nemirno grizel.

»No, moj fant, ali mi imaš kaj sporočiti?«

»Dà, gospod, naš oče je dejal, da bo jutri prišel . . .«

»Vaš oče? . . . Kateri je ta? . . .«

Ti neumni Bon!

»No, naš oče . . . ta, ki stanuje pri cesti . . . vsakdo ga pozna, in jutri bo prišel prekopat vrt.«

»A tako! . . . zdaj že vem . . . Ti si Verheydenov sin . . . če se ne motim, si Karelček, ne? . . .«

»Nak, nak, gospod . . . Karelček, to je Pajkov potegon . . . meni je ime Belo . . . Ludovikus, gospod.«

»Ludovikus?«

»Da . . . a kličejo me zmeraj za Beloglavčka . . .«

»Zakaj pa te kličejo tako?«

»Ne vem . . . kar tako me kličejo . . .« Gospod Bon bi vendar lahko po laseh uganil, zakaj ga kličejo Beloglavček.

»Tako, tako, Beloglavček . . . Nikar no ne grizi svoje čepice!«

»To nič ne dé, gospod, doma imam še eno praznjo.«

»In danes menda nimaš šole, Beloglavček?«

»Nak, saj je danes četrtek . . . Jaz pa ne ho-

dim rad v šolo, kadar je tako vroče . . . In učitelj mi zmeraj pravi . . .«

»Kaj pravi učitelj?«

»Učitelj mi zmeraj pravi ‚Ščetina‘ . . .«

Gospod Bon ni spraševal več, zakaj ga učitelj tako kliče.

»Pa zakaj ne hodiš rad v šolo, kadar je tako vroče?«

»Nu . . . ker . . . ker . . . sem takó žejen.« Beloglavček je krepko ugriznil svojo čepico ter po strani pogledal na ona tri jabolka.

»To pač razumem,« je dejal gospod Bon z nasmeškom v očeh . . . »No, ti bom pa prinesel čašo piva . . . Saj maraš za pivo?«

»To pa to, gospod!«

Še bolj je žejalo Beloglavčka po enem izmed treh jabolk, a zadovoljil se je tudi s tem. Še enkrat je poduhal zapeljive sadeže, že je držal enega med zobmi svojih široko odprtih ust, a ga je spet položil nazaj in si hitro vzел še dve cigari.

»Evo,« je rekel gospod Bon, ko je zopet vstopil, »le pij, da ne boš več žejen!« in je dal Beloglavčku veliko čašo piva.

»Hvala, gospod, na zdravje!«

Pristavil je čašo k ustom, jo do polovice izpil, z jezikom obliznil peno z ustnic in sopeč vprašal:

»To je črno pivo iz društvene pivovarne, gospod?«

»Da, Beloglavček.«

Po tem zatrdilu je Beloglavček izpil ostanek, pri tem pa škilil proti gospodu Bonu, ali bo segel

tudi v denarnico; in ko je čašo izpraznil, jo je postavil na mizo ter si s čepico obrisal usta.

»Zdaj pa še eno cigaro?«

»Kakor mislite, gospod . . .« In Beloglavčka je nenadoma mrzlo spreletelo od strahu, če bi gospod Bon nemara vendarle zapazil . . . Ne! vzela je kratko cigaro iz škatle, ne da bi pogledal noter, in jo dal Beloglavčku, išoč po žepih vžigalic.

»Le pustite, gospod, imam svoje vžigalice,« in po kratkem iskanju je potegnil iz hlačnega žepa debelo vžigalico, jo podrsal po hlačah, da se je prižgala, ter si zaradi ostrega smradu po žveplu z zaprtimi očmi zapalil cigaro.

»Zdaj si preskrbljen,« je rekel gospod Bon in odprl vrata, »svojemu očetu pa reci, naj le pride jutri.«

»Dobro, gospod,« je odvrnil Beloglavček, ki bi bil s kakim grošem boljše preskrbljen, saj je imel že osem cigar.

»Zdravo, Beloglavček . . . Pa še kaj pridi . . .«

»Dobro, gospod . . .« in že je hotel vprašati, če bi bilo prehitro, ako pride že jutri — dotlej bo škatla s cigarami nemara še vedno na kaminovi polici — a vrata so se že zaprla za njim.

Stal je na cesti in požvižgal psu. Nekaj korakov dalje je vtikal Maks svoj gobec v globoko luknjo, ki jo je bil izkopal s prednjima tacama. Ko je Beloglavček požvižgal, je osuplo pogledal kvišku, kot bi se čudil, da je zadeva v hiši že opravljena, in divje priskakal.

Beloglavčku se je zdelo zabavno, korakati po

cesti pušič kakor odrasli. Cigaro je malomarno držal med ustnicami ter po malem in previdno vlekel. Prav možat je moral biti videti, z rokami v hlačnih žepih, z glavo nekoliko nazaj nagnjeno, da bi mu dim ne silil preveč v nos — in pljuval tudi ni. Dabe ni mogel dvakrat potegniti iz cigare ali iz pipe, ne da bi pljunil. Zdaj bi ga moral videti učitelj! Ta bi debelo pogledal! Pa še osem jih je imel v žepu. Tudi tobaka je še imel, pa tega je zdaj lahko vrgel proč. Vzel je ukradeni tobak iz žepa in ga zagnal v cestni jarek.

Ko je pokadil kratko cigaro do kraja, se je spustil v tek, da bi ne zamudil gnezda čmrljev. Maks je dirjal z dolgimi skoki, kadar pa je bil dovršen kos poti pred njim, se je vsakokrat vrnil, da je potem znova zdrvel.

Ob Petelinovem travniku je ugledal Beloglavček Dabeja in Lokeja. Nekajkrat je požvižgal in onadva sta počakala, da ju je dohitel.

»Kje pa gnezdi čmrlj?« je vprašal Beloglavček.

»Tam ob jelšah . . . Slišiš, ali ti niso pri Bonu nič dali?«

»Nič, ampak vino sem pil.«

»Vino! Vino! Pinjeno mleko, to pač!«

»Nak, pristno vino, bil sem zraven, ko je odmašil steklenico, poln kozarec sem ga dobil . . . Bon je kar takoj videl, da sem fant od fare, pa mi je dal vina!«

O osmih cigarah mu ni bilo treba nič povedati.

»Gremo zdaj kar takoj k gnezdu čmrljev?«
je vprašal Dabe nestrpno.

»Če le ni že izropano,« je izrazil Loke svoj pomislek. »Tist Ponva pase tam v bližini svoje krave.«

»To bomo précej videli.«

»Tu je,« je dejal Loke, »poglej . . . tam . . . na kraju polja.«

Sklonil se je nad tistim mestom in pokazal nekaj, kar je bilo podobno majhni češulji suhega mahu in se je okroglo bočilo med travnimi bilkami.

»Čuvajte se, če so rjavčki,« je opomnil Dabe, »politi jih moramo z vodo.«

»To ne bo nič . . . tako pokvarimo ves med . . . Pokrili bomo s suho travo in zapalili . . . Tako si bodo ožgali peroti.«

»Tako se pa tudi pokvari med!«

»Stojta,« je rekel Beloglavček, »bom jaz povedal, kako moramo narediti. Loke, ti moraš prav rahlo pritisniti na gnezdo, dokler ne pride kateri ven, jaz pa ga stisnem s svojo čepico . . . Tako jih uničimo vse . . . Dabe pa naju bo branil pred čmrlji, ki bodo prihajali.«

Tako se jima je zdelo prav. Beloglavček je sedel s čepico v roki zraven gnezda. Loke je čepel poleg njega in rahlo pritiskal s palico na gnezdo. Pod suhim mahom so začele od dotika vznemirjene živalce sikati kakor ogenj, in skozi majceno, okroglo luknjico ob strani je počasi, nerodno pri-

lezel v gosto travo rjavorumen čmrlj z lesketajočimi se očmi, tipalkami in razpetimi krili, ki so se tresla od jeze. Hotel je vzleteti, a Beloglavček ga je z enim mahom ujel v kapo in stisnil.

»Eden je že!« je rekel Beloglavček in stresel mrtvega čmrlja iz kape.

»Še eden... hitro... hitro...!« Še en prijem — in drugega čmrlja je doletela usoda njegovega bratca.

A nobeden ni pomislil na Maksa, ki je sopihajoč in radoveden opazoval to nenavadno igro. Ko je videl Beloglavčka, ki je tako živahno grabil, in živalce, ki so vzletale kvišku, je z nenadno vneto priskočil, in še preden mu je utegnil kateri iz trojice zabraniti, je s svojimi velikimi okornimi tacami razbrskal vse gnezdo in roj rjavorumenih čmrljev je planil ven. Vsi trije navihanci so bliskoma šinili v gozd, a Maks, ki ni poznal razlike med rjavimi čmrlji in navadnimi muhami, ki so ga ves ljubi dan do krvi pikale po uhljih, je ostal miren in na levo in desno hlatal po žuželkah, ki so mu krožile okrog glave. Nenadoma strašansko javkanje — Maksov vzdignjeni rep je švigal kakor vzmet med njegovimi zadnjimi nogami, in rjoveč, kakor od hudiča obseden, je zdivjal po travniku.

»Maks! Maks!« je klical Beloglavček iz gozda. A Maks ni slišal nič, ni videl nič, drvel je okrog vsega travnika, se zdaj pa zdaj ustavil, da si je odrgnil ob trdem bilju na travniku svojo zadnjo plat, pri tem pa je tako pretresljivo tulil, da ga je bilo slišati daleč naokrog po polju.

»Tiho bodi, Beloglavček,« je zavpil Loke, »buzakljuna! če pride sèm, bodo nas opikali.«

Ob nepričakovani pasji burki jih je stresal smeh . . . Neumnemu Maksu se res niti sanjalo ni, kako je treba ravnati s čmrlji.

Nad razdrtim gnezdом so nemirno krožile živalce v gostem roju. Katere so bile odletele, da kaznujejo razdiralce, so se zdaj od vseh strani vračale, in nekaj minut pozneje so se vse spet spustile na gnezdo.

»Kako bomo zdaj naredili?« je vprašal Beloglavček.

»Nimaš robca?«

»Nak . . . in ti, Loke?«

»Mislim, da.«

»Nima lukenj?«

»Ne vem! . . . nak . . . le poglej . . .« in pokazal je umazano rdečo cunjо, ki naj bi bila robec.

»To bomo zmočili, vrgli čez gnezdo, potem jih pa poteptamo. Z medom tako ne bo nič.«

Loke je nekajkrat pomočil robec v jarek, in držeč ga za dva opla je previdno stopil bliže. Cunjа je zletela nad gnezdo in vsi trije nepridipravi so začeli kakor iz uma teptati, celih pet minut, dokler ni vsako brenčanje čmrljev utihnilo. Pri tem opravilu so stopali drug drugemu na prste in gležnje, a to ni bilo besede vredno.

»Zdaj le mirno vzemita robec stran!« je dejal Dabe.

Vsi čmrlji so bili zmečkani. A tudi robec je

bržkone šel po zlu, zakaj ko ga je Loke vzdignil, so bile razne luknje in reže v njem.

»Nič za to,« je rekel Loke, »saj je od našega Franca, jaz ga pa ne potrebujem . . .« in cunjca je odletela v jarek.

Igra s čmrlji je bila zdaj končana in vsi trije fantje so še nekaj časa posedeli in se pogovarjali, kako bi biló, če bi jih bili čmrlji opikali, kje so še drugi čmrlji in kje so že prej izropali njih gnezda. Beloglavček je pripovedoval o osi, ki ga je nekoč pičila v hrastovem gozdiču za njihovo hišo, in da se od treh osjih pikov v glavo konj mrtev zgrudi. Loke je znal povedati o konjskem čmrlju, ki je gnezdil v nekem zidu pri Sandersu, da imajo konjski čmrlji največje želo, skoraj tako dolgo kakor prst. Dabe je zatrjeval, da ga je nekoč pičila čebela na konec nosu in da mu je nos tako zatekel, da je bilo na njegovem obrazu komaj še kaj drugega videti, nakar je Beloglavček izjavil, da takšnemu nosu, kakor je Dabejev, zaradi tega ni treba kdo ve kaj otekati.

Zleknili so se po travniku. Dabe je ležal na boku in podpiral glavo z levico, zraven njega Loke plosko na trebuhu, s prekrižanima rokama podpiraje si brado; Beloglavček je ležal na hrbtu, molil kolena kvišku, kapo pa je imel radi sonca na obrazu. Nekoliko ob strani je sedel Maks, osamljen in otožno razpoložen radi prežalostnih dogodkov tega popoldneva, in zamišljen gledal po travniku. Visoko zgoraj je gorelo belo poletno sonce s slepečim bleskom v enakomerni modrini

široko razpete nébesne kupole. Počasi se je obračalo proti zahodu.

»Od tu je videti ravno na Huibrehtov vrt,« je rekel Loke, »in na streho Tonijeve hiše.«

»Viktalijeve hiše, kajneda, ne pa Tonijeve,« in Dabe je malo privzdignil glavo ter pogledal v tisto smer.

»Kdo pa je tisti tam z vozom na cesti?« je vprašal Beloglavček in se napol dvignil.

»Prekupec z živino iz Diesta, ki prihaja vsak četrtek.«

Nekaj časa so mirno ležali, ne da bi govorili. Visoko nad njihovimi glavami je pridigoval škrajnec, Beloglavček ga je videl skozi luknjo v svoji čepici.

»Beloglavček, če gledam tvoje lase tako v soncu, se mi zdijo prav taki ko krtača iz belih ščetin,« se je zasmel Loke.

»In tvoji so prav taki kakor bakrena žica,« je odvrnil Beloglavček razdražen, namigovaje na Lokejeve ruse lase.

»Rajši imam bakreno žico kakor krtačo iz belih ščetin.«

»Primazal ti jih bom nekaj, pa boš koj vedel, kaj je boljše.«

»Lažje rečeno kakor storjeno . . .« A Loke je vendarle rajši utihnil, ker Beloglavčku ni bil kos.

»Sinoči je Hanes Šavs videl prikazen,« je nenadoma dejal Dabe; ob spominu na strahotno pripovedovanje moža se je popolnoma dvignil.

»Prikazen! . . . Kje? . . .«

»Na Vranjem griču, bila je prav takšna kakor človek, a imela je mrtvaško glavo in bel prt.«

»Tam straši vsako noč, ker so včasih tam obešali ljudi,« je menil Beloglavček . . . »Nekoč sem našel tam vrv, s katero so bili nekoga obesili.«

»Odkod pa to veš?«

»No . . . koža in lasje so se je še držali . . .«

»Strahov ni . . . Hanes se laže,« je izjavil Loke, »sicer bi ponoči ne hodil ondod.«

»Da, toda Hanes ima nekaj takega v žepu, da strahovi nimajo nobene oblasti nad njim.«

»Pa če rečeš prikazni: ‚Ako si božji, govori, ako si vražji, se poberi,‘ ti tudi nič ne more.«

»Si že slišal Hanesovo molitvico zoper coprnice?«

»Ali je to morda evangelij sv. Janeza?«

»Nak. Tist Zajec pozna evangelij sv. Janeza, a ta je čisto drugačen.«

Nekaj časa so mirno ležali, vsak v svojih mislih. Dabe je žvižgal melodijo neke popevke, Beloglavček se je skušal z nogo popraskati po nosu in si stlačiti celo čepico v usta. Loke je sam zase pel in nenadoma rekel: »Babilonski stolp.«

»Ali moramo jutri znati to poglavje?« je vprašal Beloglavček.

»Nak, kar tako mi je prišlo na jezik.«

Tišina . . . Iz daljave, izza hriba Testela je prihrumel vlak, nizko bobneče bučanje je napolnilo vso dolino, in trije glasno vreščeči žvižgi parne piščali so razparali praznino zraka. Bežno so se

ozrli tja kakor na nekaj, kar spada v tuj, neskončno oddaljen svet.

»Pol štirih je ...«

»Si se že kdaj vozil z vlakom, Loke?«

»Da, že dvakrat.«

Loke je zažvižgal vojaško koračnico.

»Povej, Beloglavček, ali veš, kaj pomeni ‚libertü‘ ... to je francosko.«

»Seveda, to je iz soldaške pesmi: Vivat libertee ...«

»Nak, libertü ... tü ... , to je pinjeno mleko.«

Beloglavček je nejeverno gledal Dabeja.

»Res je, prav zares ... nekdo, ki dela na Valonskem, je povedal.«

»Morebiti — morebiti pa so ti kaj natvezili ... Ali se sliši kaj podobno pinjenemu mleku?«

»Tut-mem-šoz je tudi francosko, in to se pravi: meni je vse eno!«

»Dabe, ti imaš veliko luknjo v hlačah.«

»Kje?«

»Tu ... ravno ob šivu.«

»Potem pa moram jutri obleči praznje hlače ... srajca mi menda ne gleda ven?«

Tišina ... Dabe grebe s prstom po luknji, ki se čedalje bolj veča.

»Bo prihodnjo nedeljo procesija sv. Viktorija?«

»Bo ... in jaz bom pomagal nositi sv. Antona.«

»Jaz pa bom spet za ministranta.«

»Nemara spet v takšni rdeči meniški kuti!«

je pripomnil Beloglavček, ki je bil lansko leto ljubosumen na Lokeja.

»Potlej pride še moj boter in mi dá groš.«

»Groš . . . ni vredno, da bi se trudil . . . Hočeš, da ti dam dva?« je vprašal Beloglavček bahavo, ne da bi pogledal kvišku.

»Kje jih boš pa vzel, dva groša?«

»Tukaj . . . poglej . . . celó štirje so! . . .« in pokazal je na dlani svoje štiri novce.

»Kje si jih pa dobil, Beloglavček?«

»Doma v svojem šparovčku imam več kot pet frankov.«

Beloglavček se je spet zleknil na hrbet; zakaj malo ga je bila oblila rdečica. A v tem ko je iskal novce, sta pokukali iz zevajočega žepa dve cigari. To je opazil Loke in nalahno sunil Dabeja v laket ter mu na skrivaj pokazal cigari. Dabe je prikimal z velikimi, poželjivimi očmi. Loke se je na travi pomeknil nekoliko bliže, iztegnil rokó in prijel cigari. A Beloglavček je nekaj opazil, urno zakril z roko žep in planil pokonci.

»Hudirja! Moje cigare! . . . Daj sèm, ti smrkavec!« in vrgel se je na Lokeja, ki ni utegnil pravočasno vstati in je zdaj mečkal roparski plen v pesti.

»Ustranè,« je zavpil Beloglavček in ga brenil v nóge. A Dabe ga je iznenada od zadaj objel z obema rokama in ga vrgel vznak.

»Uscanci! Tatovi! . . . Maks! Maks! Maks! Popadi jih!«

Na to nista bila pripravljena. Besno renčaje je priskočil Maks in zgrabil Dabeja zadaj za hlače.

»Av, av, av!« je vpil, a pes je vlekel nekaj časa sem in tja ter nenadoma imel ves zadnji del Dabejevih hlač v gobcu. Dabe je strašansko zatulil in jo urnih krač odkuril; srajčni rogljič je mahal skozi luknjo za njim.

»Tu sèm! Maks... sèm!... kuš!« je Beloglavček klical psa, ki ga je zanj zares nevažna cunjna še bolj razkačila in se je hotel še enkrat zakaditi v Dabeja.

»Sèm, pravim!... To imaš, he!... zato, ker si me zahrbtno napadel!«

Prav za prav je nevarni razplet dogodka Beloglavčka samega iznenadil. Kaj bo zdaj iz tega?

»Čakaj, moj dra-a-gec, do ju-ut-tri! . . .« je Dabe ihtel iz primerne razdalje in šel z eno rokó pred obrazom, z drugo pa na luknji za Lokejem, ki je bil iz strahu pred Maksom precèj daleč pobegnil. Skupaj sta krenila proti deželni cesti, ne da bi se ozrla, in Beloglavček je še dolgo videl beli madež pod Dabejevim hrbtom.

Vrgel se je spet v travo; bil je slabe volje. Ves popoldan je šel rakom žvižgat! . . . Kaj pa naj počne sam? Vzel je iz žepa ostale cigare, dve sta bili zlomljeni. Lumpa grda! Zapalil si je eno, a jo je takoj spet s slino ugasnil; ni mu dišala. Maks je dobil brcó.

Dolgo je razmišljál o vseh teh nevšečnih stvareh. Naposled je vstal in se namenil kar naravnost domov. Napravil je velik ovinek okrog polja z grmičjem, za njim Maks, ki je z divjim laježem preganjal škrjančke, da so vzletavali, in po vsem videzu pozabil na svoje gorje. Ob trstikovem jarku je sedel Beloglavček skoraj celo uro še pri potoku, z nogami v vodi.

Nazadnje je prišel domov. Ko je vstopil, je mati pripravljala večerjo. Mračiti se je začelo. Za hišo je slišal Hajnija klepati koso, kratki udarci ob kovino so enozvočno in enakomerno brneli okrog hiše.

»Kod si se pa spet tako dolgo potepal, ti poniglavec?« ga je vprašala mati, »si se spet kopal, kajne?«

»Nisem se kopal . . . le poglej, lasé imam čisto

suhe.« Mati ni rekla nič več, a nenadoma je planila k njemu in mu navila ušesa.

»Pokaži, kaj imaš v žepih!«

Beloglavček je začel vpiti! Vse je prišlo na dan! Branil se je, kar je mogel, in se skušal osvoboditi, a zaman. Njena roka je takoj smuknila v njegov hlačni žep in privlekla groše na dan. Mati je natanko poznala vse Beloglavčkove žepe.

»Odkod imaš denar, povej?« Čvrsto ga je držala za uho.

V odgovor je Beloglavček vpil: »Ojoj!... Ojoj!... Ojoj!...«

»Kje si dobil denar?« se je preteče oglasilo.

»Dobil pri gospodu Bonu! Ojoj!... Deklè!«

»Nis,« je zdaj zaklicala mati, »hitro pojdi h gospodu Bonu in ga vprašaj, če je res.«

»Grem,« je zaklical Nis iz zahišja.

»Ampak tri,« je vokal Beloglavček.

»Nis, ali ne greš?«

»Ampak dva!«

Zastonj je bila njegova popustljivost. Mati je hitro vzela palico, ki je bila po vsem videzu že pripravljena v kotu, in ga tako našeškala, da je pozabil na vse cigare in groše. Tulil je, da je odmevalo po vsej hiši, in molédoval: »Ne bom več! Ne bom več!«

Hajni je za trenotek prestal klepati in vprašal Nisa, zakaj »Beloglavček tako poje«! Maks je stal med odprtimi vrati in oprézoval, ali naj tudi tu poseže vmes, pa ni mogel razumeti, kaj naj pomeni tole z Beloglavčkom; a zdaj se je godilo v

domači družini, in s pobešeno glavo in stisnjenimi uhlji se je splazil v svojo kolibo.

Beloglavček je v temi ležal na svoji postelji. Iz družinske sobe je slišal žvenketanje žlic in vilic na krožnikih. Poslali so ga brez večerje spat, ko je odmolil na golih kolenih pred razpelom nad pečjo deset očenašev.

Na nogi je še čutil ranjeno mesto od materine palice. Strela! To pot se je pa res slabo izteklo! Da mu je moralo iti prav vse narobe . . . od ranega jutra . . . cigare proč . . . denar proč . . . in jutri spet v šolo . . . in Dabejeve hlače . . . Če bo mogel drugič kaj pouzmati, bo že bolje skrnil . . .

In Beloglavček je zaspal.

O s p o v e d i

Tisto soboto je vstal Beloglavček bolj zgodaj kakor po navadi. Naslednjega dne je bila vsakoletna velika procesija sv. Viktorija in za takšen praznik so morali k spovedi tudi otroci, ki še niso bili pri prvem svetem obhajilu.

Spoved je bila za Beloglavčka nekaj silo važnega, na eni strani radi vsevednosti Boga, ki je poznal torej tudi vse skrite pregrehe, ki jih oče ni kaznoval, a jih je skozi spovednikova usta proti kesanju odpuščal in pozabljal, na drugi strani pa, ker se mu je zdela stvar prav za odrasle. Ako je šla njegova mati k spovedi, je trajalo vsakokrat po nekaj ur, in ko je potem prišla domov, je imela takšen obraz, kakor da je kje srečala samega sv. Duha. Ob takih večerih so dobili kavo s sladkorjem, nato so molili rožni venec, pri tem pa je oče navadno zaspal in hudó smrčal, dokler niso odmolili.

»Kaj delaš zmeraj tako dolgo v spovednici?« je slišal, kako je nekoč nejevoljno vprašal oče.

»Kar moram delati,« je odvrnila mati, »tega ne morem kar tako zdrdrati kakor moški!«

»Mar toliko grešiš?«

»To te prav nič ne briga — jaz sploh ne grešim!«

Ko je čul Beloglavček to razlago, je za trenotek — toda samó za trenotek — pomislil, da je

njegova mati morebiti svetnica. Ta utvara se je mahoma razblinila, ko ga je malo pozneje zasačila pri škatli za sladkor.

To jutro si je Beloglavček umil roke in obraz z milom, in mati mu je potem še enkrat pregledala ušesa, ali so čista. Prisedel je k mizi, odmolil s povešenimi očmi in sklenjenimi rokami očenaš, nato pa je mirno snedel svoje namazane kose kruha.

Ko je odhajal, je Nis s skednja zaklical za njim: »Ne pozabi povedati gospodu župniku, da ti je dal gospod Bon štiri groše!« Nakar mu je Beloglavček kratko in krepko odgovoril: »Guzni!«

Na ozkem prostoru pred cerkvijo je srečal svoje tovariše. Vzajemno so si pomagali pri izpraševanju vesti: tolikokrat se šel kopat, tolikokrat zaklel, tolikokrat izropal ptičja gnezda, se v cerkvi smejal; postajenačelnikov Moric je sedel na kamen in tulil, ker mu je bil Fompe izmaknil listek, na katerem si je bil pridni deček zabeležil svoje grehe. Dabe je sedel kot jezdec na cerkvenem zidu, odkoder je bilo videti deklice na igrišču nunske šole.

»Dabe, česa se boš ti spovedal?« je vprašal Beloglavček.

»Tega še ne vem,« je odvrnil Dabe, ki o tem še ni natančneje razmislil.

»H kateremu greš?«

»K vikarju, ta komaj razume, kar mu rečeš — župnika pa ne bo.«

Zagledali so vikarja, ki je šel v zakristijo; ko

so se cerkvena vrata odprla, so vdrli noter, privaje in suvaje se, da bi dobili prvi prostor. Na vsaki strani spovednice je stala vrsta stolic; in ko so po nekolikem ropotanju mirno obsedeli, je prišel iz zakristije vikar in stopil v spovednico.

Beloglavček je sedel na prvem mestu. Moral je sicer poriniti Fopkeja Netsa s stola, da je to dosegel, a zdaj je vsaj sedel tu in bo prvi zunaj. Toda ravno ko je hotel stopiti v spovednico, se je za njegovim hrbtom splazil vanjo Petik, ki je sedel na tretjem mestu, in se mu škodoželjno zarežal. Od zadržane besnosti je Beloglavček zardel do ušes; ni si pa upal ničesar storiti, zakaj vikar še ni bil zagrnil spovednice in ga je še videl sedeti. A komaj se je to zgodilo, je dobil Petik tako brco, da je z glavo udaril ob leseno pregrajo. Radi tega ropota sta oba za trenotek obsedela, ker pa vikar še ni bil končal s pripravami, je Petik iz spovednice vrnil brco ter zadel v Beloglavčkovo stolicu, ki se je prevrnila.

Vratca so se odprla, vikar je naslonil obraz k rešetki in vprašal tako glasno, da je mogel Beloglavček slišati: »Kaj si grešil, moj ljubi fantek?«

Petik, ki so mu njegovi grehi manj hodili po glavi kot Beloglavček, je od samega strahu prav tako glasno odgovoril: »Preklinjal sem!« in se takoj ozrl po Beloglavčku, ali si bo upal še enkrat brcniti. — Beloglavček se je obotavljal.

»Pa kako si preklinjal, moj fantek?« je spet vprašal mirni glas. To vprašanje je Petikovo pozornost spet priklenilo na spovednika, toda odgo-

vora se je prestrašil. Ali naj kar na lepem ponovi kletvice? Beloglavček je bil kriv, da se je tega spovedal; v naglici je bleknil, ne da bi preudaril, če je tudi prav. Ugriznil se je v ustnice, bežno premislil vsakdanje očetove kletvice in molčal.

Za trenotek je bilo v cerkvi čisto tiho. Slišali so, kako je vikar za zaveso ponjuhal ščepec tobaka, Fopkeju Netsu je pala cokla z noge, glasno in dolgo se je razlegalo po cerkvi.

»Kako si preklinjal?« se je oglasilo malo manj potrpežljivo. Vsi so slišali ter radovedno in režeč se prisluhnil, pomeknivši glave bliže; a preden je utegnil Petik navesti »število in potrebne okoliščine«, je Beloglavček približal svoj obraz tik do Petikovega in naglo zašepetal skozi rešetko: »Pri moji duši — prekletost — vse tisočkrat — Petik Lange ...«

»To ni res, gospod vikar!« je vzkliknil Petik, planil pokonci in sunil Beloglavčka s pestjo pod brado. Preden se je le-ta utegnil potuhniti, so se odprla vrata in vikar ga je zgrabil za vrat. Pred vsemi tovariši, ki so se na videz uglabljali v izpraševanje vesti, je dobil takšno odvezo s pokoro, ki bi Gospodu prav gotovo zadostovala, da zbriše najhujše zločine.

Tuleč in z obema rokama pred obrazom je odšel Beloglavček iz cerkve, se ustavil pri glavnih vratih, dokler se ni izjokal, potem pa se je usedel zunaj na cerkveno obzidje ter prežal na Petika. Nekaj minut pozneje je ta stopil iz cerkve; toda ko je Beloglavček navalil nanj, jo je popihal in

oba sta dospela zasopla in potna na igrišče, kjer je učitelj čital časnik.

Pol ure potem so vsi sedeli spet v učilnici, pobožno gledali na tablo in pozorno poslušali učitelja. Prvih deset minut so bili še precèj mirni in pridni, ker so zjutraj pri spovedi storili trdni sklep, da se bodo »poboljšali«, in pa zato, ker je bila danes šola samo do enajstih in ker niso hoteli zaigrati prostega popoldneva. Zdelo se je, da si resnobno prizadevajo rešiti naloge na šolski tabli, vedeli so pa, da jih pred enajsto uro ne bodo rešili. Za svojo mizo je učitelj razmotaval ódičnico za popoldan. Nenadoma je Fompe zbudil pozornost vsega razreda. Sezul si je bil nogavico, stlačil nogo v predal klopi in iz luknje za črnilnik sta pokukala dva črna prsta, ki je začel z njima Fompe veselo igrati. Na klopi je s prsti na roki tako smešno migal proti prstoma na nogi, kot bi se roka in noga hoteli med seboj dražiti. V težki tišini je to učinkovalo pri dečkih tako nalezljivo za smeh, da je zašumelo po učilnici pritajeno hihitanje in so se vse glave ozrle proti Fompeju. Celó nekateri iz spodnjega oddelka so mogli to videti. Tjefa je tako lomil smeh, da se mu je zaletelo in je začel tako silno kašljati, da je moral vtakniti glavo pod klop.

Naposled je postal učitelj pozoren, pogledal nehote na Fompeja in besno zavpil s preteče dvignjenim prstom:

»Fompe, če umazani prsti v petih minutah ne zgingejo iz luknje, ti odtrgam ušesa!«

Dečki so se na vse grlo zakrohotali. Fompe

se je čutil kot junak vsega razreda in menil, da mu je v »petih minutah« dovoljeno še malo poigrati se. Tedaj pa mu je zalučal učitelj svojo knjigo v glavo, zadel pa ni Fompeja, temveč Mula Timerja, ki je sedel pred njim, naravnost v obraz. Mul je prestrašen planil pokonci in bil tako iz sebe, da se je okrenil in besno udaril s pestjo po Fompejevem prstu. Fompe je od bolečine zavpil, urno umaknil nogo in zatulil, češ, da mu je zlomil prst. Ves razred se je tedaj tako razburil, da je moral stopiti učitelj med klopi in razdeliti na desno in na levo po nekaj zaušnic. Ob tem se je spet zbudilo zanimanje za naloge in učitelj se je vrnil k svoji mizi.

Ob enajstih jih je izpustil ter posvaril, naj gredó naravnost domov. Po poti sta skušala Loke in Dabe pregovoriti Beloglavčka, naj se gre z njima še pred kosilom kopat, a Beloglavčku se ni ljubilo in je sam štorkljal proti domu.

Pred mostom ob mali Demeri se je ustavil. V mlinu na vodo tik mostu so dvigali vreče žita na dolgi vrvi, ki je tekla po škripcu zgoraj ob kašči. Beloglavček se je zabaval, ko je gledal, kako so vlekli težke polne vreče v loku in na videz brez truda kvišku, saj je zadostoval majhen deček, ki je zgoraj v kašči vrtil veliko koló, da je tekla vrv po škripcu. Kakor hitro se je vreča pojavila pred odprtim oknom kašče, jo je mlinar Dorus potegnil noter in odvezal vrv, ki je nato spet zabingljala doli. Spodaj je stal Foks Omes, privezal

ново vrečo, stopil nekaj korakov nazaj in zaklical: »Hup!« In vreča je šla kvišku.

Foks ni bil Beloglavčkov prijatelj. Nekoč ga je doma v mlatilnici stlačil v vrečo in obesil na prečni tram nad mlatiči. Eno uro je Beloglavček potil vodo in kri od strahu, da bi ga s cepci ne zadeli.

»Hej! Beloglavček,« je nenadoma zaklical Foks, »sem pridi, te bomo enkrat gor potegnili!«

»Nak,« je odgovoril Beloglavček, »a koló v kašči, to bi pa obračal.«

»Tam že imamo nekoga,« je dejal Foks.

Beloglavček je stopil bliže.

»Foks, ali smem jaz zaklicati ‚hup!‘ kadar je treba potegniti vrečo kvišku?«

»Le,« je rekel Foks, »tja se postavi, in kadar rečem ‚naprej‘, zakličí!«

Nekajkrat je šlo gladko. Foks je na kraju vreče zavozlal vrv in majhen železni kavelj je branil, da se ni vozél razdrl. Beloglavček je zaklical, kar je mogel glasno: »hup!« in spremljal vrečo z očmi, dokler ni izginila v kašči. Od Dorusa je bilo videti vsakikrat le iztegnjeno roko in kos sivo zaprašene rokava.

Ko se je Foks sklanjal čez vreče, je Beloglavček opazoval njegov hrbet. Njegov telovnik je bil umazanošivo progast od potú, njegova modro križasta srajca tesno napeta med telovnikom in hlačnim jermenom, zadnja plat njegovih hlač pa se je svetila črno kakor pečnica. Nenadoma se je Beloglavčku posvetilo . . . Foks se je ravno ukvar-

jal z vrečo, ki se ni dala zavezati, vrv je pribingljala doli, Beloglavček je zgrabil kaveljček, ga vtaknil v zaponko Foksovega hlačnega jermena in zaklical: »hup!«

Vrv se je nategnila, Foks je strahotno mahal z rokami in nogami po praznem zraku, bingljal kak meter nad zemljo in preklinjal, da ga je bilo slišati gotovo do kolodvora. Zaponka se je zlomila in z zamolklim udarcem je treščil Foks na tla. Beloglavček je pograbil svoje cokle in švignil čez most, kar so ga nesle noge. Na dušek je pritekel do doma.

Pri kosilu ni spravil nobenega grizljaja vase, ker se je bal, da se je Foksu primerilo kaj hujšega . . . da si je zlomil nogo . . . morda umrl. Tistega, kar so se pogovarjali pri mizi, ni skoraj nič slišal; neprestano je gledal skozi odprta vrata na cesto ter si želel in se obenem bal, da se prikaže Foks. Na čelu so mu stale debele potne srage in srce mu je močno bilo . . .

»Kaj pa ti je,« je vprašal oče, »ali si bolan?«

»Nak,« je odvrnil Beloglavček, »to je od vročine.«

»To je od spovedi,« je pripomnil Hajni, »kaj pa si dobil za pokoro, Beloglavček?«

»Križev pot . . .« Tedaj je zagledal Beloglavček onstran vrtno ograje Foksa, ki je naglih korakov prihajal; kot bi trenil, je spustil vse iz rok in bliskovito izgubil skozi zadnja vrata.

Beloglavčkova pobožna stran

Takole je Beloglavček počasi prišel v dobo, ko je moral misliti na svoje prvo obhajilo. Vikar je bil v nedeljo oznanil raz leco, da morajo otroci »prvega letnika« odslej hoditi po dvakrat na teden v cerkev k verouku, da se pripravijo na prvo sveto obhajilo. Njegova mati je prinesla novico od zgodnje maše domov in ko je snemala čepico, je dejala Beloglavčku, ki je z zavihanimi rokami snažil čevlje: »Odslej boš hodil k verouku, slišiš . . . trikrat na teden, je oznanil vikar . . . si razumel?« Rekla je to z nekoliko pretečim glasom, ker je bila že vnaprej prepričana, da se njen najmlajši ne bo pokoril kar tako cerkveni zapovedi in da jo bo veljalo nekaj truda, preden ga pripravi do tega. Beloglavček jo je naglo pogledal, odložil krtačo in si obrisal nos ob rokav. Močno je zrasla v njem zavest lastne pomembnosti, saj je to pot zadevalo njega samega. Prvo obhajilo, ki se mu je od daleč videlo kot vrsta sijajnih nedelj, v novi obleki, s klobukom, rokavicami in molitvenikom, pa še dva tedna v šoli prostó, je vendarle napravilo nanj globok vtis. Bilo je svetla točka v deškem življenju in dečki sami so bili pravi junaki slavja. Tisto nedeljo so vsi na deški klopi resno poslušali, ko je župnik ponovno oznanil, potem pa so med seboj izračunali, kateri pride letos na vrsto in kateri ne.

Ako je kdo v tem času vprašal Beloglavčka,

koliko je star, ni več odgovarjal: »Deset bom,« temveč: »Sem že v prvem letniku« in vsi ljudje v Sihemu natanko vedó, kaj to pomeni. Fompe, Locke, Tjef, Dabe in Beloglavček so vsi spadali v prvi letnik in tisto nedeljo so mislili, da se morajo v pričakovanju svečanosti obnašati lepše in mirneje.

V zadevi prvega obhajila je Beloglavčka najbolj skrbelo vprašanje, ali bo dobil za to lepo slovesnost novo obleko, ali pa se bo moral zadovoljiti z obleko, ki sta jo ob isti priložnosti nosila že Hajni in Nis in ki je bila za njegovo prvo obhajilo skrbno shranjena v levem kotu omare. Kadar je Beloglavček pomislil na to, mu je bilo vse veselje zagrenjeno. V tistih dneh ni ničesar na svetu tako sovražil kakor ono črno obleko, ki je bila že čisto iz mode; in ako Beloglavčkove priprave za spre-

jem sv. zakramenta niso bile zvezane z zaželenimi dobrimi nameni in potrebno ponižnostjo, je bila tega kriva edinole staroverska obleka, ki je visela v omari kot vedno preteča nevarnost.

Prvi hip sta Beloglavčka dve leti verouka le nekoliko preplašili. A na eni strani so hodili dečki k župniku Minceju, ki ni bil tako natančen in se je zadovoljeval z navadnimi molitvicami in z grehi, na drugi strani pa so kmalu izkusili, da stvar niti ni tako dolgočasna. Verouk se je pričental četrte ure pred osmo in ob pol osmih so bili že vsi v cerkvi. Ob tisti uri ni bilo nikogar več notri. Kadar so prihajali, so z lesenimi vrati močno treskali, da je votlo donelo po cerkvi. Njih cokle so ropotale po trdem kamenitem tlaku in kdor je prvi vstopil, ga je biló takó groza, da je urno smuknil ven in čakal pred cerkvenimi vrati, da so prišli drugi. Ob lepem vremenu so se včasih igrali pred cerkvijo, dokler ni prišel župnik. Cerkvveno obzidje je nudilo nešteto priložnosti za razne vaje, pri katerih je seveda imel Beloglavček prvo besedo. Najrajši pa so bili v cerkvi sámí. V zvoniku so se guncali na vrvi vélikega zvona, hodili na kor in tlačili meh pri orglah. Orgel samih se niso upali dotekniti, ker bi se moglo zunaj slišati. Od tam so plezali včasih še više, da so pogledali skozi line ali iskali skovirčkov in vrabcev; a to so si upali le najbolj pogumni, kakor Tjef in Beloglavček. Drugikrat so prenašali stolice, ki so jih ljudje plačevali cerkvi, z leve na desno stran, zadaj za steber, v prvo ali zadnjo vrsto, kakor so pač ljudje sedeli spredaj ali

zadaj, tako da so naslednjo nedeljo v veliko veselje paglavčkov begali po cerkvi in iskali svoje stolice. V prav posebno veselje pa jim je bilo tole: odlomili so peresu obe konici in ju z ostrino navzgor pritrdili na sedež stolice. V nedeljo pri jutranji maši se je nato neredko zgodilo, da so verni kristjani, ki so se nič hudega sluteč usedli, da bi poslušali pridigo ali malo zadremali, sunkoma planili pokonci in se prijemali za hlače, nato pa tipali po sedežu stolice, dokler niso našli onih zavratnih predmetov. Nekoč se je bilo cestarju primerilo nekaj takega. Ko je skočil s napol zadržanim »preklet . . .« pokonci, je primazal Lokeju, ki je v klopi za njim čital »Litanije gorkumskih mučenikov«, zvenečo zaušnico. Loke se je zdramil iz svoje pobožne zgodbe in odšel tuleč iz cerkve. Šele po maši je izvedel, zakaj mu je cestar dal klofuto. Pa je bil Dabe tisti grešnik! V tistem času je bilo priporočljivo otipati z roko sedež, preden si se v nedeljo pri maši usedel, da bi poslušal pridigo, kar so tedaj delali skoraj vsi Sihemčani. Samó nunam tega ni bilo treba, saj so tako imele dovolj kril na sebi. Njih sedeže so puščali na miru, prav tako učiteljevega; tega seveda iz drugih razlogov.

Pridno so stikali za ogorki sveč. Če je bila sveča še precèj dolga, si je niso upali pobasati; če pa je že preveč dogorela, ni bilo vredno truda. Med véliko mašo so njih pogledi s pobožnim zanimanjem sledili svečam, ki so gorele na oltarju Naše ljube Gospe, pred podobo sv. Antona in skrinjico z relikvijami sv. Viktorja. Prednica je

rekla nekoč Fompejevemu očetu, da njegov sin pri veliki maši zmeraj zeló pobožno gleda podobo Matere božje. Fompejev oče se je silno čudil tem besedam častite matere in nič manj Fompe sam. Naslednjo nedeljo je s še večjim bogaboječim poželenjem zrl sveče na oltarju. Da bi ne pogorele preveč, so se včasih po veliki maši še enkrat prikradli v cerkev in jih upihnili. Ob ponedeljkih zjutraj so bili zmeraj zgodaj v cerkvi in so včasih tudi katero prižgali; tako je postala dovolj kratka, da so si jo mogli z mirno vestjo prilastiti. Marija, sv. Anton in sv. Viktor so že prejeli svoj bogati del, so sodili dečki, in trojica svetnikov je nemara prav tako mislila. Posel s svečami je kdaj pa kdaj vodil do majhnih spopadov s cerkovnikom, ki je imel te ostanke sveč za del svojih dohodkov, in mnogokrat so se bojevali zanje. Sveče so ponajveč tako dolgo gnetli, da so mogli iz njih delati najrazličnejše like, prav tako kakor iz zamazke, le da je snov boljše držala skupaj kot zamazka.

V začetku oktobra tistega leta je bil sveti misijon in Beloglavček je moral hoditi pridno k pridigam, ki so bile zvečer. Luč svetilk je tedaj zagrinjala vso cerkev v skrivnosten somrak; za stebri, v stranskih ladjah in zgoraj v glavnem oboku je bila skoraj popolna tema. Razločiti si mogel le obraze ljudi, ki so sedeli prav pod svetilkami. Ženske v svojih plaščih z oglavnicami in možje zadaj v cerkvi so bili kakor strahovi. Svetilke so visele v praznem cerkvenem prostoru kakor samotne rdeče stvari. Ko je v tem začel pater redemptorist

pridigati o smrti, peklu, vicah in nebesih, s takšnim glasom, da je še svetnike na njihovih podstavkih ob stebrih zona spreletavala — gromska strela! kolikokrat je stresla Beloglavčka groza do kosti! Tistega večera po pridigi o peklu vso pot ni izpustil očetove roke, niti enkrat se ni ozrl in niti črhnil ni. Videl je ogenj pred seboj tako živo, da bi ga bil mogel otipati. Preden je zaspal, je odmolil še celo vrsto očenašev, ponoči ga je tlačila mōra; in ko je pomislil na uro, ki visi v peklu nekje na steni in ob vsakem tiktaku kliče: »več-no . . . več-no . . .«, so se mu lasje ježili. Da Bog tako natanko vse vé, kar misliš in delaš, je imel Beloglavček za nizkotonost, kakor nalašč za to, da bi niti trenotek ne imel miru. Zakaj človek, zlasti pa fant njegove sorte, vendar nikdar naprej ne premisli vsega, kar stori. To pride samo od sebe . . . Tisti trenotek je bil Beloglavček prepričan, da je strašanski grešnik. Ko je pridigal pater o nebesih, je Beloglavčka mahoma obšlo hrepenenje po večnem zveličanju. Videl se je že v nebesih, s peroti na plečih, v lepi rdeči ali sinji obleki, in morda so bili tam tudi Tjef, Dabe in drugi tovariši . . . Ko bi le učitelj ne prišel v nebesa, za očete in matere pa so gotovo druga, mnogo resnejša nebesa . . . Večno sedenje pred božjim obličjem in prepevanje pesmic — tega pater gotovo ni tako dobesedno mislil, ker bi vendar postalo sčasoma dolgočasno . . . Po tej tolažilni in spodbudni pridigi je utonil pekel v popolno pozabo. In ko so bili spet doma, je Beloglavček v zadregi rekel materi, da bi tudi on rad postal

pater. Mati se je kar prestrašila, oče pa je zagodrnjal: »Ti bi bil pravi pater, ti!« in s tem je bil Beloglavčkov duhovni poklic odpravljen. Do tega nenadnega sklepa ga je privedlo po eni strani hrepenenje, da bi prav gotovo prišel v nebesa — če si pater, si tega čisto gotov — po drugi strani pa želja, da bi tudi on stal na prižnici in spuščal z gromskim glasom pekel in vice nad sihemske prebivalce, prav tako kakor pater, ne, še vse huje.

Med misijonom je imel nekoč tudi pater verouk. To je bilo silno zanimivo. Pripovedoval in govoril jim je o celi vrsti stvari, o katerih pri Minceju nikoli niso nič slišali. Kaj vse je bil ta pater doživel in osebno izkusil! Stavil je tudi posamezna vprašanja. Levike Tuteja je vprašal, kdo je našega Gospoda pribil na križ. Levike je mislil, da je vprašal pater nalašč njega in ga pri tem posebno strogo gledal. To ga je vsega zmedlo in jecljaje je odgovoril, da ne ve, a da on tega gotovo ni storil. Vsi so se začudili, ko je vzdignil roko Tjef in s ponosno samozavestnostjo zajecjljal: »So-so-socialisti pre . . . kletu!« Poslednja beseda mu je ušla nehoté, in nekateri so se začeli hihitati. Pater ni rekel ne, in po njegovem molku si mogel sklepati, da bi bili socialisti česa takega vsaj zmožni, če že niso storili. Pater je Tjefa ostro pogledal, in v tem je le-ta čutil, da ne odobrava »socialistov« ali »prekletega«; in ko je neka deklica povedala, da so to storili »hudobni ljudje«, je bil odgovor po vsem videzu mnogo pravilnejši. Tjef je deklico strupeno pogledal.

Nato je vprašal pater Lokeja, kaj je »vest«. Loke je vstal, a ni prišel dlje; na njegovem rdečem obrazu si razločno videl, da nikdar ni slišal o tem. Artur Leunes, ki je navadno vse vedel, je dejal, da je to »ostuden smrtni greh«; hotel je še nekaj pristaviti, a ko je pater zmajal z glavo, je obmolknil. Neka deklica, ki je bila vprašana isto, si je zakrila obraz s predpasnikom in se začela jokati. Tjef je sedel zraven Beloglavčka in grizel svojo kapo od strahu, da bi ga pater vprašal, ker je bil skoraj za glavo večji od drugih. Beloglavček je sedel ko na žerjavici. »Čutil« je, kaj bi to bilo, a ni mogel najti takoj pravega izraza. Tedaj ga je pater pogledal.

»Vest . . . to so . . . to so . . . človekove obisti.« Dečki niso vedeli, kaj si naj mislijo o tem odgovoru, in so opazovali patrov obraz. Ta se je moral trenotek premagovati, potem pa je vprašal Beloglavčka, kaj je hotel s tem povedati.

»No,« je bil obotavljajoči se odgovor, »saj ste vendar pri pridigi rekli, da Bog preiskuje človeku srce in obisti . . . pa sem si mislil . . .«

Tedaj je pater pritrdilno pokimal. Ni bilo sicer čisto pravilno, v nekem smislu pa vendarle, in Beloglavček je dobro poslušal in si dobro zapomnil — kratko in malo, dečki so bili prepričani, da je Beloglavček uganil in da je vest iskati v bližini obisti. Silno je zrasel njegov ugled med njimi.

Drugi dan misijona je bila napovedana tudi posebna pridiga za otroke. Ko bi ne bila njegova

mati tako vztrajno zahtevala, da mora iti, bi bil šel Beloglavček nemara brez vsake težave, a ker je spet »moral«, je zgubila stvar svoj mik in uprl se je. Sicer pa ga je pridiga za otroke malo privlačevala; vnaprej bi bil mogel uganiti, kako bo. Če bi bila pridiga o poslednji sodbi in večnem pogubljenju, ko je človeka tako groza, da mora tiščati kolena skupaj, dá, to bi se izplačalo.

Ko je prišel po tej otroški pridigi domov opraskan po obrazu in s hlačami raztrganimi na kolenu, ga je mati nezaupljivo pogledala in vprašala:

»No, ali si bil pri pridigi?«

»Kje pa naj bi bil sicer?« je ogorčeno odvrnil Beloglavček, »čisto tiho sem poslušal, ker je bilo tako lepó!«

»O čem pa je pater pridigal?« je mati dalje poizvedovala.

»No, o hudičih in angelih, o Naši ljubi Gospé in o Jezuščku in tako . . . Kdo bi si mogel vse zapomniti . . . a bilo je strašno lepo!«

Pri tem je ostalo.

Nihče ni vedel, kako je prišlo, a med dečki se je razneslo, da je ta pater škof. In to je imelo za Beloglavčka hude posledice. Tistega dne, ko je pater imel verouk, so morali popoldne k spovedi dečki, ki še niso bili pri prvem svetem obhajilu. Seveda so sedeli vsi pred patrovo spovednico. Beloglavček prvi, ker je zjutraj uganil, kaj je vest. Ko je pater prišel, se je Beloglavček takoj začel spovedovati grehov vsega svojega življenja; vse nje-

gove neumnosti in sleparstva »s številom in potrebnimi okoliščinami« so prišla na vrsto, in morda bi bilo še dolgo trajalo, da ga spovednik ni nena doma vprašal:

»Koliko si star, moj deček?«

»Devet let, gospod škof,« je zašepetal Beloglavček.

Pater je malo pomolčal in zaradi »škofa« le ostró pogledal skozi rešetko na mladega grešnika.

»In kdaj pojdeš k prvemu svetemu obhajilu?«

»Prihodnje leto, če je božja volja, gospod škof.«

Spet izprašujoč pogled skozi rešetko.

»Pa hodiš pridno k verouku?«

»Precèj, gospod škof.«

Tedaj pa je bilo patru tega »škofa« dovolj. Prepričan, da se fant norčuje iz njega, stopi urno iz spovednice, zgrabi Beloglavčka za vrat, spozna v njem dečka, ki je pri verouku govoril o obistih, in v nemilem loku zleti Beloglavček med svoje čakajoče tovariše. Tjef pade s stolice in si izpahne roko. Fompe se ugrizne v jezik, da se mu ulijejo solze iz oči. Splošno začudenje! Beloglavček sam se je med vsemi najbolj čudil. Ves prepaden se je ozrl na spovednico, v katero je bil pater zopet izginil. Zares, ni mogel razumeti.

»Zakaj je tako muhast?« je vprašal Fompe, in to vprašanje je spravilo Beloglavčka spet k sebi.

»To je pokora, ki jo danes nalaga,« je odvrnil,

»in če te vpraša, ali pridno hodiš k verouku, moraš odgovoriti: Precèj.«

Toda paglavčki niso imeli pravega zaupanja. Drug za drugim so se odmaknili in se postavili pred župnikovo spovednico, samo dve deklici sta obsedeli. Pater ni mogel razumeti sihemskih dečakov, prav tako pa oni ne njega.

Tisto jutro se je torej počasi naredila osma ura. Kakor hitro so dečki zaslišali, da so se odprla vrata zakristije in da gre župnik s svojim podrsavajočim korakom, trkajoč s palico na kamenita tla, so obsedeli vsi kakor nedolžna jagnjeta na klopeh pred vikarjevo spovednico, kjer so imeli verouk. V prvih treh klopeh so sedeli dečki, v zadnjih treh deklice, med obema spoloma pa je bila prazna klop, da bi označevala potrebno mejno črto. Mince je počasi prihajal k skupini in sédel na klopico, ki je stala spredaj. Najprej je s pogledom oplazil malo gručo, nato je zaprl oči in rekel: »Oče naš.«

Vsi hkrati so začeli ponavljati za njim z enakomerno močnim glasom in z istim naglasom. Nato je sledilo angelsko češčenje, apostolska vera in tri božje kreposti. Župnik Mince je poslušal z zaprtimi očmi in le, kadar je začel novo molitev, jih je odprl. Ako so dekleta kdaj preglasno bevskala, je strogo pogledal v tisto smer, zakaj Mince ni maral ženskega spola.

Beloglavček je sédél vselej v tretji klopi. Danes sta bila v tej klopi samo dva. Dabe na enem

koncu, on na drugem. Ko je brezmiselno molil z drugimi, so njegove oči ogledovale, kar je bilo videti po cerkvi: svetega Boštjana, ki je z lokom v roki ponosno in bojevito stal nad oltarjem; dokaj debelušno sveto Filomeno, rdeče in modro pobarvano, ki je strmela v strop, kot bi bilo tam kaj videti, od česar ne more odtrgati oči; svetega Roka, ki je kazal svojemu psu golo nogo; nedolžno gledajočega Gerarda Majello, ki je imel ob svoji strani Jezuščka; svetega Jožefa, ki je bil s kodrom na čelu videti tako preprost, prav tako z Jezuščkom, potem še enega Jezuščka samega, ki je mehak in rožnat, z iztegnjenimi ročicami ležal na otepu slame, kot bi se hotel péstovati — téga so za božič devali v jaslice. Le enega ni mogel Beloglavček doumeti, da so bili ti svetniki večinoma moški, pa so kljub temu nosili krila mesto hlač. Mar je bila v tistih časih takšna moda? Za marsikaterega ne bi bilo mogoče vedeti, ali je moški ali ženska, če bi ne bilo spodaj zapisano ime. Pa nemara le niso bili sami duhovni? Nekoč je bil vprašal Hajnija, ali to vé, in Hajni je dejal, da nosijo v nebesih vsi samó krila mesto hlač, ker je prikladnejše. Beloglavček je temu le napol verjel in je bil prepričan, da tiči za tem še nekaj drugega.

»Ali je več bogov kot eden?« je vprašal župnik Mince Tjefa. Nobeden ni znal tako narobe odgovarjati kakor Tjef.

»Nak,« je odgovoril, »e . . . en s . . . sam j . . . je,« in pri tem hudo stresal z glavo.

Ker se odgovor ni čisto ujema z besedilom v

katekizmu in je bral v župnikovih očeh, da ni točen, je hitro pristavil: »Prav... za prav so... so... trije!«

Zakaj Tjef je dobro vedel, da je ali en sam ali pa da so trije, samo v kakšni zvezi je prav za prav vse to, tega nikdar nikoli ni mogel doumeti. Zato je hitro prištel enega k drugim trem. Župnik Mince je gledal še bolj strogo, Tjefove oči so bile vedno večje.

»... ali... mo... morda celó... štirje,« je z dvomečim glasom jecljal in se s prstom drgnil po nosu.

Bog vé, kako daleč bi bil šel Tjef, da ni župnik ukazal s hudim glasom: »Sedi!« Tjef ni več vedel, pri čem je. Ko bi mu bil tisti trenotek kdo povedal, da jih je sedem, bi bil verjel. Nato je bil vprašan Artur Leunes, ki je takoj odgovoril: »Ne, Bog je en sam« — in ta odgovor je bil pravi.

Tjef je mrmral sam pri sebi: »Ali mora biti, presneto! tako natančno!« in je skrivaj sunil Arturja v rebra.

Nadalje je vprašal župnik, koliko je božjih zapovedi, kaj je vera, kaj mora storiti, kdor krščuje v sili, in še druge podobne stvari, ki so jih vsi znali. Fompeja je vprašal, če je kristjan. Fompe ni za gotovo vedel, ali je ali ni, dobro pa je vedel, da se glasi odgovor: »Da, po božji milosti,« in tako je tudi povsem prepričan odgovoril. Tedaj je nenadoma vstal župnik Mince in vprašal Lokeja: »Sedma zapoved!«

Na Lokeja je imel župnik posebno piko, ne

da bi mu bil le-ta dal več povoda za to kakor drugi. Toda Lokejevi starši so imeli krčmo in dve čedni hčerki, katerima je dvorila vsa vaška mladina. Kadar je Lokejev oče klal svinjo, ni nikdar prinesel župniku kolin, zato je moral Loke delati pokoro za krčmo, za svoji sestri in za očetove grde navade. Ob pretečem vprašanju gledé vsebine sedme božje zapovedi je vstal, ves rdeč pogledal sveto Filomeno in nato nenadoma začel: »Veruj v enega Boga. Ne skruni božjega imena. Posvečuj Gospodov dan...« v prepričanju, da bo sedma tudi zraven, ako bo povedal vseh deset.

»Ne,« je jezno dejal župnik, »samo sedmo zapoved.«

Loke je bil tako zmeden, da je nasedel Beloglavčkovemu narekovanju in nenadoma izbruhnil: »Razvnemi, o Bog, mojo ljubezen!«

Dečki so se na ves glas zasmeljali in deklice tudi; posledica tega je bila, da jih je župnik kakih šest napodil iz cerkve. Nato je vprašal Beloglavčka: »Sedma zapoved!«

Beloglavček je vstal, da bi odgovoril, a ker je sedel na drugem koncu klopi samo še Dabe, se je klop, ko je Beloglavček vstal, pognala kvišku. Dabe je padel na tla in klop je z močnim pokom treščila nazaj.

»Ne kradi!« je zaklical Beloglavček, toda ves trop je bil tako razburjen radi Dabejevega padca, da župnik ni slišal odgovora. Stopil je k Dabeju, ga za uho povlekel izza klopi in mu velel, naj poklekne pred Marijinim oltarjem. Beloglavček je

moral sestiti na klop zraven župnika, obrnjen z obrazom proti svojim tovarišem.

»Vsi skupaj,« je dejal župnik. »Šesta zapoved!«

»Ne nečistuj!«

»Tretja zapoved!«

»Posvečuj Gospodov dan!«

»Deveta zapoved!«

»Ne želi svojega bližnjega žene!«

Vpili so tako glasno, da je po votlem cerkvenem prostoru vsakokrat zadonelo, kot bi četa ustrelila. Potem je župnik za hip počakal; otroci so poznali to čakanje in so se pripravili.

»Enajsta zapoved!«

»Enajste ni—i—i!!!«

Zdaj so rjovel tako glasno, da se je cerkev tresla in da so se svetniki ob stebrih in na oltarjih gotovo prestrašili. To je bila župnikova velika šala, ki se je pri verouku vsakokrat ponovila. Beloglavček je pri tej enajsti zapovedi tako napel svoje grlo, kot bi hotel z vso močjo svojih pljuč poudariti, da je deset zapovedi več ko dovolj in da je enajsta popolnoma odveč.

Klop, ki sta jo zdaj skupaj uporabljala župnik in Beloglavček, je bila prav za prav podolgovat zaboj na štirih nogah, nekakšna skrinja, v katero je spravljala mežnar vsakovrstne odpadke iz cerkve, in je dišala po kadilu in svečah. Na oglu, kjer je sedel Beloglavček, je bila v pokrovu luknja, in brž ko je Beloglavček to zapazil, je vtaknil za

hrbtom prste vanjo in tipal. Strela! Sami ostanki sveč!

Luknja je bila ravno za njegovim hrbtom. Potegnil je, kolikor se je dalo, krajec svojega suknjiča čez, in previdno vlekel s prsti konce sveč drugega za drugim ven, jih tlačil v svoj hlačni žep in medtem s pobožnimi nedolžnimi očmi gledal dečke pred seboj. Mislil je, da ni nihče nič opazil, toda ko je na skrivaj bežno ogledoval vse te obraze, je spoznal, da ga Petik Lange, ki je sedel na skrajnem koncu prve klopi, ostro opazuje in spremlja vsako njegovo kretnjo z zgovornimi pogledi. Petik je kradoma prikimal v znak svojega sporazumljenja. To pa Beloglavčku nikakor ni šlo v račune. Da mora ta prihuljeni Petik vtikati svoj nos prav v vsako stvar! Toda da bi si ne pokvaril vsega veselja, je dvignil za svojim hrbtom dva prsta v znak, da bo dobil Petik dva koščka sveče, če bo tiho.

Petik je videl dva prsta in bral v Beloglavčkovih očeh, da se boji ovadbe. Odgovoril je torej s tem, da je dvignil pet prstov in skušal z močnim kimanjem dopovedati, da se z manjšim številom ne bo zadovoljil. Beloglavček je še enkrat poskusil s štirimi prsti, a Petik je bil neizprosni in se ni vdal. V redu, je prikimal Beloglavček s srepim pogledom. Nihče ni opazil nemega dvogovora.

Potem je bilo še nekaj vprašanj o zakramentih, o grehah, nazadnje je dejal župnik:

»Na moji črešnji sedijo vrabci. Vzajem puško, streljam in ubijem človeka, ki čepi na dre-

vesu . . . Ali je to greh? . . . Kdor to vé, dobi dvajsetico.«

Enoglasno so odgovorili vsi: »Ne, gospod župnik.«

Zakaj to vprašanje se je vsakikrat ponovilo in je spadalo med posebnosti župnikovega verskega pouka. Toda na odgovor učencev ni odvrnil nič, marveč je z blagim nasmehom gledal mlade obraze pred seboj. Torej le niso za gotovo vedeli, ali je greh ali ne, sicer pa so mislili samó na dvajsetico, ki bi jo mogli pri tem zaslužiti, brez vsakega zanimanja za moža na črešnji. Naj je bil greh ali ne, dvajsetico je vselej dobil Tjene Veks z naročilom, naj kupi za vso družbo mlince. Beloglavček, ki bi bil rad kedaj dobil dvajsetico sam zase, je nekoč odgovoril: »Dá, gospod župnik, greh je.« Župnik Mince ga je nato z dežnikom potrkal po mečih; torej vendarle ni moglo biti greh. Ko se je bil mož na črešnji prvič pojavil pri verouku, je Beloglavček prosil očeta, naj mu pojasni to stvar. Le-ta ga je precěj ostro pogledal in skočil na vrt, da bi videl, ali ni paglavec morda poškodoval kakega drevesa. Pozneje je Beloglavček mnogokrat metal palico ali kamen v črešnje, a dozdej še nikoli ni padel z njih kakšen mož.

Beloglavček se je ravno na vse pretege pačil, da bi Lokeja in Tjefa pripravil k smehu, ko je napravil župnik znamenje križa, spet zaprl oči in rekel: »Oče naš« in »Zdrava Marija«. Po molitvi so odšli dečki v vrsti iz cerkve za Tjenom Veksom, ki je držal župnikovo dvajsetico v roki. Skupaj so

jo urezali k Terezi Bone, kjer je kupil Tjene črne
mlince, štiri kose za novčič. Trije so stali pred
prodajno mizo in pazili, da bi Tereza ne golju-
fala ...

Kako je dobil Beloglavček vodenico

Prejšnji dan je bil Fompe zaklel in učitelj ga je slišal. Naklestil je mladega grešnika, zaprl v klet in ga po šoli pridržal, da je prepisal vse poglavje o Samarijanki. Nato mu je dal s seboj še pisemce, da bi bil tudi njegov oče poučen o hudo delstvu, v upanju, da bo tudi Fompejev oče vzel svojega sina čez koleno. Fompe je spotoma sam prebral pisemce in se mu je zdelo za njegovo osebno varnost tako opasno, da ga je raztrgal na tisoč koščkov in jih pometal proč. Po njegovih mislih je kazen, ki jo je prestal v šoli, povsem zadostovala; presodil je, da ne kaže nadlegovati s to zadevo še očeta.

Zdaj so stopali za učiteljem v šolsko sobo, odšli na svoje prostore in bili precèj glasni, ker so takoj opazili, da je bil učitelj danes dobre volje. Le Fompe je bil spočetka miren, da bi ne opozarjal nase.

Učitelj je bil večkrat tako razpoložen. Kateri dan kakor da je pozabil na to, da je učitelj, in dečki so bili tako razposajeni, da se je skoraj šola podrla. Drugega dne pa bi bil zaradi najbolj bedaste malenkosti katerega skoraj do smrti natolkel. Večkrat je kakega šolarčka tako zdelal, da so se starši pritožili in zagrozili, da se bodo

obrnili do ministra ali kralja. Uganka je bila, zakaj je bil učitelj danes takšen, jutri spet drugačen.

Po molitvi je vzel »Domačo zgodovino« Karla Fromeja v roko, na slepo srečo odprl knjigo in dejal: »Učite se prvi dve strani o tlačanstvu.« Nato je Karlu vrnil knjigo. Njegov neprisotni pogled je zdrsnil preko glav; in ker mu je za Timerjevim hrbtom skriti Fompe sledil s plahim pogledom, se je nenadoma domislil in skoraj z nasmeškom vprašal:

»No, Fompe, kaj pa je dejal tvoj oče zaradi pisemca?«

Vsi so pozorno vzdignili glave. Ker ga je bil učitelj nagovoril s »Fompe«, je vedel, da ne preti nič hudega.

»On . . . smejati se je moral, gospod učitelj,« je negotovo odvrnil.

In tudi učitelj se je moral zdaj smejati temu odgovoru; zakaj prav razločno je čital v Fompejevih očeh, da pisemca ni oddal. Prava sreča zanj, da je bil danes učitelj tako dobre volje! Ves razred se je smejal, ker se je učitelj zasmel. Prav za prav pa bi se bili še bolj zabavali, če bi bil Fompe še enkrat tepen.

Učitelj se je ustopil za mizo in začel nekaj čitati. Njegove misli niso bile več v šoli. Dečki so odprli svoje »Domače zgodovine«, nasadili komolce na klopi, potisnili glave med pesti in se učili, kot bi si hoteli za vse življenje vtisniti srednjeveško zgodovino v spomin. Polglasno so mrmrali besedilo iz knjige. Taka je bila navada. Tudi je

ta ali oni zamenjal svoj prostor — Tjef se je usedel k Beloglavčku. Ob takih dnevih ni bilo tako natančno.

Toda ni jih bilo mnogo, ki so vztrajali pri učenju. Vedeli so, da jim je učitelj naložil poglavje samo zato, da bi jih zaposlil, in če je na koncu le izpraševal, so prišli kvečjemu dečki iz prve klopi na vrsto.

Mul Timer je z glavo na klopi zaspal. Fiks Knut, ki je sedel ravno za Beloglavčkom, je pletel vrv, Petik Lange in Pavel Fuks sta se razgovarjala o golobih, Tjef je risal na ovoj svojega zvezka top, Beloglavček pa ga je pri tem podpiral z dobrimi nasveti. Pri tem napornem opravilu je Tjefu molel jezik do polovice iz ust in se ovijal gornje ustnice; kadar je delal kaj posebno težkega, ga je pomeknil od desne na levo.

Četrť ure je bilo vse mirno. Slišati je bilo samo mrmranje tistih, ki so se vrgli pogumno na tlačanstvo, drsanje cokle pod klopmi ter zdaj pa zdaj tiho šepetanje.

Fopke Nets je momljala pesemco o učitelju, ki so jo šolarji poznali že leto in dan:

»Kozjebralec — huhuhu,
trdokožec — huhuhu,
dolga prekla — huhuhu,
dol do pekla — huhuhu,«

in nekateri so ponavljali za njim »huhuhu«.

Beloglavček je šepetaje vprašal Tjefa: »Kje je Dabe?«

Dris z Vrbovine, ki se je bil okrenil, da bi se

mogel pogovarjati s Tjefom in Beloglavčkom, je odgovoril: »Bolan je, slišal sem, da ima oteklo uhó.«

Vsi trije so Dabeju zavidali. Rajši oteklo uhó kakor sedeti tu v tej dolgočasni šoli!

»To sem imel lansko leto tudi jaz,« je dejal Beloglavček, »dali so mi dobrega mleka in kandisovega sladkorja.«

»Kaj bi storil, da bi bil tudi jaz bolan!« je vzdihnil Dris in se žalostno namrdnil.

»N...no,« je jecljal Tjef, »tu... tu... tu imam če... če... čebulo, in če... če... če jo deneš pod pazduho, do... do... dobiš... vo... vo... vodenico,« vzela iz žepa majhno okroglo čebulo in jo pokazal Drisu.

»Pa je to tudi res?«

»Prav gotovo,« je potrdil Beloglavček, »to sem slišal že sto tisočkrat... naj me rogač vzame, če ni res.«

Dris je vzela čebulo in se okrenil proti učitelju. Potegnil si je srajco izza pasu in potisnil čebulo pod levo pazduho. Nato je roko močno tiščal k telesu, da bi čimprej dobil zaželeno vodenico in odšel domov.

Beloglavček je nekaj iskal pod klopjo. Ko se je zravnal, je zašepetal Tjefu na uhó:

»Tjef, le poglej pod klop. Drisu visi srajca iz hlač.«

Tudi Tjef je pokukal. Zares, da bi mogel držati čebulo pod pazduho, je bil potegnil Dris srajco kvišku, seveda je zdaj zadaj visela iz hlač.

Tjef se je moral ugrizniti v ustnico, da se ni na glas zakrohotal.

»To ... to ... ti je kakor cunjja za izplakovanje,« je jecljal.

Vsi paglavci, ki so mogli videti Drisa, so se imenitno zabavali in pritajeno hihitanje je brnelo po razredu. Vendar so dobro pazili, da bi se Dris ne zavedel, zakaj zabavati so se hoteli čim dlje mogoče.

»Dris,« je vprašal Beloglavček in se resno držal, »ali še nisi dobil vodenice?«

»Še nič ne čutim,« je zašepetal Dris, »usta so mi suha ko poper.«

»Moraš hu ... hudimana potrpeti!« je menil Tjef.

Dris ti je sedel ko bedasta koza, opazil je pač, da se drugi norčujejo z njim, a v svoji nedolžnosti je verjel, da zato, ker si je hotel s čebulo nakopati bolezen. Na svojo srajco niti pomislil ni.

Toda pritajeni smeh in hihot je zmotil učitelja v njegovih resnih mislih. Mar pri teh paglavcih res nikoli ne more imeti trenutka miru? Neopaženo je šel njegov pogled preko glav, najprej k Fompeju, če ni morda spet vtaknil noge pod klop, da bi mu prst gledal iz luknje ... Ne, Fompe je vrtal po nosu in je očitvidno potreboval pri tem vso svojo pamet. Učitelju se je dozdevalo, da mora biti nekje v bližini Tjefa in Beloglavčka. Na videz ravnodušno je šel po razredu — no, zdaj pa je tudi on videl srajco, ki je visela iz hlač. Razjarjen je planil tja in primazal Drisu zvenečo zaušnico.

Prestrašen je skočil Dris pokonci in dvignil roké, da bi si zavároval ušesa; čebula mu je zdrknila izpod pazduhe in se zakotalila pod klop. K sreči učitelj tega ni opazil in Beloglavček jo je hitro pobral.

Dris je dobil še nekaj zaušnic in misleč, da gre še vedno za čebulo, je zavpil:

»Čebula je Tjefova, gospod učitelj, jaz naj bi dobil vodenico od nje!«

»To je sa . . . salamenska laž!« je ugovarjal zatoženi.

Toda učitelj ni razumel zveze med visečo srajco in vodenico, videl je le za Drisom plapolajočo zastavo in mu velel, naj poklekne spredaj na odru, z nosom tik ob šolski tabli. Tedaj je ves razred videl, da mu visi srajca, in paglavci so ko poblazneli zagnali krik in vik. Učitelj je dal tudi Tjefu zaušnico, ne da bi prav vedel, zakaj, in mu ukazal, naj se usede v zadnjo klop. Tjef je bil besen, ker je bil prepričan, da so ga čisto po nedolžnem vpletli v to zadevo.

Beloglavček se je bil dobro odrezal, povrhu vsega je dobil še čebulo, ne da bi bil kdo videl. Hotel je še sam poskusiti, zakaj zares je bil že večkrat slišal, da si na tak način nakoplješ bolezen.

Tako je torej romala čebula pod Beloglavčkovu pazduho. Čudno je bilo čutiti gladki, hladni gomolj na goli koži. Prav kakor Dris je čvrsto prižemal roko k telesu, a nekajkrat je potipal zadaj za hlače, da se prepriča, ali tudi njemu ne visi srajca iz hlač.

Prav kakor Drisu tudi njemu ni hotela priti »vodenica«. Že je začel verjeti, da so to čenče, in nestrpen od dolgega čakanja je čez nekaj časa spet previdno potegnil že segreto čebulo izpod pazduhe. Jezno je ogledoval blesteče rdeči gomolj, ga malo poduhal, nenadoma se je pa domislil: kaj če bi jo zdaj pojedel . . . Seveda, malo bo peklo, a gotovo mu bo od tega slabo in bo smel domov.

Beloglavček je torej stlačil čebulo v usta, nekajkrat s tesno zaprtimi očmi ugriznil vanjo, pogoltnil s tako spačenim obrazom, kot bi žvečil svoj lastni želodec, potem pa se je nenadoma oglasil v tihem prostoru prestrašen vzклик: »Oh! Oh! Oh! . . . Želodec se mi obrača!« Dečki so pogledali, učitelj je naglo priskočil, videl Beloglavčka, ki je bil zelen in moder v obraz, kako se davi, kot bi moral požirati kremence, in že se je hotel poslužiti svojega preizkušenega sredstva, zaušnice. Pa se mu je le čudno zdelo, mislil je, da se je to pot Beloglavčku vendarle nekaj resnega pripetilo. Že mu je hotel pomagati vstati, ko je ta z vzdihom olajšanja in z bolj hripavim glasom spregovoril: »Zdaj je šlo skozi!« Sopol je kakor nadušen konj in znoj se mu je ulil iz vseh znojníc.

»Kaj je šlo skozi?« je začuden vprašal učitelj ter mu strogo pogledal v oči.

»Nič, gospod učitelj . . . To je, mislim, radi vročine . . . Zdelo se mi je, da bom bruhal . . . Skoraj bi bil umrl . . .«

Toda Tjefu, ki je sedel v zadnji klopi, se je nenadoma posvetilo, kaj se je neki moglo zgoditi.

»Mi... mi... mislim, gospod učitelj, da... da... da... je moja čebulo požrl, da... da... da bi vodenico dobil...«

Rjoveči smeh vsega razreda je potrdil te besede in vsi, tudi tisti, ki niso ničesar vedeli o tem, so vpili: »Da, gospod učitelj, to je od čebule!« Zdaj je učitelj že vedel, kako in kaj. Treba mu je bilo sicer pogledati le Beloglavčkov rdeči obraz in njegova usta, ki so bila od ostrega okusa še vsa nakremžena, da bi se prepričal, da to ni od »vročine«. Nekaj je bil že Dris govoril o čebuli, a tedaj ni mogel razumeti... Torej mu je spet spravil ta presneti Beloglavček ves razred pokonci.

Namesto, da bi pokazal svoje usmiljenje, namesto da bi ga poslal domov, ga je učitelj pošteno natreskal in brcnil na igrišče. Po šoli bo pol ure zaprt. Dris, ki je zdaj šele prav razumel, kaj se je bilo zgodilo, je smel srajco spet zatlačiti v hlače in sesti na svoj prostor.

Še dobro četrť ure je stal Beloglavček na igrišču, sopal in se spakoval. Bilo mu je, kakor da ima gorečo žerjavico v želodcu. In vsega je bila kriva čebula.

Bil je tudi strašansko besen, zlasti na Tjefa, ker ga je bil izdal, ko je bila vendar čebula njegova. Tudi na tega trapastega Drisa, ki je bil prav za prav vsega kriv, pa na Mula in Petika, ki sta ga še zasmehovala po vrhu. Preudarjal je, kako bi se jima maščeval.

Ako se je vzel na prste, je ravno še videl skozi visoko okno v razred. Videl je le kodrasto

glavo Levikeja Senena, ki je sedel prav pod desko z votlimi merami. Slišal je, kako je učitelj s posebno jeznim glasom nekaj izpraševal.

Prostrano igrišče je bilo vse v soncu. Vrabci so imeli zdaj semenj in so veselo frfotali z obeh sadnih dreves, ki sta bedni stali ob cestnem zidu, in pa s sosednih streh naokoli. Igrišče je bilo videti čudno zapuščeno in blatno. V zraku je ležal grdi vonj iz stranišč. Od vasi je bilo slišati pritažen ropot.

Nenadoma je slišal, da je učitelj znova zagrmel. Spet je nekoga pretepal, spet so se vrata odloputnila in Mone Vice je zmeden in s solznimi očmi pristal pri Beloglavčku.

»Kaj si napravil?« ga je takoj vprašal.

»Nič — vprašal je, kaj je ptica selivka, ali nekaj podobnega.«

»Pa kaj si ti rekel?«

»Rekel sem ‚muha‘, pa se je tako naježil — opica!« je odvrnil Mone s srditim obrazom.

Beloglavček je dejal, da po njegovih mislih muha nikakor ni ptica selivka, pač pa utegneta biti kaj takega netopir ali žerjav.

»Pa naj bi nas bil to naučil,« je godrnjal Mone . . . »On pa njegove ptice selivke! . . . Kdo je kdaj kaj takega slišal? . . . Najprej sem mislil, da vprašuje za kakšno solato.«

V razredu je bilo spet vse tiho. Beloglavček in Mone sta slišala, kako je Artur Leunes nekaj deklamiral, vmes pa je zdaj pa zdaj zarenčal de-

beli učiteljev bas. Ko bi ne bilo kazni po šoli, bi jima tukaj zunaj bilo kar všeč.

Dva metra od njiju je v pesku vrabec našopiril svoje perje. Mone je pljunil tja, vrabec je odletel na šolski zid in začel besno zmerjati. Nato sta se dolgo pomenkovala o vprašanju, ali so tudi vrabci ptice selivke.

Ura je odbila dvanajst. Slišala sta, kako so notri zaloputnili knjige in premikali klopi. Sledil je kratek molk, tačas je učitelj molil. Nato so se treskoma odloputnila vrata; prerivaje in suvaje so prištorkljali ven dečki in zdrveli ko divjaki preko igrišča na cesto. Mimogredé je Tjef še zaklical Beloglavčku: »Čebular!« Fompe je nekajkrat naredil: »Oh! Oh!«, kakor prej Beloglavček v šoli. Dris mu je pokazal jezik, da bi se maščeval za visečo srajco, in zavpil: »Prav ti je!«

»To mi bodo vsi poplačali,« je zamrmral Beloglavček in odšel z Monejem v prazni razred, da bosta pol ure za kazen delala naloge.

Ob pol ene je prišel učitelj, ki je bil tačas že pokosil, in ju izpustil. Namesto da bi bil šel naravnost domov, je zavil Beloglavček v Široko ulico, naglo pogledal skozi okno v učiteljevo stanovanje, se odkril občinskemu tajniku, ki je stal pred vrati svoje hiše in gledal strogo za njim, malo naprej pa je stopil k Mulu Timerju. Tam je bila vsa družina ravno pri obedu in Beloglavček je šel naravnost k Francetu Timerju, Mulovemu očetu, ter gladko rekel: »Francè, gospod učitelj vas prosi, da bi popoldne prišli malo k njemu.« Pri tem je pomenlji-

vo pogledal Mula, ki je bil ob Beloglavčkovem prihodu osuplo dvignil glavo, ko pa je slišal sporočilo, do ušes zardel. Francè Timer je takoj namrščil čelo, se ozrl proti sinu, in še preden je imel Beloglavček vrata za seboj, mu je že odštél nekaj zaušnic. Zakaj oče si je mogel učiteljev poziv tolmačiti samo tako, da je sin napravil kaj hudega. Od tam je šel Beloglavček k Tjefovim staršem in ponovil isto naročilo. Tjef jo je hotel takoj pobrisati, toda že ga je držal njegov oče za vrat in mu velel, naj poklekne pred razpelom — ves dan ne bo dobil nič več jesti. Tjef je za trdno verjel, da je to zaradi čebule. Pri Lokejevih, Fompejevih, Drisovih in še pri petih drugih sošolcih je Beloglavček povabil očete, naj se oglasijo popoldne pri učitelju v šoli. In povsod je bila neposredna posledica tega, da so bili ti sošolci nabunkani. Očetom ni bilo treba niti vedeti, kaj jim ima sporočiti učitelj, takoj so spoznali svojo dolžnost. — Tako se je znal maščevati Beloglavček.

Sicer bi bil rad zraven, ko je popoldne prišlo deset roditeljev v šolo in ko so drug za drugim od učitelja izvedeli, da ničesar ne vé, a se je bal, da bi bil sam desetkrat našeškan, in . . .

Ko je prišel Beloglavček domov, si je z obema rokama tiščal želodec in tako bridko tožil zaradi bolečin v trebuhu, da je smel leči v posteljo in mu je mati skuhala skodelo mleka s prepečencem.

Kako se je dal Beloglavček drugim zapeljati

Naslednjega četrтка je bilo treba spraviti seno s treh travnikov pod streho. Nandus Vef in njegova žena sta pomagala in prinesla s seboj svojega otročička, sedemmesečnega brcéta.

Ko je prišel Beloglavček opoldne iz šole, je začudeno in zelo nezaupljivo pogledal proti zibelki, ki je stala pri oknu; njegova mati jo je bila za to priliko prinesla s podstrešja. Ustopil se je zraven, ko je Nandusova žena Jo pogrinjala málo.

»Ali je to naša zibelka?« je vprašal.

»Je,« odgovori Jo, »tukaj si tudi ti ležal.«

»Na to se požvižgam,« je odvrnil Beloglavček;

in ko si je ogledal málo od blizu, je pristavil: »Kako lepo dete! . . . Ali je fantek ali punčka?«

»Punčka je . . . Anica ji je ime.«

Tudi Hajni je pristopil.

»Prav takšna je kakor naš Beloglavček, ko je bil majhen,« je pripomnil, »le da je imel temnejše lase.«

Beloglavček je dobro čutil, da je bilo to skovano na njegove bele ščetine, rekel pa ni nič, da bi Jo verjela, da njegovi lasje prej niso bili tako svetli.

Pri kosilu je sedel med očetom in Nandusom; ko so se drugi pomenkovali o dolgi suši in košnji tega leta, je razmišljal, kako bi prebil popoldan. Zdaj je moral ven na travnik, temu se ni mogel izogniti. Toda tam ob kamnolomu bo že našel pota in sredstva za beg.

»Naš Beloglavček,« je nenadoma rekla mati, »mora ostati danes popoldne doma in paziti na otroka.«

Beloglavčku toliko da se ni zaletelo. Ta je bila pa lepa! Ves ljubi dolgi popoldan naj prečepi pri takem kričaču! Pogledal je tako bridko in pobito proti zibelki, da ga je Nandus vprašal: »To ti ni posebno všeč?«

»Zakaj bi je ne smeli vzeti s seboj na travnik?« je vprašal Beloglavček.

»Zunaj je prehuda vročina za takšnega majhnega črvička,« je dejala mati.

»Kriči pa tudi ne, če ima poln trebušček,« je pristavila Jo.

»Naš Beloglavček ji bo že dal cucelj, če bo kričala,« se je zasmel Hajni, toda Beloglavček ga je strupeno ošinil: »Ves tvoj obraz je tak kakor cucelj!« Temu se je vesela Jo tako od srca smejala, da jo je moral Nandus potrkati po hrbtu, da bi jo pomiril.

Mati je seveda pripovedovala celo vrsto zgodb o dojenčkih in vzgojni umetnosti, pri čemer je venomer jemala v misel Beloglavčka in med drugim povedala, da ni ležal niti pet minut suh in da je dvakrat požrl svoj cukreni cucelj.

Sreča je bila, da tega nista slišala Loke in Dabe; za vse življenje bi se ga bilo prijelo ime »Cukreni cucelj«.

Opoldanski odmor je bil le kratek, zakaj voznik je dejal, da bo ob eni z vprego in vozom že čakal pri kamnolomu. Zdaj ni bilo časa za počitek; možje so se pokrižali, nato pa šli z grabljami in vilami na senožeti. Jo se je še malo obotavljala pri zibelki, nato pa odšla za drugimi. Mati je morala prej pomolzti krave, in ko je to opravila, je strogo zabičala Beloglavčku, »naj z otrokom ne počenja neumnosti, v nedeljo dobi zato groš,« česar pa Beloglavček ni verjel. Okrog štirih se bo vrnila po kavo, tedaj bo dala Anici steklenico.

Dolgo je stikal Beloglavček po izbi. Zdelo se mu je le imenitno, da je sam samcat doma in da more nemoteno stikati po vseh skritih kotih, predalih in miznicah, kar je bilo sicer strogo prepovedano. V beli skrinji, ki je stala v kamrici, kjer je

hranila mati ves svoj lišp, svojo nedeljsko čepico in svileno ruto, ga je zlasti mikala velika škatla iz lepenke. V njej je bila družinska knjiga, podoba njegove tete iz Löwena, hranilna knjižica, dve spominski podobi na prvo sveto obhajilo, kupne pogodbe in druge reči, katere je Beloglavček natančno pregledal, ne da bi jih kaj prida razumel. Ko je vse, kakor je pač najbolje mogel, položil spet tja, kjer je bilo prej, je zapazil v oglu škatle droben zavojček v belem papirju, in ko ga je razvil, je prišla majhna otroška čepica z belimi čipkami na dan. Beloglavček se je zelo začudil. Ta vendar ni bila Aničina! . . . Ne, zares . . . ta je bila njegova, ko je bil še majhen. Spustil je pokrov na skrinjo, se v izbi postavil pred ogledalo in si nataknil čepico na glavo. Strela, kako je bil smešen! Pokrila je komaj polovico njegove glave, in bele ščetine so si povsodi zvrtale luknje skozi čipke. Beloglavček se je začel glasno smejati, takšen . . .

Bum! so se odloputnila vrata in vstopil je vaški policaj . . .

»Ali je tvoj oče doma, Beloglavček?«

»Ne, gospod stražmojster, v kamnolomu je pri košnji!« . . . Bliskoma je stlačil čepico v svoj hlačni žep.

Policaj ga je ostro pogledal v rdeči zmedeni obraz, nato pa odšel.

Anica se je ob hrupu prebudila in se začela strahovito dreti. Beloglavček je skušal punčko potolažiti, kakor je pač vedel in znal, klical jo je

»mala barabica« in »moj srček«, toda Beloglavčkova prijaznost je dosegla samo to, da se je Anica začela dreti, kolikor se je mogla. Naposled se je Beloglavček domislil, da bi se spakoval, in glej, to je pomagalo. Anica je najprej z velikimi, strmečimi očmi gledala nespodobno spakovanje in Beloglavčkova široka usta, nato se je prijazno nasmehnila, vtaknila palec v usta in spet zaspala.

Beloglavček je nekajkrat potegnil dim iz Hajnijeve pipe, ki je ležala na okenski polici, a ga je preveč žgalo na jeziku. Potem se je usedel na hišni prag in odpel vse pesmi, kar se jih je bil naučil v šoli in na cesti.

»Hej, Beloglavček!«

Kolarjeva Gust in Tist sta stala na cesti, ravno pred hišo. Bila sta čvrsta, šegava paglavca, bosa in razoglava, ki sta le kdaj pa kdaj prihajala v šolo in živela kakor ptička pod nebom.

»Le pridita malo sèm!« je zaklical Beloglavček . . . »Kam pa gresta?«

»Nikamor . . . kar tako!« Prišla sta bliže in se usedla pred Beloglavčkom na tla.

»Kje pa sta bila?«

»Nikjer . . . Naš Gust dobi harmoniko,« je dejal Tist, ves prevzet od velike novice.

Gust je ponosno pogledal Beloglavčka, kaj bo neki na to rekel, le-ta pa je bil za hip ves presenečen radi nezaslišanosti tako sijajne stvari, kakršna je harmonika.

»Kdo mu jo bo pa dal?« je radovedno vprašal.

»Župnik, pravi naš oče, ko pride prvič brez smrkavega nosa k verouku.«

Zdaj Gust pač ni več tako ponosno gledal, marveč je brata tako krepko brcnil, da je odletel. Tist se ni kdo ve kaj zmenil za to, obležal je, kjer je ležal, in ravnodušno strmел v zrak.

»Note že poznam,« je dejal Gust Beloglavčku.

»Ali znaš trobiti na očetovo trobento?« je vprašal Beloglavček, ki je kolarja visoko cenil zaradi tega, ker je bil znan kot najboljši solist v Kravjedolski godbi.

»Glasovno lestvico že znam,« je dejal Gust, »in naš Tist zna že skoraj igrati koračnico.«

»Francosko koračnico,« je pristavil Tist.

Beloglavčku se je zdelo, da ga ta dva paglavca s Peščene gore močno prekašata. Skoraj vsak dan sta izostala iz šole, pa sta vendarle vedela neprimerno več kot on o vsem tistem, kar vedó odrasli.

»Kaj mi daš za ta vojaški gumb?« je nena doma vprašal Tist in privlekel iz žepa bleščeč se vojaški gumb.

Beloglavček je gledal ta zaklad s poželjivimi očmi.

»Oficirski je,« je dejal Tist, da bi bila njegova ponudba še vabljivejša.

Beloglavček se je ozrl nazaj v hišo. Tam ni bilo nič takega, kar bi mogel dati v zameno. Iskal je po žepih, nož . . . vrtavka . . . kvarte . . . ne, to je nujno potreboval záse.

»Deset klofut mi daj zanj!«

»Za to ga pa ne dam,« je dejal Tist.

»Dvajset!«

»Tudi ne.«

»Se hočeva tepsti zanj?«

»Ne, moj dragi — da bi se znebil svojega gumba in povrhu še bunke dobil?« V strahu, da bi Beloglavček preveč trdovratno vztrajal pri tem menjalnem sredstvu, je stopil Tist za tri korake nazaj.

»Povej, ali hočeš imeti zanj to čepico,« in Beloglavček je — sicer nekoliko v zadregi — pokazal otroško čepico, ki jo je odkril v skrinji.

Tist je vprašujoče gledal zdaj čepico, zdaj Beloglavčka. Ni mogel koj sprevideti, kaj bi naj s tem počel; toda ko mu jo je Beloglavček nataknil na rdeče lase in se je Gust kar valjal od smeha, je brez obotavljanja dal zanjo gumb.

Notri se je začela Anica nenadoma jokati.

»Čigav je otrok, Beloglavček?«

»Vefovega Nandusa — on pomaga pri košnji v kamnolomu.«

»Veš, kaj je treba storiti, kadar joka?«

»Zibati?«

»Ne, prst mu daj, da ga sesa, potem pa misli, da ima cucelj,« je menil Gust.

»Ko sem bil majhen, mi je oče, kadar sem kričal, vtikal svojo pipo v usta,« je pripovedoval Tist, »pa sem bil takoj tiho.«

Beloglavčku se je zdelo to sredstvo tako svojevrstno, da je takoj vstal, vzel Hajnijevo pipo z okenske police in stopil z Gustom in Tistom k

Aničini zibelki. Toda prav tedaj, ko je hotel napraviti tvegani poskus in vtakniti pipo v Aničina kričeča usta, je vstopila njegova mati. Mahoma je spoznala, kaj so paglavci nameravali, in njena roka je tako bliskovito vse tri oklofutala, da niso imeli niti časa zavpiti »av!«. Gust in Tist sta vzela noge na rame, Beloglavček pa je ostal v njenih materinskih rokah in čeprav je vpil, da je Tist vsega kriv in da je bila le šala, jo je vendarle tako skupil, da gotovo ni bilo za šalo.

»V vódo grem!« je vpil Beloglavček rjoveč, da se je vsa hiša tresla; »tukaj dobim več klofut kot kruha . . . pa čeprav je Tist vsega kriv!« in tudi on jo je ucvrl na cesto, ponovno zagotavljajoč, da si vzame življenje.

Kričé je tekel Beloglavček za Gustom in Tistom, ki si menda nista nič več želela njegove družbe in sta se že spet pogovarjala o harmoniki in o francoski koračnici. Čez travnike jo je mahnil proti Malinskemu vrhu, kjer se je med mladimi bori ulegel na pesek. Da pojde v vodo, tega ni tako resno mislil — hotel jih je doma le prestrašiti. Beloglavček je bil mnenja, da ravnajo z njim slabše kot s psom in da ga v vsem Sihemu ni dečka, ki bi bil toliko tepen kot on, pri tem pa je bil še »benjaminček pri hiši«.

Beloglavček je ležal na Malinskem vrhu v pesku ter bolščal v zrak, dokler se ni zvečerilo. Sonce je bilo že za testelskim hribom in nad kamnolomom, v Žerjavovini pa se je mračilo. Bela meglá se je vlekla v dolgih, kosmičastih predencih

čez potoke in jarke, in kopice sena so molele ven kot debele, okrogle plešaste glave.

Počasi se je vračal domov. Sprednja vrata so bila zaprta, bežno je pokukal pod zaveso na oknu, ali si sme upati noter. Svetilka je stala na kuhinj-

ski omari, mati pa je ravno postavljala krožnike za večerjo na mizo. Kotel s krompirjem se je kadil na tleh, oče pa je pri ognjišču mirno kadil svojo pipo in strmel v plamene. Beloglavček se je vtihotapil skozi zadnja vrata, sédel na drugo stran ognjišča, se prav tako zastrmel v plamene in le zdaj pa zdaj plašno pogledal materi v obraz. Le-ta pa

je imela nocoj preveč dela in je bila preveč vesela, da so spravili seno suho pod streho, da bi mogla misliti še na Anico in Beloglavčka.

Po jedi sta odšla Nis in Hajni na trato, kjer sta v družbi sosednjih mladeničev kadila svoji pipi. Oče se je z materjo še nekaj časa razgovarjal o delu, ki ga bo treba jutri izvršiti, nato pa je odšel spat. Tudi Beloglavček je hotel šiniti za njim, a mati ga je poklicala nazaj.

»Včeraj sem prinesla novo srajco s seboj,« je dejala, »obleci jo, da vidim, ali ti je prav.«

»Kar précej? . . . Če pride Nis noter . . .«

»Neumnost . . . tvoja srajca je že preveč raztrgana . . . saj je pozneje ne bo mogoče niti zakrpati več.« In Beloglavček, ki si ni upal preveč godrnjati, da bi ne zbudil spomina na bližnjo preteklost, se je slekel in oblekel novo modro pisano srajco. Mati ga je ogledovala od zadaj in od spredaj.

»Rokavi in ramena so dobri, a zadaj je malo prekratka,« je dejala bolj zase kot Beloglavčku. »kar sleci se, bom takoj prišla záplato.«

Beloglavček je slekel srajco in mati je prišla kos blaga, ki je bil podobne barve kakor srajca. Toda ko jo je nato Beloglavček spet oblekel, mu je visela zadaj skoraj do tal.

»Nočem imeti srajce zadaj tako dolge,« se je režeč šobil Beloglavček in besno vlekel za krpo.

»Saj tega nihče ne vidi,« se je hudovala mati, »pozimi pa je toplo.«

Sama nase je bila jezna, da se ji je šivanje tako pokazilo. »Kadar je človek zvečer od dela utrujen, ne vidi dobro... Zdaj pa urno v posteljo!«

Beloglavček je slišal Nisa, ki je prihajal skozi zadnja vrata, in da bi se hujšega obvároval, je zginil v izbo. Vrgel se je na posteljo radi tolikšne brezobzirnosti, in za srajco in vse drugo mu nenadoma ni bilo nič več mar. Bodo že videli, kam to pelje.

Ko se mu je ravno začelo dremati, je vstopil Hajni, ki je tudi šel spat, in ko je prišel mimo, je zgrabil nekaj, kar je viselo čez rob Beloglavčkove postelje.

»Ali visi tukaj brisača?« je vprašal.

»To je moja srajca, mulec, tako proč!« in Beloglavček je potegnil konec srajce k sebi v posteljo.

Ko je Hajni légel, je še vprašal:

»Beloglavček!«

»No?«

»Ali je res, da si se hotel utopiti?«

»Res je... trikrat sem bil spodaj...«

»Pa kljub temu nisi utonil?... to je znanje, da imaš preveč vetra v sebi.«

Na to Beloglavček ni več odgovoril in je zaspal.

Bog ustvari dan...

Na vsem lepem, ne da bi bil kdo na to mislil, je bil prejšnji dan nenadoma rekel učitelj: »Jutri ne bo šole.« To je kakor čista krasota padlo v dolgočasno tišino tistega popoldneva, ki se je kuhhal v vročini; biló je, kakor da še bele stene z zemljevidi in polnilnimi merami komaj morejo dojeti, in petdeset šolarskih glav se je v začudenju dvignilo, od veselega pričakovanja sijoče oči so se uprle v učitelja, ali mar pride še kaj... Trenotek je bilo tiho ko v grobu. Razločno je bilo slišati kolca, ki so se peljala mimo po cesti. Nato se je Beloglavček bežno ozrl k Dabeju in Lokeju, in cel svet »reči« je bil v njegovem pogledu. Učitelj se je spet sklonil preko svoje mize, dečki pa so se na videz znova poglobili v svoje naloge, marljivo in uslužno, da jim ne bi kaj podrlo lepega upanja.

In danes je Beloglavček vstal, urico pozneje kakor sicer, v prazničnem razpoloženju, z nešteti krasnimi načrti v glavi. Mahoma se je domislil vsega, kar se je včeraj dogovoril z Dabejem, Lokejem, Tjefom in drugimi. Nekaj časa je preudarjal, kateri načrt mu je najbolj všeč, in že vnaprej okušal premnoge radosti, ki ga čakajo. Toda danes zjutraj se je čutil manj vezanega na včerajšnje dogovore in je bil pripravljen poskrbeti tudi sam za potrebno spremembo. Že nekajkrat je letel okoli hiše, mučil Maksa, ki je strigel z ušesi od začu-

denja, da Beloglavček v soboto ne gre v šolo, šel materi po jajčka v gnezdo, narezal kruha za kure in vprašal očeta, ki je delal na vrtu: »Ali naj ti pomagam, oče?« nakar mu je ta takoj odgovoril: »Ne, le mami pomagaj,« vmes pa je prepel vse pesmi, kar so se jih v šoli naučili. Metal je krompir za golobi, ki so sedeli na slemenu hiše, ob skladanici drv je pogledal, ali so že odleteli godni mladiči iz ščinkavčevega gnezda, nekajkrat je, skrit v skednju, požvižgal za vaškim policajem Drisom, ki je korakal po cesti v Averbode in se v Beloglavčkovo največje veselje vsakikrat ozrl, misleč, da ga kdo kliče. Tako se je počasi približal čas malice, in mati je zaklicala pri zadnjih vratih, naj gredo jest.

Beloglavček je prvi sedel za mizo in je snedel že dva kosa kruha z maslom, ko sta vstopila Hajni in Nis. Po tretjem kosu kruha si je nalil še skodelico kave in zahteval še četrtega.

»Ne vem, kam vse pospravi,« je rekla mati, »to je že njegov četrti kos . . . Pri tem pa je suh ko slanik.«

»Prav zato, ker sem tako suh, moram pošteno jesti,« je odgovoril Beloglavček s polnimi usti.

»Nisem še videl takšnega požeruha,« je izjavil Hajni, »to je že njegova peta skodelica kave.«

»S tem bo zamašil vse še odprte luknje,« je pojasnjeval Nis.

»Saj vendar ne morem piti kave brez kruha,«

je razdraženo odvrnil Beloglavček, »če sem pa lačen!« Bil je divji, da mu niso dali v miru jesti.

Ta skupna malica je bila za Beloglavčka in njegov prosti dan združena z velikimi nevarnostmi. Da bi ga razdražil, bi bilo Nisu treba samo reči: »Naš Beloglavček bi nam tu malo pomagal ali ono napravil,« in oče pa mati sta bila vselej pripravljena pridružiti se takemu mnenju. Zatorej je Beloglavček zraven svoje skodelice odprl »Zgodbe sv. Pisma« in med jedjo z vso pozornostjo ogledoval »Daniela v zverinjaku«. Oče navadno ni prihajal k malici, ker ni vstajal tako zgodaj in je pil kavo pozneje kot drugi. Toda prav zdaj so ga slišali, kako je planil skozi zadnja vrata.

»Kdo pa je, hudiča! obgriznil hruško na drevescu? . . .«

Drevesce so vsadili šele preteklo leto, naročili so ga v Tongerenu, in oče je polagal veliko važnost na edino hruško, ki jo je obrodilo. Beloglavček je bil včeraj sadežu, ki je tako zapeljivo rasel v soncu, odgriznil majhen košček, prepričan, da bo ostanek kljub temu dalje zorel in dal očetu priložnost, da spozna vrsto in njen okus.

»Nisem bil zraven,« je dejal Hajni.

»Jaz tudi ne,« je pristavil Nis.

»Jaz pa za gotovo ne,« je trdil Beloglavček z vse večjim poudarkom kot onadva, v obraz pa hudo zardeval, »saj veste, da ne maram za zelene hruške.«

»Pa pridite, da izmerimo stopinje,« je dejal oče vsem trem. Hajni in Nis, ki sta po vsem vide-

zu vzela stvar zeló resno, sta takoj vstala, da odidita za očetom. Beloglavček je moral šele pod mizo poiskati svoje cokle, potem pa je obotavlja se šel za njimi. »Ne vem, kaj mi je,« je rekel še materi, »že vse jutro me ščiplje po trebuhu.«

Drevesce je stalo pred pečnico*, zemlja naokrog je bila čedno razgrabljena, na sredi pa je bilo razločno videti sled dveh stopinj. Prvi je postavil Hajni nogo zraven; bila je skoraj še enkrat tako velika kakor izdajalska sled. Potem Nis — tudi njegova ni mogla biti. Ko se je Beloglavček trepetaje približal, trdno odločen, da bo nogo obrnil tako, da se ne bo ujemala s sledjo, ga je zgrabil oče za roko, in ne da bi zahteval nadaljnjih dokazov njegove nedolžnosti, ga je tako cebnil, da je z dvema korakoma zletel skozi zadnja vrata v hišo. Malo je manjkalo, da jih v izbi ni skupil še od matere. Naj se je še tako drl, da je nedolžen kakor jagnje, in da vendar prav dobro vedó, da zelenih hrušk ne mara — svoje matere ni mogel prepričati in Beloglavček je moral ostati doma ter lupiti krompir za kosilo.

Od jeze bi bil tulil. Po dolgem času enkrat vendarle nima šole, pa vrhu tega še v soboto, zdaj pa ti mora sedeti in lupiti ta bedasti krompir! Luke, Dabe in vsi drugi so se zdaj gotovo odpravili, šli so v gozd ali pa stikajo za ptičjimi gnezdi, ne da bi se očetje in matere kaj brigali zanje. Zunaj je bil najlepši sončni dan, toda v Beloglavčkovem

* Pečnica je manjše poslopje nalašč za peko kruha. — Op. prev.

srcu je bila ostra zima. Če bi jo bil že na vse zgodaj popihal, bi zdaj gotovo ne sedel tu notri! Ves dan je bil skažen . . . A v krompirju bo pustil vsa očesa . . . To se bo Nis zopet kremžil . . .

Na klopi zraven njega je mirno dremala mačka, tačice je lepo prekrizala pod životom, rep položila poleg sebe s koncem skoraj tik svojega nosu, oči pa je trdno zatisnila. Mica ponoči gotovo ni imela časa za spanje, pa ga je morala poldnevi nadomestiti. Zdaj pa zdaj je šinil preko njenega smrčka kratek trzaj in dolge dlake njenih brčic so vztrepetale. —

Prav za prav ima mačka mnogo lepše življenje kot jaz, je mislil Beloglavček. Tako udobno ti sme tukaj ležati in spati, in živa duša ji ne stori nič žalega, jaz pa . . . V izbi je bilo zelo tiho. Na črnem ognjišču, ki mu je Beloglavček sedel ravno nasproti, je bilo še malo žerjavice pod pepelom; kotel z vodó in ročka za kavo sta stala bratsko drug poleg drugega, s kljunom proti ugaslemu ognju. Stenska ura je tako leno tiktakala minute, kakor da nikdar nikoli ne bo vzdržala do večera. Muhe so malomarno in po tihem rojile pod stropom in nad mizo, kjer so zapovrstjó srebale na madežih od kave in na mrvicah kruha. Sonce je metalo skozi okno veliko svetlo liso preko mize in poda. Ubogi Beloglavček je venomer obračal krompirje med prsti, spuščal dolge, kodraste olupke v košarico, nato pa vrgel beli gomolj s pljuskom v vedro. Ob vsakem pljuskju je mačka begotno odprla eno oko, nato pa mirno spala dalje. Prav dobro je vedela,

da je v Beloglavčkovi bližini pametno spati samo z enim očesom. Mačka ga je čedalje bolj jezila.

Materina šivalna košarica je prav tako stala na klopi in na vrhu je bila siva nogavica, počez prebodena z veliko krpalko. Nenadoma je Beloglavček opazil krpalko, jo po tihem izvlekel, se malo nagnil čez klop in zahrbtno zbodel Mico v zadnjo plat. S prestrašenim »jav!« je planila mačka pokonci, boječe pogledala proti steni, švignila nato preko mize, in tresk . . . skodelica je zletela na tla. Ob žvenketu črepinj se je mati v pečnici ustrašila in takoj zaklicala: »Kaj pa spet počenjaš, paglavec?«

»To je bila mačka,« je zavpil Beloglavček nazaj, ki se je nekoliko zbal nepredvidenih posledic uboda, »salament, vrgla je skodelico z mize!«

Mati je prišla. Že po njeni hoji je Beloglavček spoznal, da ga ima spet na sumu, da je bil on.

»Ta bedasta mačka,« je hitro dejal, ne da bi dal materi časa za kako vprašanje, »ti skoči tako nenadoma čez mizo . . . nemara bo imela spet mlade in jo je ščipalo po trebuhu!«

Mati ga je strogo pogledala, pobrala črepinje in odšla, ne da bi kaj črhnila. Beloglavčku se je zdelo, da mu s takim obnašanjem dela grdo krivico. Če bi bil on kriv, bi bila postavila vso hišo na glavo. Ker pa je bila mačka, ni ničesar rekla, in jezen je še zaklical za njo: »Če bi jaz kaj takega napravil, to bi bil potres!« Toda mati se niti na ta ugovor ni ozirala. Beloglavček pa je dal svojemu srdcu duška s tem, da je lupil krompirje tako jezno-

rito in sirovo, da so ležali majhni in neznatni v vedru.

»Povej no, deklè« — kadar je bil Beloglavček hud na svojo mater, jo je klical kratkomalo ‚deklè‘ — »meni se zdi, da je krompirja zadosti.«

Mati je pogledala in se ji je v resnici zdelo, da ga je zadosti. Beloglavček ga je moral še oprati, podkuriti in naložiti drv, da se je plamen spet dvignil, same take stvari, ki so se mu pošteno gnusile in ga prav spominjale, kako nesrečno je njegovo življenje. Nazadnje je vrgel pest soli v kotel in sédel k mizi, da bi razmišljal. Mati mu je naročila, naj skrbi, da bo jed dobro skuhana. Bližal se je namreč poldan in moški so hoteli jesti ob uri.

Beloglavček je začel s pravim pokoljem med muhami. S svojimi »Zgodbami sv. Pisma« je udrihal tako silovito po njih, s kapo jih je tako neugnano preganjal po mizi, po stenah in po šipah, da uboge živalce ob tem nepričakovanem klanju niso vedele ne kod ne kam ter so se prestrašene podile pod stropom, kjer so imele še nekaj zavetja. Na pobeljenih stenah so se kmalu pokazali številni sledovi Beloglavčkovega krvavega boja; na mizi, okrog madežev od kave, so ležale trumoma ubite muhe in kadarkoli je Beloglavček s kapo zamahnil po njih, je zagodrnjal: »Na! To je zato, ker moram tukaj lupiti krompir!«

Iz pečnice se je preteče oglasilo: »Kaj pa spet uganjaš?« in précej nato je že vstopila mati sama, da bi pogledala, če sin dobro skrbi za ogenj in če

ne dela prevelikih neumnosti. Dvignila je pokrovko s kotla ter vprašala: »Je pa krompir tudi osoljen?«

»To sem, mislim, pozabil,« se je zlagal Beloglavček, ker mu je bilo prav pogodu, če se njegov krompir ne obnese. Morda mu bodo v bodoče prizanašali s tem bedastim delom. Nato je zajela mati iz kamenitega lonca pest soli in jo vrgla v kotel.

»Le nauči se svojih nalog,« je dejala dobrotno, »potem se boš smel popoldne malo igrati.« Takoj je bil Beloglavček pripravljen, naložiti si to tlako; in še preden je njegova mati zapustila izbo, je sedel pri mizi, naslanjal nanjo komolce ter z resnim obrazom ogledoval »Daniela v zverinjaku«. Dolgo ni strpel ob tem, in brž ko je bil spet sam, so mu s podobice, na kateri so nedolžni levi tako miroljubno taborili okoli dobrega Daniela, pogledi kakor sami od sebe zdrknili preko vse mize. Tisto »malo igrati se« bo kajpak trajalo ves popoldan, zakaj dokler se ne bo zmračilo, se ne bo prikazal domov. Za naloge je imel jutri še vso nedeljo na razpolago, v šoli si bo pa za Drisovim hrbtom že znal pomagati. S tem si Beloglavček ni belil glave.

Po tihem se je splazil h kuhinjski omari, odrezal dva velika kosa kruha, ki ju je stlačil v notranji žep, pa še tretjega, ki ga je pri priči snedel, nato pa spet sedel k svoji knjigi in v pričakovanju veselega popoldneva pozabil na vse gorjé.

Vzel je med palec in kazalec ubito muho, ji odtrgal glavo ter jo zmečkal med upognjeno stranjo svojih »Zgodb svetega Pisma«. Ko je gubo spet odprl, je v oglu strani zares stala drobna rdeča

podoba, ki je bila, ne da bi jo bilo mogoče kakorkoli tolmačiti, tako nežna in enakomerna, kot bi bila tiskana. Druga mušja glava je naredila na naslednji strani še eno risbo, in Beloglavčka je stvar tako zabavala, da bi bil morda okrasil vse strani svoje knjige s podobami mušjih glav, če bi ne bil ob zadnjih vratih začul Hajnjevih korakov, ki je že prihajal k obedu in tako priklical Beloglavčka spet k preroku Danielu.

»Ali krompir še ni mehak?« je zaklical Hajni, ko si je v pralnici umival roke.

»Že vre!« je odvrnil Beloglavček.

Hajni je vstopil, pogledal najprej na uro, potem Beloglavčka, vzdignil pokrovko s kotla, da bi se prepričal, ali mu ne bo treba predolgo čakati.

»Pa menda mati vendarle ni pozabila osoliti krompirja?« je vprašal, ker je vedel, da se to materi večkrat pripeti.

»Ne vem,« se je zlagal Beloglavček, po kratkem obotavljanju pa je pristavil, »nič nisem videl... Če prav pomislim, se mi zdi, da ni dala soli noter.«

Nato je odšel Hajni k solniku, zajel tudi on, in tako je bil Beloglavčkov krompir v tretje osoljen. Potem je šel ven, da bi še to ali ono postoril, dokler miza ne bo pogrnjena.

Beloglavček se je sam pri sebi smejal. Kakšne obraze bodo danes delali! No, bodo videli, kakšen dobiček imajo od tega, ako mu nalagajo delo, ki bi ga morali sami opraviti. Videl je že, kako je oče prvi krompir, ki ga je nesel v usta, vrgel s

svojim običajnim »prekleta!« na mizo. Čul je Hajnijevo godrnjanje, češ, to te kar vznak vrže, pa Nis... dá, vsi štirje se bodo spogledali, ko da so pili kis, potem bo vsak nekaj besno rekel, nato bodo vprašali, kje je Beloglavček. Nazadnje je pomislil Beloglavček nase in na posledice, ki bi jih trikrat osoljeni krompir utegnil imeti zanj. Zakaj posebnost njegove vesti je bila, da ga nikdar ni spomnila na njegove grehe, temveč vselej le na neprijetne posledice teh grehov. Popadel ga je strah in zdelo se mu je pametno, potuhniti se. Kos namazanega kruha je že pojedel, dva druga pa je imel v žepu. V kuhinjski omari je našel še košček slanine. Ko je stopila mati v izbo, da bi pogrnila mizo, se je Beloglavček, ne da bi kakorkoli pokazal, kaj namerava, splazil skozi vrata, se toliko časa skrival za skladanico drv, da je mogel z gotovostjo računati, da so vsi trije notri, potem pa je skozi vrt, kjer je utrgal štiri hruške, stekel na široke travnike.

Na levo roko je krenil proti travniku, ker ga je na tej strani zakrivalo rženo polje in ga od tam niso več mogli priklicati nazaj. Pod velikim jelševim grmom se je zleknil, še prej pa se je prepričal, da ni mravelj v travi. Ko se je oddehnil, se je od samega veselja nekajkrat postavil na glavo, da bi tako videl nebo, ki je bilo mnogo višje in bolj prostrano, kot če si ga gledal pokonci stoječ. Ves zlati popoldan je bil pred njim, in šele poldne je bilo. Zdaj so se doma jezili radi slanega krompirja in

se zmrdovali. Beloglavček jih je videl razločno pred sabo, in čimbolj je na to mislil, tem razločneje jih je videl in se moral od smeha držati za trebuh. Kako se morajo togotiti, da ga nimajo v pesti.

Bilo je zadušljivo vroče ob tej polni poldanski uri. Na razsežni kamnolom je sonce tako silno pripekalo, kot bi se nebo hotelo raztopiti, in nad širnimi pašniki je viselo migljajoče svetlikanje, da se te je lotevala omotica. Nobena ptica se ni pokazala na nebu. Vse je bilo sežgano, potopljeno v tej strahotni vročini. Visoke travne bilke so globoko sklanjale svoje puhaste glavice, bradato klasje divjih zélišč je bilo velo in sivo, kakor osmojeno, in v suhi šelesteči travi je bilo slišati prasketanje kobilic. Beloglavček je videl železniško postajo z rdečim slemenom in s pločevinasto streho, ki je stala sredi silne sončave, zadaj pa šiljaste vaške strehe okrog cerkve. Bilo je, kakor da se je hipoma ustavil utrip življenja in da bodo vse stvari nepremično obležale, kjer so. Biló je grozljivo. Beloglavček je čutil, kako mu stopa v glavo, in iskal v svoji bližini česa živega, kar bi se premikalo. Rdečerjav, črnotrebušast čmrlj se je ukvarjal s škrlatnim deteljnim cvetom in tu pa tam je bilo slišati bedno cvrčanje črička. Prav daleč, v bližini občinskih ribnikov, je hodil po visoki travi človek.

Beloglavček si je slekel suknjič, vzal ven oba režnja kruha, kos slanine in štiri hruške, položil vse zraven sebe v travo, nato pa je začel preudarno jesti. Časa je imel dovolj in ko bo tu malo

poležal, jo bo mahnil tja proti vasi, da poišče Lo-keja in Dabeja.

Najprej je izginila slanina, potem reženj kruha in dve hruški; drugi reženj in ostali dve hruški je spravil za poznejši popoldan. Potem se je ulegel na hrbet, položil glavo na suknjič, privzdignil kolena, bose noge pa je imel v travi. Ah, kako je bilo tu lepo! Ko bi odrasli ljudje vendar mogli razumeti, kakšen užitek je za takšnega fanta, da sme svobodno razpolagati s svojimi poletnimi dnevi, brez učitelja, brez očetov in mater, brez verouka in računstva. Kako ga vse to včasih do smrti muči! Beloglavček je ogledoval jelšvevo listje nad svojo glavo in videl drobne živalce, zelene kakor listje samo, kako so se preudarno kobacale po njem. Med dvema vejama je bil razpel pajek svojo mrežo, in sredi nje je bingljalo posušeno mušje trupelce, svarilno znamenje vsem drugim. Noge so mu bile izven sence in sonce mu je pripekalo na meča, a kaj takega je Beloglavčkova koža že prenesla. Ležal je tako blažen, nobena reč, ki bi mogla motiti njegovo srečo, mu ni prišla na misel; ne, Beloglavček je mislil samo na sedanje, ne na preteklo ali na bodoče, in tako je polagoma zadremal.

Okrog njega je sijalo lepo sonce na širne travnike, črički so cvrkutali s svojim tenkim, hripavim glasom, deteljno in kozjebhradino cvetje je dehtelo v nizki travi, nad njim pa so leno viseli jelševi listi, oveli v prigrivicah. Okrog Beloglavčkovega sna so bedele in pele vse lepe stvari življenja.

»Beloglavček,« so peli rdeči mak, sinja spo-

minčica, bela marjetica, škrlatni deteljni cvet in
bledovijoličasta kozja brada, »Beloglavček, le po-
čivaj in spi sredi barev in dišav poletne zemlje . . .«

»Beloglavček,« so peli celó nizka ščetinasta
travnica, rumeni petelinov greben, krhlika in osat,

loček in trstika, »Beloglavček, fantič, samo enkrat
je pomlad, samo enkrat poletje . . .«

»Beloglavček, fantič,« je zacvrkotal čriček z
lista kislice, »odrasli ljudje nimajo pojma o tem . . .
in lepi časi se nikdar ne povrnejo.«

»Beloglavček, fantič,« je brenčal čmrlj, ki se
je bil spustil na deteljni cvet, »izsrkaj zdaj med iz

vseh cvetlic življenja . . . Pomisli, da ti mora zadostovati za vse življenje . . .«

... Mravlja ter bolhač, strojar in tékica, tudi ti so pod travo čivkali: »Beloglavček, fantič, enkrat samkrat imaš devet let . . . enkrat samkrat je pomlad, samo enkrat je poletje . . .«

In vse drobne cvetlice in vse drobne živalce, in vse, kar raste in cvetè in neopaženo ter nepoznano živi v lepem božjem poletnem svetu, vse je nagnilo glavo k Beloglavčku pod svečano tihim jelševim listjem, in vse je prepevalo: »Beloglavček, fantič, ti si del nas, ti si del tega najlepšega sveta, kakor žarka cvetlica ali zlat hrošč . . . Zaradi tega ti povemo, samó tebi, vedi: v življenju je enkrat samkrat pomlad, je . . . enkrat . . . samkrat . . . poletje . . .«

Skozi rž je šel šepetajoč drget. Bilo je ob času cvetja, visoko klasje je bilo kakor v meglico odeto.

In sonce je stalo kakor vesel smeh nad velikim, lepim svetom . . .

S privzdignjenimi koleno, z rokami sklenjenimi na prsih in z lahno odprtimi usti je spal Beloglavček v svečanosti poletnega sveta. Ob sencih so se mu biserile drobne potne kapljice . . .

In vse lepe stvari tega življenja so bedele in pele okrog njegovega sna . . .

...in Beloglavček gre skozenj

Ko se je nenadoma prebudil, je mislil, da je prespal ves popoldan, in to bi bila vendar največja nesreča... Ne, še ne, pravkar je prisopihal izza testelskega hriba vlak, ki je vozil ob treh, in po cesti v kamnolom so gnali prve krave na pašo. Videl je, kako so se ob črni železniški ograji v čredah po pet ali šest glav pomikale naprej, zraven je bilo nekaj razposajenih telet, zadaj pa deček ali dekletce. Po barvi kože je mogel Beloglavček ugeniti, čigave so.

Od postaje je nenadoma pridrvelo kakih pet dečkov, za katerimi se je divje zaganjala Dora, psička Jožefa Vajnantsa, in steklo čez pašnike naravnost proti vodi. Med tekom so se malo ustavili, da bi se preveč ne spotili, to je Beloglavček vedel, hkrati pa jih je vseh pet prepoznal: Fompe, Artur Leunes, Loke, Dabe in Tjef. Samo Tjef je imel kapo, vsi drugi so bili razoglavi. Eden je mahal z debelim svinjskim mehurjem po zraku in ž njim udrihal po drugih, da je po travniku votlo donelo. Ta je bil Artur Leunes, ki si ni upal plavati brez mehurja in se zato tudi nikdar naučil ne bo. Spotoma so s prsti smukali semena z visokih travnatih bilk, skakali z obema nogama hkrati čez brazde in jarke, žvečili kislico, se lovili, prevračali kozolce na travi, vpili in klicali, da jih je bilo slišati daleč v kamnolom. Tistim, ki so morali tam krave pasti,

je postajalo težkó pri srcu. Njih glasovi so nenedoma spet prinesli zvok in hrušč na tihe travnike. Biló je, kakor da se je življenje iznenada prebudilo iz topega spanja, tudi škrjanec je že spet visel droboleč nad rženim poljem. Beloglavčka so noge vlekla in kakor da se je sprožila v njem vzmet, je zdrvel v divjem diru proti svojim tovarišem. Že od daleč je klical: »Lo . . . o . . . ke, Fompe . . . e . . . , Tjee . . . e . . . e . . . ff!« Dokler niso le-ti z divjim rjoventjem pokazali, da so ga slišali in videli. Kakor hitro so se sešli, so se začeli izpraševati, kaj so dopoldne počeli.

»Mi smo se igrali na nasipu . . . ogenj smo kurili,« je dejal Fompe.

»Jaz sem stikal za ptičjimi gnezdi,« se je lagal Beloglavček, »dva vrabca, tri škrjančke in kobilarja z godnimi mladiči sem našel.«

»Kje?« je vprašal Tjef, ki so mu bili kobilarji po vsem videzu prav posebno všeč.

»Na Malinskem vrhu.«

»Pre . . . pre . . . sneto,« je dejal Tjef, »ko . . . ko . . . ko . . . bi bil to ve . . . ve . . . vedel!«

Potem je pripovedoval Beloglavček do najmanjših podrobnosti, kako je drugo za drugim odkril šest ptičjih gnezd, in vsi so ga pozorno poslušali. Zakaj stikanje za gnezdi je bila vsem največja zabava, in Beloglavček se je tako uglobil v svojo povest, da je nazadnje že skoraj sam verjel vanjo. Tovariši so bili prepričani, da o ptičih več vé kot oni, ker je stanoval bolj stran od vasi.

Ker so se bili preveč ugreli, so nekaj časa še

posedeli na bregu. Dabe je pripovedoval, da je Timerjev pes pri njih doma odgriznil putki glavo — danes so jo pojedli za kosilo; pri tem so se vsem drugim sline pocedile. Fompe je menil, da bi ne jedel kuretine, če bi bila od crknjene putke.

»Kaj pa, če je imel pes steklino?« se je oglašil Loke.

»Potem bo dobil tudi Dabe steklino,« je rekel Beloglavček. Dabe ni verjel niti besedice tega in je prav dobro vedel, da so mu drugi samo nevoščljivi.

»Jaz jem rajši klobaso,« je menil Artur, »pri nas je dimnik še poln gnjati.«

»J... j... jaz,« je dejal Tjef, »j... j... jaz sem pre... pre... pretekli teden na... na... našel celó dva sla... sla... slanika na... na... na... cesti.«

»Pa kaj si z njima počel?«

»No, pre... pre... presneto! po... po... požrl, to si lahko mi... mi... misliš.«

Beloglavček je nenadoma planil pokonci, z nekaj kretnjami svojih rok in nog slekel suknjič, srajco in hlače, položil kapo na obleko in štrbunknil z brega v vodo. Drugi so kmalu poskakali za njim, in vsakokrat je voda pljusknila v visokih curkih kvišku, valujoč udarila ob bregove in gnala splašene valove po strugi navzdol. Edini Artur se je delj časa zamudil, ker si je privezoval plavalni mehur na hrbet; ko mu je stal čvrsto med rameni, z vrvico pritrjen čez prsi, se je previdno spustil preko roba v vodo. Žaba se je hlastno plazila po

strmem bregu navzgor, opiraje se na dolge zadnje krake, kolikor je pač mogla, in je skrita v travi s preplašenimi očmi opazovala tuje pošasti, ki so tako nenadoma padle z neba.

Tjefova koža je bila rjava, žilava, imel je močne boke in široka ramena. Fompe in Dabe sta bila nekoliko manjša, a bolj okrogla. Loke je imel čisto belo polt, kakor bi bil iz boljšega testa kot drugi, Artur Leunes je bil videti še nekoliko otročji, bil je tudi najmlajši v tovarišiji, Beloglavček pa je bil najbolj mršav, a tudi najbolj okreten med vsemi. Šest urnih, čvrstih paglavcev, zakaj sihemski dečaki so fantje od fare.

Pri prvem skoku so vsi za trenotek izginili pod vodo, kmalu nato pa so pomolili glaven ven, prhali in pihali ter si z rokami menciali oči. Mokri lasje so se jim lepili na čelo in na sence ter jim spreminjali obraze. Ko so se ohladili ter drug drugega dobro ogledali, so si začeli krepko drgniti zapestja, roke in prsi, kakor so videli, da delajo odrasli; tako bojda preprečiš zastajanje krvi. Kraj, kjer so bili, je bil kakih dvajset metrov oddaljen od ovinka in voda jim je segala tu komaj do bokov. Za ovinkom je postajala polagoma globlja, tako da jim je segala preko glav. Brodili so proti nevarnemu vrtnecu ter plavali nazaj k plitkejšemu mestu. Vsa šestorica se je hkrati pognala naprej skozi čisto vodo; roké so iztegnili, dlani so plosko položili drugo ob drugo, potem pa začeli udarjati z rokami in nogami, da je pred njimi in za njimi voda brbotaje brizgala kvišku. Loke je znal samo

veslati, to se pravi, držal se je plitkejših mest, kjer se je z rokami dotikal tal; tem večji hrup je delal z nogami, da bi bilo videti, ko da zna plavati. Tjef in Beloglavček sta bila najboljša plavača, igraje sta prebredla vrtinec in z one strani klicala tovarišem, naj ju posnemajo.

Tudi Fompe in Dabe sta to zmogla, a Dabe le z veliko težavo, ko je dvakrat požrl vodo. Za Arturja, ki je imel meh, ni bila to nikaka umetnost. Kadar je Artur plaval, si videl samo njegovo glavo, zadaj pa nabito okroglo reč, meh, ki ga je nosil. Z nogami ni skoraj nič gibal, z mršavimi rokami je veslal, gnala ga je pa tako rekoč njegova plavalna naprava. Beloglavček je bil že mnogokrat predlagal, da bi ga naučil plavati brez mehurja, a Artur ni imel dovolj poguma.

»Moja glava je pretežka,« je vsakokrat odgovoril.

V vodi so uprizarjali vse svoje umetnije, se potapljali, lazili po nekaj metrov daleč pod vodo, se opotekali drug čez drugega ali pa si metali z rokami obilne curke vode po hrbtu. Tlačiti vodo, plavati na hrbtu brez premikanja nog, vse to so pri vsaki plavalni vaji vedno znova poskušali, dokler ni šlo. Skakali so na breg in od tam spet v širokem skoku na sredo potoka, ali pa skušali katera terega tiščati pod vodo.

Niso vedeli ne za čas ne za uro ne za katerokoli skrb. Popolnoma so se predali veseli, nori igri in razposajenemu gonu svojih teles prav po fantovsko. Kar bo prišlo potem ali kar bo jutri, ni

imelo prostora v njih mladih glavah; vriskali so v svet svoje žareče veselje, ker je bilo pač poletje in so smeli po mili volji počenjati, kar so hoteli.

Ko so se célo uro premetavali v vodi, je šel Tjef na breg in se vrgel v visoko travo. Drugi so šli za njim, in kmalu so ležali v krogu, tiščali glave vkup, sonce pa je pripekalo na njih gola telesa. Arturjev mehur se je sušil na njegovem hrbtu. Nekoliko bolj vstran so bile njih obleke na šestih majhnih kupčkih divje razmetane. Na dan so privlekli kose kruha z maslom, nanje seveda niso pozabili, kadar so se šli kopat. Voda drami lakoto.

Dabe je potegnil iz žepa dva zlepljena režnja rženega kruha, s katerih se je krog in krog cedila skuta. Najprej je polizal beli rob, vzel režnja vsak sebi, položil enega zraven sebe v travo in krepko ugriznil v drugega, da sta se mu od skute napravili dve beli lisi od ustnih koticov do ušes. Beloglavček, ki se mu je bil kruh z maslom pošteno posušil, a se je zato postavljal s svojimi hruškami, se je moral zasmejati, ko je videl Dabeja.

»Takšen si, kakor da osem dni nisi dobil nič jesti,« je rekel. »Putke pri kosilu menda ni kdo ve kaj ostalo zate, kaj?«

»Ne žro vsi suhega kruha kakor ti,« je oni momljal s polnimi lici, »ki imaš samó mast na svojem kruhu, kaj?«

»Ne, maslo,« se je Beloglavček branil žalitve, »sam sem si ga namazal!«

Dabe je še enkrat globoko ugriznil v svoj kruh s skuto, Beloglavček pa, ki ga je predrzni

odgovor razkačil, je nenadoma treščil Dabeju kruh v obraz, še enkrat močno pritisnil nanj, in ko je nesrečni Dabe odstranil reženj, je bil vse do las njegov obraz en sam sirov oblíž, ki mu je lepil oči in podbradek, njegovega krompirjevega nosu pa skoraj ni bilo več videti.

Dabejev smešni obraz je izzval pri drugih takšen neukrotljiv krčevit smeh, da niso mogli jesti dalje ter so se valjali po travi. Dabe je strmel s sršenastimi očmi v Beloglavčka, ki se je bil zaradi varnosti nekoliko umaknil.

»Dabe,« je rekel Tjef, ki je glodal suho skorjo »dam ti ... gr ... groš, če ... če ... če ... smem po ... po ... po ... lizati tvoj obraz.«

»Kdor veliko skute pojé, zna dobro žvižgati, pravijo,« se je smejal Loke, »daj, zažvižgaj nam kaj, Dabe!«

Toda Dabeja ni mikalo, niti da bi si dal polizati obraz, niti da bi žvižgal. Najrajši bi bil Beloglavčka kar raztrgal. Osuplo je nekaj časa ogledoval svoj reženj kruha, ki je bil padel v travo, si potem molčé obrisal skuto z obraza ter oblizal prst. Tudi je bil smeh ostalih tako nalezljiv, da je iznenada planil k Fompeju, podrgnil svoj mastni gobček po njegovem vratu in skočil nato v potok, Fompe pa za njim. V vodi sta se nekaj časa prerivala, da sta se jima obraza spet ocedila, in se vrnila k tovarišem na travnik.

Onkraj po cesti je vozil voz s pivom. Za njim sta šla fant in deklè. Artur je prepoznal svojega brata.

»Tam hodi naš Fons s svojo punco,« je rekel drugim.

»Ali ima že tudi punco?« je vprašal Beloglavček.

»Zakaj naj bi ne imel punce?« je odvrnil Artur, »... ona mi zmeraj kaj podari, zato da ne povem. Še prejšnjo nedeljo sem dobil medenjaka.«

»Takšen smrkavec, kakršen si ti, sploh še ne vé, česa ne sme povedati,« je vzvišeno menil Beloglavček.

»Naša Lis,« se je vmešal Dabe, »je tudi že imela fanta; kupila mu je glinasto pipo s podobo opice ... nato je bilo vsega konec.«

»To ... to ... to si morem, pre ... pre ... presneto, mi ... mi ... misliti,« je dejal Tjef s filozofsko resnostjo.

»Beloglavček,« je vprašal Loke, »ali znaš hitro zapored reči: Lovre je ribe lovil?«

Beloglavček se je trudil, a zareklo se mu je že pri prvem poskusu. Nobeden ni imel dovolj spretnega jezika.

»Kdo reši to uganko,« je vzkliknil Artur: »Ko vržeš v zrak, je belo, ko pade na tla, je rumeno?«

»Jajce!« so vsi zavpili. Artur je bil malo poparjen, ker so vsi tako hitro rešili uganko.

»Kdo pa vé tole,« je predlagal Dabe: »Processija gre mimo, ob poti skoči petelin na putko. Čemu?«

Vsi so napeto gledali Dabeju v obraz, ko da se bo zgodil čudež. Ne, tega niso vedeli.

»No,« je rekel Dabe, »da bi bolje videl procesijo.«

Razumeli so le napol, prav tako kakor Dabe, ki je bil zastavico slišal od odraslih. Prav za prav se jim petelinovo početje ni zdelo tako neumno.

»Tudi jaz vem eno,« je vzkliknil Beloglavček: »Ima štiri noge in dva roga ... in ... in govori po francosko ...«

Napenjali so možgane, kar se je dalo, in strmeli v Beloglavčka. Le-ta ni trenil. Štiri noge in dva roga — to so že znali uganiti, toda francosko govorjenje ...

»Kaj je to?« je po brezuspešnem ugibanju vprašal Loke.

»No ... krava!« je zelo skrivnostno odgovoril Beloglavček.

Zdaj so vedeli še manj in brez razumevanja gledali.

»Dá, toda ... krava vendar ne zna govoriti po francosko?«

»To sem pa samó pristavil, da bi težje uganili,« je pojasnil Beloglavček.

To so imeli za bedasto in nesramno potegavščino. Vsa petorica se je jezila na Beloglavčka in Artur ga je iznenada krepko udaril po goli zadnji plati. Beloglavček je planil pokonci in zdirjal za Arturjem, ki se mu je svinjski mehur veselo gugal na hrbtu. Popadel je mehur; vrvica, s katero je bil pritrjen, se je pretrgala, in zmagoslavno se je vrnil z njim. Tudi druge je ta medigra razdivjala; drveli so drug za drugim po travi in vpili kakor

obsedeni, dokler niso naposled vsi spet légli na svoja prejšnja mesta, da pridejo do sape.

Sonce je pripekalo na njih razgaljene hrbte. Tjef se je bil polastil mehurja ter si ga z vrvico privezal okrog trebuha. Stal je ob bregu, s hrbtom proti vodi, in bobnal s prsti po mehurju. Loke je nenadoma s pestjo udaril vanj, Tjef je omahnil in se prekopicnil v vodo. To bi ne bilo hudó, če bi se mu pri padcu ne bila zapletla vrv okrog nog. Zdaj je ležal Tjef z glavo pod vodo, videti je bilo samo veliki mehur in zraven ko sveča kvišku iztegnjene noge, ki so se obupno in zaman poskušale rešiti. Na močno razgibani vodi so opazili, da prav tako obupno maha z rokami. Tjef je visel na izdajalskem mehurju. Za trenotek je vsem petim vzelo sapo. Po bliskovo so planili v potok, eden je zgrabil Tjefa za nogo, drugi je iskal v vodi njegovo glavo ali roko — kot bi trenil, so ga zvelkli ven, in bil je rešen. Tjef je prskaje izpljunil nič koliko vode, se naslonil na tovariše, ki so medtem odvezali mehur, in ko je prišel nekoliko k sebi, je začel jecljati: »Pre... pre... presneto! ...sko...sko...skoraj utonil..., sem vi...vi...videl že vse zve...zvezde.« Besno se je zadril na Lokeja: »Ti...ti...ti...pa pri...pri...prihodnjič bo...bo...bolje pazi, kje pri...pri...primeš koga!« In ko je ugledal Arturja, ki je bil tačas že spet zaplenil svojo plavalno napravo, je ves iz sebe vpil, da ga bo premikastil, če bi si še kdaj upal sèm s tisto drekasto rečjo. Z občutkom, da se mu godi krivica, je Artur položil

mehur k svoji obleki in odšel k Lokeju v plitko vodo, kjer je mogel »veslati«.

Zadeva s Tjefom se je bila dobro iztekla. Še nekaj časa so čofotali po mlačni vodi, plavali spet skozi vrtinec, tipali pod trstjem, če je kaj belic, in Tjef je še nekajkrat povedal, da je že videl vse zvezde pred očmi. Dabe je splezal na breg, a se je takoj spustil doli in prestrašen vzkliknil: »Beloglavček! Beloglavček! Tvoja mati gre!«

Beloglavčka je v srce zbodlo. En sam pogled ga je prepričal o nevarnosti, ki se mu je bližala v podobi njegove matere. Splezal je na drugi strani na breg, kakor puščica z loka šinil preko travnika in se vrgel v suh jarek. Iztegoval je glavo preko trave, da bi videl, kaj se bo zgodilo, z rokó pa je odstranjeval s prstov na nogah spotoma odtrgane deteljne cvetove.

Mati se je približala in obstala na bregu. Najprej je pomenljivo pogledala Beloglavčka na oni strani na travniku, nato z očmi ošinila petorico paglavčkov. Roke je imela na hrbtu, in dečki so opazili, da je tam skrivala palico. Stali so sredi potoka z obrazi obrnjenimi k Beloglavčkovi materi, ki je strogo gledala, pripravljeni na odgovor, če bi bilo treba.

»Ali niste videli našega Beloglavčka?« je vprašala na videz z mirnim glasom, ki so si ga fantiči razlagali kot strašno pretnjo.

»Ne, nič ga nismo videli,« je odgovoril Loke.

»Kdo pa je tamle na travniku?«

»To . . . to . . . to Vam pa, pre . . . pre . . . pre-

sneto či ... či ... čisto nič mar ni!« je predrzao rekel Tjef.

»To je Botin Nand!« je zaklical Artur.

Pri tem so bili vsi ene misli: da hvalabogu ni bila njihova mati.

Nenadoma se je okrenila, stopila h kupčkom obleke, vzela hlače, kapo, suknjič in srajco svojega sina pod pazduho in odšla, ne da bi še kaj vprašala. Z nogo je zadela ob Arturjev mehur in je tudi tega na vrvici vzdignila.

»Artur,« je dejal Loke, ki je bil splaval na breg, da bi gledal za njo, »tvoj mehur je tudi vzela s seboj.«

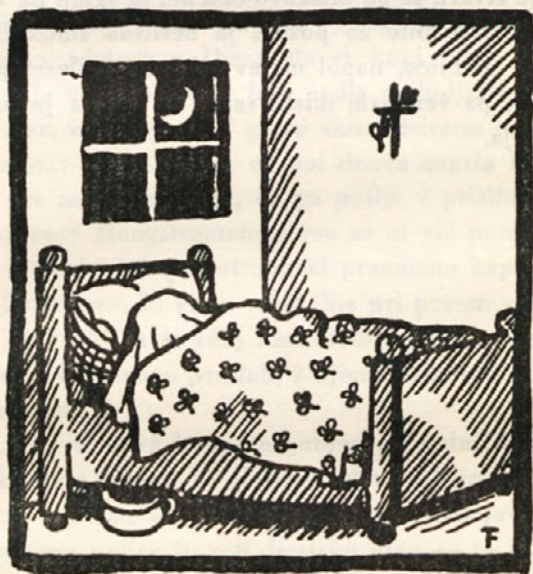
Artur je prišel iz vode in preteče zaklical: »Ali ne boste pustili mojega mehurja tukaj?«

Mati se je okrenila in Artur je prestrašen zdrknil nazaj v potok, opazil pa je le, da je vrgla mehur nazaj na travnik in da je pri tem izgubila Beloglavčkovo kapo.

Kakor hitro se je bila nekoliko oddaljila, se je prikazal Beloglavček s prestrašenim obrazom iz jarka. Od daleč je videl, kaj je storila njegova mati, in od strahu ni spravil nobene besede iz sebe. Prebrodil je potok, se postavil zraven drugih, ki so se že oblačili, in začel nenadoma na glas jokati. Niso prav vedeli, kaj naj rečejo — bili so nekoliko v zadregi.

»Ne ... ne ... tuli,« ga je skušal potolažiti Tjef; Loke mu je prinesel kapo, ki je bila ostala, in dejal: »Na, Beloglavček, tole lahko porabiš za kopalne hlačke.«

Toda Beloglavček se ni mogel potolažiti. Ko so drugi odhajali, je šel počasnih korakov za njimi ter si s kapo otiral solze. Pri mostu je njegovih pet tovarišev zavilo proti Sihemu, on pa je moral v nasprotni smeri dalje. Po cesti je prihajalo nekaj ljudi od dela, zakaj počasi se je večerilo, in Belo-

glavček je moral čisto nag mimo njih. Od sramú si je z desnico zakrival obraz, z levico pa držal kapo pod trebuhom. Tako ni videl ljudi, ki so postajali, se nasmihali in spraševali, koliko velja ta lepa obleka.

Ko je Beloglavček stopil skozi odprta sprednja vrata v izbo, je sedel pri mizi njegov oče in pil

kavo, da bi šel potem k brivcu, kakor sleherno soboto. Ni slišal Beloglavčka, ko je prišel noter, in ko se je nenadoma splazil mimo njega čisto nag paglavec, se je tako prestrašil, da se mu je kava zaletela in da ga je jel dušiti hud kašelj.

Beloglavček je švignil v kamro, našel tam svoje stvari, se po bliskovo oblekel in zginil na vrt.

Ko je bilo že pozno, je neslišno smuknil v svojo spalnico, napol mrtev od lakote zlezal pod odejo, pa vendarle mislil samo na to, da je jutri nedelja.

Beloglavček dobi novo kapo

Vlak je odpeljal šele ob devetih, toda že ob osmih je bil Beloglavček umit in počesan, oblečen v praznje, sinoči pa si je bil celo uro snažil čevlje. Beloglavček je smel namreč to nedeljo dopoldne s svojim očetom v Diest, da si kupi novo kapo. Zadnjo nedeljo mu je bila padla najboljša kapa v Demer, ko je vtaknil glavo skozi železno mostno ograjo. — Mati ga je za pol dneva zaprla v klet in oče mu je zagrozil, da ga pošlje v prisilno delavnico v Hoogstraeten, a vse to ni nič pomagalo — Beloglavček je potreboval praznično kapo; zakaj kastorec, ki ga je nosil Nis pri prvem sv. obhajilu in ki ga je zdaj imel Beloglavček za delavnik, je bil mnogo preslab, ž njim nikakor ni mogel v cerkev.

Prvič nova kapa, in gotovo po zadnji modi z lakiranim ščitom in zlatim trakom, drugič z vlakom v Diest, tretjič v »Krčmi pri Cesarju« jesti rozinovo potico in piti diestsko pivo — to je bilo Beloglavčku več ko dovolj, da je to nedeljsko jutro gledal življenje z najbolj sončne strani.

Mati se je bila pravkar vrnila od zgodnje maše, zbudila je očeta in je zdaj pogrinjala mizo za kavo. Hajnija in Nisa še ni bilo domov, ker sta se šla po maši brit.

»Če zgubiš še to čepico,« je svarila mati, »ti napravim kapo iz krompirjeve vreče.«

»Prejšnja mi je bila že skoraj premajhna,« je odgovoril Beloglavček.

»Potem ti napravim takšno, da bo preračunana na prirastek . . . Zdaj pa pojdeš v Diest brez kape.«

Beloglavčku se je zdelo bolj pametno, če molči, ker je bil prepričan, da pri materi nikdar nobena ne obvelja; v tem sta se z očetom strinjala.

Le-ta je naposled prišel pit kavo in ko je dobil od matere potrebni denar, se je z Beloglavčkom odpravil na pot. Beloglavček je čutil v rokah in nogah razposajeno veselje do življenja, žvižgal je svoje najbolj vesele pesmi, spotoma je vrgel kamen za vrabcem; in preden sta dospela do postaje, ga je oče moral že zgrabiti za lase in mu zagroziti, da ga pošlje nazaj domov.

Postaja je Beloglavčka vselej prav posebno mikala; bila je v neposredni zvezi s širnim svetom izven Sihema, in vaščani, ki so tu čakali na vlak, so se mu zdeli mnogo pametnejši kakor pri svojih vsakdanjih opravilih. Tudi njegov oče, ki je tako natanko vedel, kje je dobiti vozne listke in kako je treba vprašati zanje, se mu je zdel mnogo bolj pameten kakor doma, in čutil se je tako majhnega spričo vsega tega, kar so odrasli vedeli in delali.

Bilo je še zeló zgodaj.

Beloglavček je zrl skozi okno čakalnice na tračnice. Tako nadvse srečen je bil zaradi te vožnje v Diest, da se je bal, da bi se v zadnjem trenutku utegnilo kaj zgoditi, kar bi mu skazilo veselje. Roke je čvrsto stiskal k sebi iz strahu, da bi se česa

dotaknil, kar je bilo prepovedano, najrajši pa bi bil očeta vprašal, če bo vlak za gotovo prišel. Toda vsi ljudje so sedeli tako brezбриžno na klopeh in oče je tako mirno kadil pipo, potemtakem bo z vlakom menda že vse v redu.

Tedaj je uradnik odprl duri in zaklical s takim glasom, da so se šipe na oknih stresle: »Diest, Hasselt, Maastricht,« in hip pozneje: »Aarschot, Löwen, Brüssel.« Prvo je veljalo za vlak, ki je vozil v Diest, drugo pa za tistega, ki je prihajal iz Diesta.

Oče in Beloglavček sta šla z drugimi vred ven; sunkoma se je vlak ustavil, in so vstopili. Beloglavček je šel takoj na drugo stran praznega voza in gledal skozi odprto okno. Vlak, ki je prihajal iz Diesta, je stal ravno pred njegovim nosom. V oddelku pred njim so sedeli ljudje v prazničnih oblekah vštric na klopeh in se ozirali po njem. Gledal je vzdolž drugega vlaka; nekoliko dalje je neki kmet pomolil glavo skozi okno, se najprej ozrl na Beloglavčka, potem pa na drugo stran. Imel je visoko, črno, zgoraj naščeperjeno kapo kakor njegov oče, in Beloglavček je opazil, da je bil do vratu plešast.

Sopihajoč se je začel vlak pomikati in Beloglavček se je zmerom bolj bližal kmetu. Nenadoma mu je šinila v glavo misel, nehote ga je zarsbelo v rokàh in — hop! že je strgal kmetu črno kapo z glave. Beloglavček je videl še rdečkasto sijočo plešo na vso moč začudenega kmeta, potem je slišal, kako je kletev prevpila šum voze-

čega vlaka — in je stal nato sredi voza s tujo kapo v roki.

Od tega nepričakovanega dejanja, ki se ga še sam ni prav zavedel, je bil Beloglavček tako zmeden, in zgodilo se je bilo tako naglo, da je zdaj osuplo z obema rokama držal kapo in s prestrašenimi očmi zrl na očeta. V zadnjem trenutku je vstopil v voz še neki kmet, očetov znanec, z majhnim dečkom. Toda oče je ravno še utegnil opaziti, kaj se je zgodilo. Onemel in z grozo je gledal svojega sina, nato ga je do vratu oblila rdečica, in z glasom, ki mu ga je dušila togota, je zagrmel: »Falot, če te zdaj ne bodo zaprli v ječo, strela, potem ne razumem več tega sveta!«

Beloglavčku so se od strahu naježili lasje. Kmetu, ki je sedel poleg očeta in takoj uganil, kaj se je zgodilo, se zadeva ni zdela tako tragična. Toda oče, ki je še bolj pobesnel, ker tu v vlaku ni mogel dati duška svoji jezi, je nenadoma iztrgal Beloglavčku kapo iz rok, mu jo treščil na glavo ter ga s srditim sunkom potisnil na klop, v kot voza.

»Če je ne boš, hudiča, obdržal na glavi, te vržem skozi okno!« je zagrozil.

Beloglavček je molčal ko riba. Ni mu še hotelo v glavo, kako si je upal kaj takega. Ne, to pot zares ni bil kriv, prenaglo se je bilo zgodilo, ne da bi bil sam hotel... Zakaj pa je tudi tisti bedasti kmet molil glavo skozi okno?... Toda niti za trenotek ni dvomil o tem, da bodo tu posegli orožniki vmes in da ne uide zaporu... Od strahu

bi bil začel tuliti, ko je pomislil na posledice... Mar ni bila vendarle usoda kriva, da je bilo zmeraj kaj narobe in da spet ne bo potekel dan tako prijetno, kakor si je bil predstavljal?...

Beloglavček je potisnil roke v žep, naščeperjena kapa mu je visela preko ušes in glavo je moral držati celó nekoliko nazaj, da je mogel izpod ščita gledati skozi okno. Kapa je močno zударjala po potu in tobaku za žvečenje.

Kmet se je z očetom živahno razgovarjal o lesni kupčiji; videti je bilo, da sta na dogodek pozabila. Tuji deček, ki je ves čas z velikim zanimanjem gledal skozi nasprotno okno in ni opazil, kaj se je bilo pripetilo, se je moral zdaj od svojega očeta prevesti k Beloglavčku. »Nikdar ne veš, kaj te more doleteti,« je svaril oče, in sin, ki je bil videti zeló priden, je takoj ubogal. Deček je bil nekoliko starejši kot Beloglavček in je imel ognjenordeč obraz, poln sončnih peg. Njegove hlače — nemara od prvega sv. obhajila — so bile tako kratke, da so mu gledala ven gola kolena izmed nogavic in hlačnic. Na glavi je imel rjav, nekoliko staroverski slamnik, na katerega je bil menda zeló ponosen. Neprestano ga je obračal in ga zdaj pa zdaj vzel v róko, da bi ga ogledoval. Vse to je Beloglavček videl od strani, oprezovaje izpod ščita svoje naščeperjene kape; videl je tudi, da si deček ni umil kolen.

Sedela sta tesnó skupaj in Beloglavček je čutil njegovo toploto ob svoji nogi. Ni vedel zakaj, a tuji deček mu je bil zoprn.

Ta pa ni odmaknil pogleda od Beloglavčkove kape. Nemara ni mogel razumeti, zakaj je bila kapa tako velika. To vendar ni bilo primerno pokrivalo za majhnega fantka!... Dokler ga nenadoma Beloglavček ni strupeno pogledal v oči, narkar je oni začel gledati naravnost predse.

To se tega pegastega zijala sploh nič ne tiče, je mislil Beloglavček. Tuji deček ga je jezil, ker je gledal njegovo kapo, in nenadoma ga je nemilo sunil, da bi dobil več prostora...

Ko je vlak drvel naprej in je Beloglavček s pogledi in mislimi romal po pašnikih in poljih, se mu je polagoma strah polegel.

»Povej no,« je nenadoma vprašal rdeči fant, »zakaj imaš tako veliko kapo?«

Beloglavček ga je srdito pogledal.

»Zakaj imaš pa ti tako dolga ušesa?« mu je vrnil. — Pa kaj ga to briga!

Tuji deček se je okrenil na drugo stran. Previdno je potegnil dve hruški iz žepa in začel prvo počasi jesti. Beloglavček se je nekoliko omehčal.

»Tu so hunske jame,« je rekel sam od sebe, z enim očesom poškilil na célo hruško, ki jo je oni držal v roki, ter pokazal skozi okno na skalovit grič, kjer so v sivi pradavnini po sihenskem izročilu prebivali Huni. Toda oni ni kazal za Beloglavčkove hunske jame nobenega zanimanja.

Beloglavčku je postalo strašno vroče; čutil je, kako mu izpod težke kmečke kape curlja pot po licih, toda iz strahu pred očetom si je ni upal dotakniti. Ob misli, da mora biti videti zelo sme-

šen, je še težje občutil soparico v železniškem vozu.

»Čuj,« je pošepetal prav tiho rdečemu fantu in z enim očesom pogledal očeta, ali ga morda ne sliši, »ali dobim jaz drugo hruško?«

»Za pol centa,« je odgovoril rdeči prav tako tiho in poškilil na svojega očeta, »dve veljata en cent.«

Beloglavček je segel v telovnik in vzel ven centim. Imel je samo pet centov in tri centime; če bo imel en centim manj, mu ostane še šest centov, to je še okrogla vsota, je mislil. »Evo!« in kupčija je bila sklenjena.

»Kako ti je ime?« je vprašal Beloglavček.

»Nele.«

»To sem si mislil, ko sem videl tvoj obraz... Pri našem stricu Rikusu imajo tudi Neleta.«

»Kako pa je tebi ime?«

»Levi.«

Tedaj je Nele ostró pogledal Beloglavčka, da bi ugotovil, ali je tudi njemu na obrazu videti, da mu je Levi ime.

»Odkod pa imaš to kapo?« je vprašal zdaj v prepričanju, da Beloglavček ni prišel po pošteni poti do tako velike kape.

»Pouzmal sem jo,« je odgovoril Beloglavček šepetaje, »ali ni lepa?«

Nele ga je nejeverno in osuplo pogledal.

»Mnogo prevelika je.«

»To si samo misliš... kadar postane moja glava malo debelejša, mi bo stala ko ulita...

Ampak takšen klobuček, kakršnega imaš ti, to so stari slamniki, na novo prebarvani . . .«

»To ni res . . . lansko leto sem ga dobil,« je odvrnil Nele in bilo je kazno, da hoče z vsem poudarkom braniti čast svojega slamnika.

Vlak je zaviral svojo hitrost, vozil je mimo nasipov in prvih diestskih hiš ter se ustavil. Beloglavček je pogledal svojega očeta; spet ga je popadel strah zaradi posledic njegove lopovščine, ki bi ga tu utegnile doleteti.

»Na glavi jo obdrži!« je s strogim pogledom velel oče; »če čakajo tukaj orožniki, naj takoj vedó, katerega naj primejo . . .«

Vsi štirje so izstopili iz vlaka in se prerivali skozi množico proti izhodu. Od samega strahu si Beloglavček ni upal gledati naravnost. Imel je občutek, kakor da so mu z razbeljenim železom za petami. in noge so se mu tresle od razburjenja. Orožniki! Orožniki! Zmeraj so bili tu na postaji, tudi to je dobro vedel, da se morejo po žicah na brzojavnih drogovih pogovarjati od postaje do postaje. Na eni strani se je močno oklepal Neletove roke, na drugi pa se je držal kar moči blizu očeta . . . Še tega ni opazil, da so ljudje smeje se gledali za njim.

Skozi lesena vratca so naposled zapustili postajo, in Beloglavček bi bil najrajši peš pobegnil v Sihem.

Otroka sta stopala naprej, za njima pa sta klepetaje šla očeta. Beloglavček je bil izpustil Neletovo roko, toda zadrego radi svojega položaja je

čutil tu še huje kot na postaji. Spotoma ga je skoraj vsakdo smejé se pogledal, nazadnje si je pa potegnil kapo tako nizko na oči, da je videl komaj toliko, da se ni kam zadel. Naj le Nele kar naprej čenča! — V šentjakobskem okraju je stekel diestski usranè za njim in spraševal: »Kapa, kam pa greš s tem kmečkim fantičem?« Na oglu ulice je potisnil Beloglavček kapo nekoliko nazaj, se hitro prepričal, da oče še ni prišel okrog ogle; in preden se je mali potepin zavedel, kako in kaj, je dobil brco, da se je tuleč opotekel po cesti. Beloglavček je šel takoj z Neletom naprej ter se vedel, kakor da se ni nič zgodilo. Nele je Beloglavčku povsem pritrdil ter s prepričanjem dejal: »Ubiti bi ga bil moral! Takšnega smrkavca!«

Najprej so stopili v »Krčmo pri Cesarju« na čašo diestskega piva. Beloglavčku pa ni dišalo, bil je do smrti nesrečen, ker je moral hoditi z grdo veliko kapo... Oče menda niti opazil ni, da vsi ljudje brijejo norce na njegov račun.

Nato so odšli v župno cerkev k véliki maši; vštric so posedli za nekim stebrom. Pri vhodu v cerkev je stlačil Beloglavček kapo pod suknjič ter ga dobro zapel. Oče si je nataknil naočnike in čital iz velikega molitvenika. Neletov oče je držal v roki rožni venec, Beloglavček in Nele pa sta držala sklenjene roke na naslonjalu in sta morala moliti brez pripomočkov.

Takšno mašo v mestu si je bilo le vredno pogledati. Vsi ti tuji moški in ženski obrazi, pisani klobuki in obleke, ki so tako zgovorno pričali o

bogastvu vseh teh ljudi, niso dali Beloglavčku, da bi se kaj prida uglobil v pobožna razmišljanja. Nenadoma ga je obšla groza . . . Tri vrste pred njimi je zapazil rdečkasto plešo! . . . A ne, bil je gospod, in na stolu, kjer je klečal, je ležal klobuk. Beloglavček se je oddahnil. Ko si je ogledoval to plešo, je nehoté premišljeval, kako se neki godi kmetu, čigar kapo je imel pod svojim suknjičem. Gotovo so se mu na vlaku pošteno rogali. Najmanj tako smešen je moral biti kakor on s svojo veliko kapo. To si je mogel Beloglavček tako živo predstavljati! . . . Imelo ga je, da bi se na glas zasmel.

»Čuj,« je podrezal Neleta.

»Kaj je,« je le-ta po tihem vprašal.

»Tamle poglej, kakšno plešo ima! . . .«

Nele je nekaj časa iskal, potem jo je tudi on zagledal.

»Prav takšna je kakor naga otroška ritka,« je šepetal Beloglavček, in Nele je moral hitro potisniti obe pesti pred usta, da ni bruhnil v smeh.

Zgoraj, v najvišji cerkveni ladji, je nenadoma začivkala ptica. Beloglavček je pogledal kvišku ter videl vrabčka, ki je letal od vélikega oltarja do kora, sem in tja. Z očmi je napeto sledil slehernemu gibu ptiča in naenkrat se mu je zazdelo, da tu ni vse čisto tuje . . .

Iznenada ni bilo več videti ptiča . . . In ko je Beloglavček zdaj pa zdaj pogledal kvišku, je opazil tik nad seboj angela, ki je z razširjenimi perotmi visel ob steburu in v globokem čaščenju gledal gori k svetemu Petru, ki je stal nad njim ob

istem stebru na podstavku; biló je, ko da v po-
božni zbranosti gleda svetega Antona, ki je s
stebra na oni strani prav tako zamaknjeno strmél
sèm na svetega Petra.

Samo na sebi to ni bilo nič nenavadnega, toda
angel nad njegovo glavo je bil brez noge; sadra
se je bila odkrušila in ob okrogli nožici je štrlel
iz angelovega telesa črn železen drog.

Beloglavček je pomaknil komolec čez naslo-
njalo in dregnil Neleta v roko.

»Poglej tamle šepavca!... Tale je gotovo
eden tistih angelov, ki so padli z nebes...«

Nele je sledil Beloglavčkovemu pogledu in
ko je videl angela, je nenadoma tako glasno za-
cvilil, da so se vsi ljudje, ki so bili spredaj, ozrli.
Neletov oče je preko Beloglavčka sunil svojega
sina, Beloglavček pa je premikal ustnice, kot bi
prosil Gospoda odpuščanja za vse svoje prejšnje
pregrehe.

Po maši sta onadva odšla po svojih opravkih,
Beloglavček pa je krenil z očetom k Poleku Vetsu,
da bi kupila kapo. Ko sta prišla, ju je Poleke
— majhen, debel možic rdečih lic in z dvoj-
nim podbradkom — sprejel, kot bi bil najboljši
očetov prijatelj, ter vprašal, kako se ima »gospa
soproga«. Nato je prijazno pogledal Beloglavčka,
ki se po maši ni več pokrila z veliko kapo, in dejal:
»Tukaj imam zate imenitno čepico.« — In ne da
bi dolgo iskal, mu je nataknil na glavo čisto novo
kapo s trdim, lakiranim ščitom in zlatim trakom,
prav takšno, kakršno si je Beloglavček želel.

»Prav tole potrebuje,« je dejal Poleke Vets. Beloglavček je od ponosa zardel; mislil si je, da je ta še lepša kot Fompejeva nova čepica.

»Čisto prav mi je,« je rekel takoj.

»Koliko velja?« je previdno vprašal oče, manj odločen kakor sin.

»Dva franka, za Vas,« je dejal Poleke z najpoštenejšim licem na svetu, »te kape so po dva in pol franka...«

»Dvajset pet centimov morate popustiti,« je rekel oče.

»Ne,« je odvrnil oni, »potem bi imel izgubo... toda naj bo, čašo piva primaknem.« In preden je oče plačal, mu je dal Poleke pet centov. Nato je plačal oče dva franka. Poleke je še pristavil: »Priporočite me gospé soprogi,« in odšla sta iz štacune.

Na ulici je oče preštel, koliko denarja mu je še ostalo v mošnjičku.

»Oče,« je dejal Beloglavček, ki je čutil veliko hvaležnost v srcu in je že skoraj popolnoma pozabil na veliko naščeperjeno kapo, katero je še vedno tiščal pod suknjičem, »čuj, oče, materi bom rekel, da je veljala tri franke!«

Oče ga je pogledal od strani, se namuznil in rahlo nasmehnil, ni rekel ne da, ne ne, druge kape pa tudi ni več omenil.

V »Krčmi pri Cesarju« so spet srečali Neleta in njegovega očeta; poleg Neleta je bila na klopi okrogla škatla za klobuke.

»Kupil sem čepico svoji ženi,« je dejal Neletov oče, »v soboto pojde na ženitovanje.«

Oče si je zapalil pipo in naročil še eno čašo diestskega piva, zdaj pa je Beloglavčku takó imenitno teknilo, da si je oblizoval ustnice. Sedel je na klopi zraven Neleta, škatla pa je bila med njima. Nele ni mogel odvrniti pogleda od Beloglavčkove lepe kape.

»Kje pa imaš tisto veliko kapo?« je vprašal.

»Pod suknjičem,« je odgovoril Beloglavček čisto po tihem, da bi očeta ne opozoril spet nanjo.

»Tale je mnogo lepša,« je dejal Nele, poln občudovanja.

»To je vse nekaj drugega kot takle slamnik, kaj?«

»Že, ampak ti imaš vendarle samó kapo, jaz pa klobuk...«

Pojedla sta vsak še dva kosa rozinove potice, potem pa so se odpravili proti postaji. Ker je bilo do odhoda vlaka še mnogo časa, so spotoma zavili še v nekatere krčme in izpraznili prav toliko čaš diestskega piva. Očeta sta si imela povedati vedno več stvari in se nista več brigala za dečka. Beloglavček je začel razmišljati, kako bi se znebil velike kape. Če bi jo kje vrgel proč, bi v Neletu zbudil sum, če bi jo pa spustil na tla, bi jo utegnili kdo pobrati in prinesiti nazaj. Ne, tega ni smel nihče opaziti.

Nele se je mučil s škatlo za klobuke, ki se mu je zmeraj zadevala ob noge.

»Ali naj ti jo jaz malo nesem?« je uslužno vprašal Beloglavček.

Nele mu jo je rad prepustil.

Pri zadnji trgovini pred kolodvorom je Nele hitro skočil še po sladkorčke.

Ko se je vrnil, si je Beloglavček že izmislil rešitev za kapo.

»Povej no, Neleke,« je vprašal, »koliko mi daš za to kapo?« In previdno jo je potegnil izpod suknjiča.

Nele ni bil mislil na to kupčijo. Ogledal si jo je, pomislil, da bi jo mogel njegov oče prav dobro nositi za delavnik, in dejal:

»Dam ti cent in dva sladkorčka.«

»Dobiš jo,« je Beloglavček pristal. Nele mu je dal cent in sladkorčka in potisnila sta kapo v škatlo.

Vrnitev v Sihem je bila mirnejša. Kakor zvest tovariš je skrbel Beloglavček za prijateljevo škatlo, na klopi jo je postavil zraven sebe in skrbno držal roko na nji. Za to pravo prijateljstvo mu je dal Neletov oče še dva centa in tudi Nele je nekaj dobil od Beloglavčkovega očeta.

Ko so v Sihemu izstopili iz vlaka, se je Beloglavček plaho ozrl, ali se kod ne prikaže plešasti kmet. Ne, vse je bilo mirno.

Ko so prišli iz postaje, je takoj izročil škatlo Neletu in ne da bi se zmenil za očeta ali za ona dva, stekel domov.

Tu je bil na svojih tleh.

Beloglavček in »Flandrijski lev«

Dečki prvega razreda so ravno urili svoje duševne sile v reševanju računske naloge, ki je bila napisana na šolski tabli: koliko bi zaslužil trgovec pri tolikih in tolikih stotih žita, če bi polovico prodal po tej, polovico pa po drugi ceni, če še to prištejemo in ono odštejemo, skratka, z vsemi težavami, ki bi utegnile seznaniti mladino s skrivnostmi računstva. Učitelj je zaspano sedel na stolici pred klopmi nižjega razreda, kjer so pridno delali »pismene vaje v materinem jeziku«. Vsi so bili torej zaposleni in učitelj je užival blažen mir.

Soparna toplota poletnega popoldneva je tiščala v razredu. Sonce je pošiljalo svoje polne žarke skozi okna in dečki so si smeli izbirati prostore v senci.

Vsi so bili prav tako zaspani kakor učitelj in niti računska naloga, niti pismene vaje v materinem jeziku niso mogle v učencih zbuditi dovolj pozornosti. Bilo je skoraj popolnoma tiho. Zdaj pa zdaj je zaklopotala cokla, se premaknila tablica ali pa je črtalnik cvileče zapraskal.

Pred Beloglavčkom sta sedela Dris in Fompe. Fompe je prepisoval rešitev naloge od Arturja Leunesa, ki je sedel pred njim, Dris pa je zehaje čakal, da Fompe konča in da jo potem prepíše od njega. Nazadnje jo dobi Beloglavček od Drisa.

Sonce je pripekalo skozi okna.

»Fompe,« je nenadoma dejal Dris, »za pas ti dam štirideset frnikol.«

»Prav!« je rekel Fompe. Odpel si je pas in ga dal Drisu.

Kadar so bili najbolj vneti za igro s frnikolami, ni bil pas iz blaga nikdar vreden štirideset frnikol, toda ker je zanimanje za to igro že poje-malo — dobil si jih namesto osem že šestnajst za en cent — niso več tako hlepel po njih.

Dris je previdno potegnil iz žepa mošnjo s frnikolami, ki jo je vedno nosil s seboj, in začel šteti:

»Ena, dve, tri, štiri, pet, šest . . .« in vsakikrat se je zatrkljala kroglica Fompeju v prgišče.

Beloglavček je to opazoval ravnodušen in zaspan. On ne bi nikdar zamenjal pasu za štiri-deset frnikol. Nenadoma je pogledal učitelja, ki mu je glava omahnila na prsi, in izginil pod klop . . .

V neznosni vročini šolske sobe je vladala skoro raj mrtvaška tišina.

». . . tri in trideset, štiri in trideset, pet in trideset . . .« je štel Dris dalje, tedaj pa je Beloglavček z nogo tako močno sunil Fompeja v roke, da je vseh pet in trideset frnikol zletelo v zrak in prasketaje poskakovalo po klopeh in po tleh. Bil je takšen trušč, kakor da je kdo hkrati pobil vse šipe; ves razred je planil pokonci, zaspanost je na mah skopnela, in dečki so radovedno pogledali tja, kjer so se poslednje frnikole s tihim rrrrom . . .

trkljale ter zadevale s kratkim pokom ob klopi ali ob stene.

Učitelj je prestrašen skočil s stola in trenotek zmedeno gledal po sobi. Dečki prvega razreda so tako napeto strmeli v številke žitnega trgovca, kot bi šlo za njih lastno premoženje. Neprizadeti so hoteli dokazati, da tako vneto rešujejo nalogo, da nobena stvar ne more motiti njih pozornosti, krivci pa so se držali, ko da niso sploh ničesar slišali.

»Kdo — je — to — storil?« Učitelj je bil ves blede od srda, in njegovi pogledi so bili ostri ko bodala.

Tišina je še huje pritiskala... Naporno ukvarjanje s trgovčevimi žitnimi vrečami je doseglo svoj vrhunec. Fompe je premikal ustnice in zapiral oči, ko da sam pri sebi še enkrat preračunava rešitev. Beloglavček pa je štel na prstih, strmeč ko začaran v svojo tablico, ali je rešitev pravilna.

»Kdo — je — to...«

Nenadoma se je zakotalila iz Drisovega žepa zaostala frnikola... Najprej je padla na podnožnik, potem pa se je trkljala po vsej šolski sobi... Ropot trkljajoče se frnikole je bilo slišati v gluhi tišini kot zlovešče znamenje, grozljivejše od vsega drugega, ko da se bo zdaj zgodilo nekaj strašnega...

Učitelj je še bolj pobledel in počakal, da se je izdajalska frnikola iztekla... Potem je z enim samim korakom stopil med klopi, njegova palica

je švistnila po Drisovem hrbtu, ki je zdaj na glas zavpil:

»Beloglavček je storil!« In Fompe, ki je zase pričakoval iste kazni, je takoj cmeravo pristavil: »Dà, Beloglavček je bil, gospod učitelj!«

Sprva se je hotel Beloglavček ogorčeno braniti, toda učitelj mu je nenadoma pogledal globoko v oči, in rdeč kot kuhan rak je zajecjljal: »Nič ne morem za to . . . bila je samo šala, gospod učitelj!« Učitelj ga je zgrabil z obema rokama za rame, potegnil iz klopi in nesel do vrat male sobe. Brčnil je vrata, da so odskočila, in z brco, ki je

pognala Beloglavčka noter, je učitelj pokazal svojo največjo moč; Beloglavček je s topim treskom priletel v nasprotno steno.

In tam se je Beloglavček seznanil s »Flandrijskim levom« . . .

Ko se je dovolj nadrgnil po poškodovanem mestu in utešil z mnogimi krutimi maščevalnimi naklepi zoper Drisa in Fompeja svojo bolečino ter ohladil svoj srd, se je ozrl po celici. Tu je bila prav za prav šolska ropotarnica. Na steni je visel raztrgan zemljevid, ves zamazan od črnila, na tleh je ležal kup razcefranih šolskih knjig in zvezkov prejšnjih pokolenj, globus, ki je imel sredi Azije veliko bunko in bel madež od apna, dva pisalnika, postavljena drug na drugega, nekaj pečnih cevi, razbite škriljaste tablice in še raznovrstna druga stara šolska šara. Skozi linico nad dvojnimi vrati, ki so se odpirala na Široko ulico, je prihajala motna svetloba. Dišalo je po zatohlem in bilo je mnogo hladneje kot v šolski sobi.

Velika knjižna omara je pokrivala zadnjo steno te sobice; to je bila namreč sihemska knjižnica. Še nikoli ni videl Beloglavček toliko knjig skupaj. Razložil jih je pa prav dobro. Pozimi je pošiljal tudi njegov oče sèm po knjige, toda Beloglavček se jih ni smel nikdar dotekniti. Oče je menil, da morajo dečki njegovih let skrbeti samó za to, da poznajo katekizem.

Ko je prečital Beloglavček s spodnjih treh polic vse naslove, ki so bili z zlatom natisnjeni na hrbte, je vzel eno ven, zakaj naslov je obetal več

kot drugi: »Flandrijski lev«.* Beseda »lev« je napravljala na Beloglavčka zmeraj velik vtis.

Beloglavček se je v tej tihi, hladni ropotarnici usedel na kup starih šolskih knjig ter začel brati. Čital je, ne da bi se genil, z razbeljeno glavo in pozabil na čas in uro. Ko mu je ropotanje v šolski sobi naznanilo, da je ura štiri, in je tudi slišal, da je učitelj odšel iz šole, je spravil knjigo pod suknjič, previdno odprl vrata, se splazil na cesto in v enem dušku stekel proti domači hiši. Tam se je Beloglavček zleknil v žitno polje in čital dalje, dokler se ni stemnilo in je moral domov.

Zaradi zmerjanja in kričanja, ker je prišel tako pozno domov, je ostal to pot čisto hladen. Njegove misli so bile daleč proč, pri knjigi, ki jo je skrnil v žitnem polju, in po večerji je šel takoj v posteljo, da bi v temi sanjal o flandrijskih junakih.

Štiri dni zapovrstjo, célo nedeljo vmes, je Beloglavček, kadar ni moral biti doma, v šoli ali v cerkvi, prebil v svojem skrivališču in čital. Tam je bil odrezan od vsega sveta, sonce je stalo žareče na nebu, zlatorumeno polje je tiho pošumevalo, in bilo je kot daljno, daljno zvenenje iz čudovitega sveta, kot glasovi davnih junaških rodov. Pobožno je prisluškoval skrivnostnim šumom naokrog, zdelo se mu je, da sliši votlo bobnenje vihrajočih konj, doneče junaške glasove in težke udarce borečih se jezdecev . . . Potem se je ozrl v

* Knjiga o flamskih narodnih junakih. Spisal jo je Hendrik Conscience (1812—1883).

visoko modro nebo, ki se je bočilo kakor ne-
skončna kupola preko zemlje, in pred njegovimi
očmi se je vse dogajalo kakor nekoč, in sam je
bil zraven . . .

Od ležanja ali sedenja ni čutil nobene bole-
čine v hrbtu ali v ramenih.

Ko je knjigo do kraja prebral, je Beloglav-
ček še malo poležal v žitu, zleknjen na hrbtu, in
se sanjajoč zastrmel v modro nebo. Tedaj ga je
iznenada obšla tako neizrekljiva žalost, da ji enake
dotlej še ni bil okusil, in mahoma se je čutil brez-
mejno nesrečnega, ne da bi vedel, zakaj; bilo mu
je, ko da se je dotaknil nečesa čudovito lepega,
kar je zdaj za vselej proč . . . Tedaj se je hipoma
domislil, kako globoko je sočuvstvoval z Adamom
in Evo, ko je prvič čital, kako sta bila pregnana
iz raja.

Ko pa je spet vstal in odšel z žitnega polja,
je začutil svoje mlade ude in poletno sonce, ki mu
je pripekalo na vrat in na roke. Tedaj je bil zopet
Beloglavček, in Robert van Bethune, Breydel ter
De Coninck so spet prevladali.

In čim bolj je mislil Beloglavček nanje, tem
silneje je razsajala vihra v njem.

Bojeval bi se bil rad, pa četudi z drevesom.
Imelo ga je, da bi porabil svojo glavo za napa-
dalnega ovna, da bi se z njo zakadil v karkoli,
da bi kogarkoli podrl na tla. Ker ni bilo nikogar
v bližini, je letel z dvignjenimi rokami domov in
vzklikal: »Živel Gent! Tu je Jan Borluut!« ali
kateri drugi bojni klic iz prekrasne knjige. Poteg-

nil je škárnico iz skladanice drv, sédel v lopo ter začel delati. Bilo je toplo, in ko je nekaj časa obsekaval, si je slekel suknjič. Tedaj se je nena doma domislil rôk Jana Breydela; zavihal je rokave svoje srajce, da bi pogledal, ali se tudi njemu mišice kakor Janu »nalik vrvem napejajo«. Modre žile njegovih mršavih rok so se zdele Beloglavčku le slabe »mišice« v primeri s tistimi, ki jih je imel močni mesarski mojster iz Brüggeja, a bile so le, in Beloglavček se je s ponosom razveselil te podobnosti. Jan Breydel kot otrok gotovo tudi ni bil takšen Herkules kakor pozneje. Njega bi bil rad imel za sošolca . . .

Obdeloval je dalje svojo škárnico.

Maks, ki je ležal na soncu pred svojo kolibo in od daleč opazoval Beloglavčka, se mu je približal in usedel nekaj korakov vstran, iz strahu pred dolgo palico.

»Moj dragi Maks,« je dejal Beloglavček, »pokazali bomo, da so še Flamci na svetu!«

S poševno nagnjeno glavo je Maks radovedno kukal, levo uho mu je napol zavešalo okó.

Beloglavček je nataknil na škárnico ostro konico in »buzdovan« je bil pripravljen.

Dvignil se je, z orožjem v roki. Pokrov od kadi za svinjsko klajo, ki je stal zraven čebra z vodo, je bil njegov ščit, in z levico ga je čvrsto stiskal k svojim prsim. Potem je gledal tako izziivalno naokoli, da se je Maks iz previdnosti za nekaj korakov umaknil. Tako bi bil stal Beloglavček na greningškem polju in se ne bi bil pred

nobenim Francozom niti za ped umaknil. Naslonjen na svoje kopje se je postavljajal kakor vsi junaki, katerih se je domislil, poskusil je tudi zatianiti eno oko kakor Pieter De Coninck, a rajši je bil Jan Breydel, ki je bil mnogo krepkejši.

Nenadoma je opazil Beloglavček kakih deset metrov odtod zapuščen otep slame, ki je bil prislonjen k glogovi meji. Postavil se je kakor treba, stisnil kopje tesno pod komolec in se zakadil vanj, vpijoč, da ga je bilo slišati daleč naokrog »Vlaanderen den Leeuw! Wat walsch is valsch is, slaat al dood!«

Zdaj se je tudi Maksu zdelo, da nekaako razume, skakal je vstric njega in se tik pred sovražnikom takó neugnano zakadil v Beloglavčka, da je kopje zgrešilo otep slame in se je Beloglavček tako silovito prekucnil v glogov grm, da je do vratu obtičal v njem. Izvil se mu je krik, ki je bil še vse glasnejši kot flamski bojni klic od prej. Ko je javkajoč potegnil glavo iz grma, je bil v obraz, ušesa in vrat tako razpraskan in do krvi odrt, držal se je pa takó revno, ko da je vsa francoska vojska iz leta 1302. shrumela preko njega. Maks, ki ga je kopje malodane predrlo skozi rebra, še ni mislil, da je konec igre, vzel je

»buzdovan« med zobé in tekal z njim po sadovnjaku.

Mati, ki je v izbi ravno pospravljala postelje, je zaslišala sinovo vpitje in prihitela gledat, kaj se godi.

»Ali te je pes ugriznil?« je vprašala prestrašeno, ko ga je ugledala s krvjo oblitega zraven trnja.

»Ne ... ne,« je ihtel Beloglavček, »padel ... sem ... v trnje ...«

Začudena je mati pogledala najprej njegov obraz, nato živo mejo.

»Kako pa se je to zgodilo ...?«

»Otep slame ... to je bil Francoz ... in ... in ...« Še o pravem času se je spomnil, da njegova mati ne pozna »Flandrijskega leva«.

Zdaj je mati zares mislila, da pri njenem najmlajšem sinu nekaj ni v redu, in ga je sočutno prijela za roko.

»Pojdi, dete,« je rekla, »da ti malo umijem obraz.«

Zajela je vedro vode iz vodnjaka in mu pomagala, da si je umil krvavi obraz. Mrzla voda je ustavila Beloglavčku jok in precèj ohladila njegovo flamsko domovinsko ljubezen.

Zvečer je skuhalo mati Beloglavčku skodelo mlečne kaše. Ko je légel v posteljo, ga je skrbno pogrnila. Beloglavček se je na moč čudil in si ni znal razlagati, kaj je vzrok temu nenadnemu in nenavadno nežnemu ravnanju.

»Če nam naš Levi le ne bo delal še velikih

preglavic,« je rekla mati po večerji z resnim, nekoliko sočutnim glasom.

»Dà,« je dejal Hajni, »v zadnjih dneh sem ga nekajkrat videl mahati z rokami po zraku... in neprestano govori sam s seboj...«

»Ah,« je godrnjal oče, »to je zato, ker od same objestnosti več ne vé, kaj bi počel...«

Toda mati je zavzdihnila: »Za vsak primer bomo poromali k svetemu Korneliju na Modro goro.«

Tisto noč sta Hajni in Nis prestrašena planila iz spanja, ker je Beloglavček nenadoma zavpil: »Vlaanderen den Leeuw! Slaat al dood!«

Beloglavček gre na Šent Janžev semenj

Ko se je Beloglavček tisto jutro prebudil, je planil s takšno naglico v hlače, da jih je narobe oblekel in moral začeti znova. Opazil je, da pogleduje jutro z zlatim sončnim smehljajem skozi okence, ter začel kar žvižgati in prepevati, da bi dal duška veselju svojega srca. Zakaj v vsem sijajnem sejskem tednu mu je bil ta dan najljubši. Bil je Šent Janžev semenj v Averbode in dovolili so mu, da sme tja. To mu je bilo v veseli glavi kakor sonce zunaj v svetlem poletnem dnevu. Nis je še ležal v drugi postelji in spal.

V izbi je sedel Hajni še brez suknjiča pri mizi, pogrjnjeni za kavo. Poznalo se mu je, da je prejšnji večer mnogo plesal in popil veliko piva, in po tem, kako je bil zleknjen na svojem stolu, je bilo videti, da se še ni prespal.

»Kje je mati?« je vprašal Beloglavček.

»Kdaj je že odšla na Šent Janžev semenj,« je odvrnil Hajni, ne da bi ga pogledal.

Beloglavčka je to tako razočaralo, da je precej pobesil šobo. No, zdaj spet vidiš: mati gre svojo pot in te pusti, ne da bi kaj rekla. Sinoči pa mu je za trdno obljubila, da ga vzame seboj. Lastni materi smeš prav toliko zaupati kakor drugim ljudem.

»Zakaj me ni zbudila?«

»Tega ne vem . . . Hotela je kupiti grablje za seno, prej pa je šla še k maši.«

Beloglavček ni spraševal dalje. Umil si je obraz, se oblekel v praznje ter zajtrkoval. Hajni je šel ven in kadil svojo pipo. Sonce je sijalo naravnost na okna in skozi odprta sprednja vrata metalo vso silo svojih žarkov v izbo. Svetloba je bila tako močna, da so se bele stene lesketale od nje.

Z namazanim rozinovim kruhom in kosom mlinca je Beloglavček poživil svoje razpoloženje, in radi prezgodnjega odhoda svoje matere si tudi ni hotel skaziti celega dneva. V nekaj minutah je bil napravljen, na lanenobelih laseh je imel kapo, nato pa je čisto vsakdanje vprašal Hajnija:

»Kam pa je dala mati mojih petnajst centov?«

»Katerih petnajst centov? . . .«

»No . . . saj je sinoči rekla, da dobim petnajst centov . . .« In Beloglavček je medtem iskal v kuhinjski omari, na okenski polici, na mizi, kot bi bil za trdno prepričan, da leži kje denar.

Mati ni bila niti zinila o kakih petnajstih centih, toda Beloglavček je upal, da mu bo, ako vztraja pri svoji trditvi, morda Hajni . . . Zares je vzel mošnjček iz žepa in za tačas »posodil« Beloglavčku petnajst centov, dva nikljasta groša in pet posameznih centov. Tudi Hajni je bil sejmsko razpoložen, obetal se mu je krasen dan, mislil je na večer in na svojo izvoljenko, sicer pa je bil prepričan, da mu bo mati vrnila posojeni denar.

Razigrane volje je krenil Beloglavček na pot. Mladostna objestnost mu je tičala v rokah in nogah. V sebi je čutil takšno predrzno in radostno moč, da je začel teči, kar so ga noge nesle. Hajniju, ki je gledal s hišnega praga za njim, se je zdelo, da z onimi petnajstimi centi nekaj ni v redu.

Beloglavček je bil tako nestrpen, da bi bil najrajši zletel v Averbode. Ker pa to ni bilo mogoče in se je od tekanja začel preveč potiti, je krepko koračil naprej in pel veselo pesem.

Na poljih ob cesti je stalo, lesketajoče se v jutrnjem soncu, rosno žito. Negibno, tu in tam preraslo z bilkami, ki so se vzpele višje in se zibale sem ter tja, nalahno upognjene od sape, je srkalo vase svetlobo in toploto iz čistega modrega neba. Z jelše je vzplahotal prestrašen vrabček, v zraku je zvenelo kakor zbor žvrgolečih škrjančkov. Na drugi strani ceste je bil kamnolom z razkošnim, sočnim zelenjem, poškropljen z rumenimi zlaticami in belimi marjeticami. Povsod je plaval nežni vonj cvetočega žita.

Vsega tega danes Beloglavček ni opazoval. Bil je sam del tega prekrasnega poletnega jutra.

Ob plesnih šotorih v Teutu in Viktalisu se je že igralo nekaj dečkov. Pri Fricu je bil prejšnjega večera pretep in pred hišo so ležale črepinje kozarcev in šip. Pri Janu Gileju so raztovarjali sod piva, in številni neumiti, napol oblečeni paglavci s ščetinastimi lasmi in bosih nog so prodajali zijala. Beloglavček je ošinil z veselim pogledom sive, de-

belo-okrogle šotore, ki so se tako tujebarvno trebušili med rdečimi strehami in zelenimi drevesi; a ni se dal zadržati. Za vse to je imel popoldne časa dovolj. Šel je naravnost proti svojemu cilju, na Šent Janžev semenj. Od vsepovsod so hodili mnogi drugi ljudje v isto smer: matere z otroki, možje, po trije ali štirje v gruči, s črnimi predpasniki in svilenimi čepicami; Beloglavček je videl, kako se je vil modri tobakov dim nad njihovimi glavami.

Pred čevljarjevim stanovanjem so vadljali trije dečki za drobiž. Ni se mogel ubraniti skušnjavi — za hip je postal ter gledal. Nato je tvegala cent in dobil. Ko je drugič igral, je cent spet izgubil. V tretje je spet izgubil in v četrto tudi, nato je besen odšel. Ta dva centa je gladko vrgel proč!

Dosti slabše volje je koračil Beloglavček dalje. Preštel je še enkrat svoj denar, iz desne roke na levo, vmes pa premišljal, kaj bi si mogel na semnju kupiti. Pločevinasto piščalko, to prav gotovo, in ta je veljala pet centov. Potem kaj za posladkat: karamele, sladoled ali rogljičke. Kaj bo počel z ostankom, bo še premislil. Morda je bolje prihraniti nekaj za popoldan. Toda piščalko je moral na vsak način imeti. Če sreča mater, ji rajši ne bo nič povedal o Hajnjevih petnajstih centih, morda dobi še kaj...

»Hej, Beloglavček... Ali greš tudi ti na semenj?«

Bil je Franca Truiena Tist, zamazan, podivjan

fantè, ki se je ves dan potepal po hosti in še nikoli ni videl šole. Znal je preklinjati kakor odrasli, piti žganje, kaditi pipo, nastavljati zanke in mnoge druge reči, ki so mu pri dečkih njegove starosti priborile velik ugled. Prebival je za Peščno goro, v kraljestvu žerjavov, in kadar so doma izvedeli, da je bil Beloglavček s Tistom skupaj, so počenjali vruga.

»Da,« je obotavljaje se odgovoril Beloglavček, ko je ogledoval njegovo raztrgano obleko in umazane noge; zakaj Tist je bil seveda bos. Prav za prav mu je bil Tist všeč, toda za semanji dan je bil kar preveč razcapan; tudi je bilo nevarno, da bi ga videla mati...

Previdno se je držal na drugi strani ceste, in Tist je kazal razumevanje za to, bil je takega vaje in še na mar mu ni prišlo, da bi zameril.

»Frank imam!« je nenadoma ponosno izjavil Tist in pokazal novc med palcem in kazalcem. »Doma sem ga dobil... Mi lahko menjaš, Beloglavček?«

»Ne, jaz tudi nimam drobiža,« je odgovoril Beloglavček takó, kot bi imel samó srebrn denar in bankovce. Sicer pa je bil prepričan, da je Tist frank ukradel.

Tist je podrobno našteval, kaj bo na semnju kupil. Najprej potrebuje noža, da se bo z njim boril in kateremu glavo odrezal... S takšnimi stvarmi je hotel Beloglavčka osúpiti, a ta mu je pritrjeval, in da bi se pokazal prav tako pogumnega, je ravnodušno vprašal: »Misliš, da prodaj

jajo na semnju revolverje, Tist?« Pri tem je mislil na svojo miroljubno piščalko in na svojih trinajst centov.

Prišla sta do hiše Jana Knopa in odtod sta videla semenj. Vršil se je na križišču testeltske in herseltske ceste. Imeli so ga ravno sredi sejmskega tedna, konec junija, in v tem lepem letnem času je privabil mnogo ljudi od blizu in daleč. Najprej sta ugledala bele stojnice branjevcev, dolgo preklo »silomera«, živo poslikano platno populičnih pevcev in zaslišala lajnasto cviljenje vrtiljakovih orgel. Jutranja maša v averbodski samostanski cerkvi se je bila že pred časom končala, in med branjarijami in šotori je mrgolelo kmetov in kmetic v praznjih oblekah. Na kegljišču tik pred krčmo Pera Pastraija je bila igra v polnem teku.

Beloglavček in Tist sta se spustila v dir ter sopeč pristala sredi gneče. Beloglavček se ni več zmenil za Tista. Njegove družbe ni prav nič pogrešal, tudi mu je bil njegov frank nekoliko skazil dobro voljo. Srce mu je bilo od veselja, da je zdaj tu. Trenotek se je razgledoval po vsem tem direndaju, da bi se ga naužil. Vonj ponvičnikov je visel v zraku, ljudje so bili videti vsi tako praznični in srečni, stojnice so se tako vabljivo lesketale, da se je Beloglavčku srce od samega veselja širilo.

Stojnice so stale zapovrstjó ob vseh štirih cestnih oglih, vmes pa so bili ozki prehodi za majhne sejmske vozičke in samokolnice. Beloglav-

ček si je najprej ogledal padarjevo mizico, na kateri je bilo v omarici s steklenim pokrovom razstavljenih nekaj zobovij s krvavordečimi dlesni, zraven pa dve kolajni, ki sta se svetili kakor zlato. Padarja še ni bilo tam; pri mizici je stala stara grda babura, in kadarkoli je kdo tamkaj postal, je rekla s šibkim, prosečim glasom, da »gospod« takoj pride, da so ga nujno poklicali v samostan, da bi nekemu-gospodu zob izdrl. To je bilo seveda sijajno priporočilo, ki je na ljudi učinkovalo, in gledali so baburo z nekakšno spoštljivostjo. Beloglavčku se je zdelo, da ima neznosen obraz, in ko ga je slučajno pogledala, ji je pokazal tudi jezik. Malo dalje se je ustavil pred stojnico, kjer so bile razpostavljene v najbolj pisanem neredu razne stvari: velike in male lilike, vrtavke, bobni, biči, škatle z voščilom za čevlje, glavniki, milo, sukaneč, krtače, podveze, pratike, svetniške podobe. Vse je bilo tam, in množica, zlasti ženske, si je to šaro ogledovala. Beloglavček se je preril naprej, zagledal tik pred nosom pločevinaste piščalke, takoj poskusil eno in plačal pet centov. Preril se je spet skozi gnečo, nastavil piščalko k ustom, šel s prsti preko šestih lukenj in pobožno odpiskal glasovno lestvico. Nato je spravil piščal v notranji žep in se hkrati domislil, da mu je preostalo samó še osem centov. Le-te pa je zdaj mogel z mirno vestjo zapraviti. Pred lopo, kjer so metali obroče, je bilo mnogo dečkov; s poželjivimi očmi so gledali te krasne stvari, ki si jih utegnil zadeti za pet centov. Žepne nože, poniklja-

ne lonce, steklenice likerja, bodala, pozlačene kipe in še mnogo drugega si mogel zadeti, če si imel malo sreče in spretnosti. Kadar si stal tam spredaj, se ti je zdelo malenkost pogoditi stvari z obročem, saj so bile komaj meter daleč, a vendarle je vse kazalo, da ni tako lahko. Franc Pastor je poskusil; prvi obroč je s tako silo priletel v nekoga nikljastega Napoleona, da se je zamajal — a obroč je obležal zraven.

»Strela!« je zagodrnjal Franc, ki se je bil sam prestrašil, »vrgel sem na tole bodalce, pa bi bil kmalu zadel spomenik.«

»Izguba!« se je rogal Beloglavček.

»Više moraš metati,« je nekdo svétoval.

Franc je poskusil z drugim obročem, pomeril nekoliko više, napel telo, pomaknil levo nogo nazaj, uprl pogled naravnost v bodalce, z desnico pa krožil počasi od spodaj gori. Obroč je zletel previsoko in je izgubljen pal med šaro. Franc je še glasneje dejal: »Strela!« Tega ni mogel razumeti.

»Še enkrat izguba!« se je smejal Beloglavček, ki je stal zdaj tik njega. Franc ga je ošinil s srditim pogledom in ga nahrulil: »Ti bom précej pri-mazal izgubo na gobec, ti mrcina!«

Nato je vrgel tretji obroč, spet ni nič zadel. Beloglavček, ki se je bil nekoliko odmaknil, je zaklical še enkrat: »Zopet izguba!« Franc je bil razjarjen, ker je čutil, da se mu rogajo, in se je zadril na gospodarja lope: »Ne verjamem, da je igra poštena!«

Mož je na videz ogorčeno ugovarjal, klical za pričo svojega rajnega očeta in vse sorodstvo, živo in mrtvo, ter trdil, da se Franc huduje samo zaradi svoje lastne nespretnosti. Nato je izrazil Franc svojo namero, da bo vso kramo postavil na glavo. K sreči je posegel vmes Fel Šaht, ki je tudi zahteval za pet centov obročev, in že pri prvem metu zadel majhno modro liliko. Podjetnik je zaklical Francu: »Zdaj vidite, da ste sami krivi!« Vsi so se smejali in Fel najbolj izmed vseh. Z drugima dvema obročema pa ni nič zadel.

Nato je šel Beloglavček tja, kjer so prodajali grablje za seno, da bi pogledal za materjo. Toda nikjer je ni našel. Vprašal je Liziko Buskop, ki je pri neki branjariji izbirala za Doruša Buskopa novo kapo, ali je videla njegovo mater. Pač, a je že odšla.

Semenj je bil zdaj v polnem razmahu. Ljudje so se valili od stojnice do stojnice, na vsakem oglu so gledali in klepetali, in sodeč po njihovih veselo nasmejanih obrazih, so se izvrstno zabavali. Mrgolelo je majhnih otrok v praznjih oblekah, ki so držali v roki sladkorček na palici, piščal, liliko ali karkoli že. Na moške so najbolj učinkoval poulični pevci in pa kegljišče pri Peru Pastraiju. Govorili so na ves glas, klicali drug drugemu šaljive besede, kadili iz ogromnih pip, pili pivo iz velikih čaš ter se dogovarjali za zvečer. Povsod za stojnicami in med njimi je stalo mnogo zaljubljenih parov. Fantje so se ponašali ponosno in velikopotezno, kupovali svojim dekletom majhna darilca,

zaponko za na prsi ali škrnicelj karamel, dekleta z nazaj potisnjenimi rutami pa se niso branila laskanja, nasmihala so se in šalila in od blažene vznemirjenosti rdela kakor petelinji grebeni. Vsi obrazi so žareli od veselja lepega sejmskega dne.

Harmonika pouličnih pevcev, vpitje branjevcev, vrtiljakova lajna, trušč na kegljišču, vse to se je strnilo v prazničen vrisk, ki se je dvigal izza visokih hrastov na križišču cest ter že od daleč zbujal v še vedno prihajajočih obiskovavcih sejmsko razpoloženje.

Gust Sanders se je bil pojavil s svojim »silomerom«. Za cent si smel udariti s težkim bêtom na leseni štor, ki je bila nanj pritrjena dolga létva. Ako si udaril dovolj krepkó, je šinil majhen obroč ob letvi kvišku do vrha, kjer je kratko počilo, potem pa si dobil rožico v gumbnico. Lastnikov sin Frake je stal zraven in pobiral denar, in če nisi pazil, ti je dal iz nikljastega groša samo tri cente mesto štirih nazaj.

Tam zraven je prodajal Tist Brats svoje ponvičnike. V črni kotel, v katerem je sikala mast, je z lesene žlice spuščal testo, ki je précej silno naraslo. Ko so ponvičniki še plavali na masti, so si paglavci, ki so se trli okrog kotla, že izbrali tistega, ki so ga hoteli imeti. Včasih še ni bil docela ocvrt, ko so nestrpni dečki ugriznili vanj; potem so ga smeli za hip še spustiti v kotel. Tudi Beloglavček si je izbral enega, prav velikega, a ravno ko je iztegnil roko, da bi ga vzel z zajemalke, na

kateri ga je bil Tist potegnil iz masti, je Kale Mainske zgrabil ponvičnik ter takoj ugriznil vanj.

»Usrani falot,« ga je srdito nahrulil Beloglavček.

Kaleju to ni bilo všeč in je sunil Beloglavčka v ramo. Beloglavček je udaril nazaj in Kalejev ponvičnik je zletel na tla. Vsi dečki so hkrati planili nanj. Kale je zgrabil Beloglavčka za lase, in nastal bi bil pošten pretep, da ni začel Tist pravočasno udrihati vmes s svojo mastno zajemalko.

»Smrkavci, pa mi vendar ne boste motili kupčije!« je zmerjal Tist, in »smrkavci« so imeli polne roke dela, da so si ocedili z obleke lepljivo testo; tako se je kmalu povrnil red.

Petrolov vrtiljak je bil vsem zelo všeč. Bil je revna stvar, leseni konjiči so bili precèj ogoljeni in skoraj brez barve, človeku so se kar zasmilili; toda lajna, ki je stala na sredi, je s svojim krakajočim truščem napačnih not, ki je prevpil semenj, vse popravila. Otroci so se borili za prostore, najmanjše so matere dvigale v sedla ter jih opominjale, naj se čvrsto držé, in ko so se v krogu vozili, so jim obrazki sijali od sreče. Veliki dečki so divje in poredno skakali čez konjiče in med njimi, sedali ritenski ali pa prekrižali nogé preko konjskih glav ter počenjali vse mogoče neumnosti, da bi zbudili pozornost odraslih. Pomagali so Janu Petrolu poganjati vrtiljak, da so se smeli enkrat zastonj peljati, in so se kakor vrage borili za »obroč«. Zraven vrtiljaka je bil namreč nasajen

kol, na njem pa pritrjen obroč; komur je uspelo seči v obroč, se je smel enkrat zastonj peljati. Dolg telebàn z umazanim bradatim obrazom in nevarnimi krmežljivimi očmi je stal pri kolu in spuščal obroč višje in nižje, da bi bilo težje seči vanj. Dedca so seveda dečki na vse pretege zmerjali, a to ga ni motilo. Opravljal je svoje delo, kot bi si imel s tem prislužiti zveličanje. Beloglavček je moral seveda tudi na vrtiljak. Pri prvem obratu je segel po obroču, toda mimo, pri drugem obratu se je še bolj potrudil, a tedaj je mož ravno potegnil kol nazaj in Beloglavček je malone zletel na nos. Pri tretjem obratu je obroč že izginil. Ko je letel mimo, je Beloglavček nahrulil moža: »Beda sta opica!« in je ta vzdevek ponovil vsakikrat, ko se je peljal mimo njega, da bi svoji jezi dal duška. Mož pa je ostal filozofsko miren, ko da je v življenju doživel še vse drugačne stvari. Pri drugem poskusu je bila Beloglavčku sreča prav tako nemila. Vso krivdo je valil na moža s kolom in je bil nanj tako hud, da se je ustavil čisto blizu njega, da bi se mu kakorkoli maščeval. Mož se je nenadoma sklonil k njemu in dejal po tihem: »Prinesi mi od tam mojo čašo piva... potlej se boš enkrat zastonj peljal,« in pokazal je s prstom na vrsto pol izpraznjenih in polnih čaš piva na okenški polici krčme.

»Katera je vaša čaša?« je vprašal Beloglavček, takoj pripravljen storiti za to ceno uslugo.

»Druga čaša desno!«

Beloglavček je prinesel polno čašo, mož jo je

izpraznil, izlil ostanek na tla ter jo vrnil Beloglavčku. Beloglavček se je smel nato enkrat za stonj peljati. Ko je potlej opazoval življenje ob vrtiljaku in z roko v hlačnem žepu prešteval svojih pet centov, je nenadoma opazil, da je mož pri kolu nekaj rekel tudi Hajniju Frekeju, videl je, da je stopil tudi Hajni k okenski polici, vzel tam precèj polno čašo ter jo prinesel možu. Začuden se je Beloglavček vprašal, ali so morda vse čaše na okenski polici njegove. Pozorno je gledal, in ko je malo pozneje šel tudi Kal Poter po čašo, je videl, kako je nenadoma planil Diktes Vernelen h Kaleju, mu vzel čašo iz roke ter mu prisolil krepko zaušnico. Kale je brez besede strmел vanj.

»Hudiča! To je moja čaša!« je vpil Diktes.

»Onile mož tam pa pravi, da je njegova,« je nekoliko bojzljivo odvrnil Kale, napol še misleč, da je vzel napačno čašo.

Toda »onile mož« se je držal, ko da ničesar ne vé, in je bil videti ves zatopljen v svoj obroč in v mimo leteče konjičke. Beloglavček pa je bil vse spregledal, in bilo mu je jasno, da mož tako resno strmi in tako bedasto premika kol samo zato, ker se ga je bil pošteno nalezal.

In tudi Beloglavček, ki je postal od vročine in ponvičnika žejen, je poželjivo ogledoval čaše s pivom na okenskih policah krčme. Možje na kegljišču so jih postavljali tja, sami pa obračali krčmi hrbet ter napeto opazovali kroglo in padajoče keglje. Vpili so vsi hkrati pri vsakem srečnem pa tudi pri vsakem nesrečnem lučaju, potem so po-

stali vselej silno žejni, vzeli so čaše, jih z iztegnjenimi komolci nastavili k ustom in zivali hladno pijačo vase. Nato so potrkali na šipo, in Katoke, hčerka Pera Pastraija, jim je znova napolnila kozarce.

Beloglavček je stal poleg Gusta Teuta in opazoval igro s kocko. Mož je dobro služil, ljudi se je trlo okrog njegove mizice, in kadar je kateri dobil, jih je bilo takoj deset pripravljenih izgubiti.

»Gust,« je dejal Beloglavček, »prinesi mi moje pivo ... tamle, druga čaša levo ...«

Gust je najprej začudeno pogledal Beloglavčka, ki se je tako resno poglobil v igro, kot bi hotel staviti malo premoženje na kocko, potem pa na okensko polico. Po vsem videzu mu ni hotelo v glavo, da bi mogel imeti Beloglavček tam svoje pivo.

»Če bom smel tudi jaz piti zraven,« je odgovoril in se prebrisano nasmehnil.

»Seveda,« je velikopotezno privolil Beloglavček, »če nočeš nič drugega.«

Gust je odšel takoj tja in je medtem, ko so kegljači z vso pozornostjo gledali na kegljišče, vzal polno čašo ter jo prinesel. Izpil je iz čaše najprej sam polovico, ker Beloglavčku ni zaupal, nato pa mu je dal ostanek.

»Ampak nesti jo moraš nazaj,« je pristavil Beloglavček kot naknaden pogoj.

Ker je tedaj Beloglavček opazil, da je Gust spoznal prevaro, se je na glas zasmejal in postavil prazno čašo na polico drugega okna. Nadaljevati

sta hotela v dveh, ker sta po prvem uspehu postala predrznejša. Postavila sta se kratko malo kegljačem za hrbet, in kadar je igra priklenila vso njihovo pozornost nase, sta zgrabila vsak po eno čašo ter jo hitro izpraznila. Toda ni trajalo dolgo, ko ju je eden izmed igravcev zasačil. Gusta je ne-

nadoma nemilo zgrabil za vrat in Hajnrih Hut ga je tako nabunkal, da so se mu ušesa majala. Beloglavček se je še za časa izgubil v množici. Glava mu je bila postala nekoliko vroča in šel je na drugo stran ceste, da bi poslušal poulične pevce.

Na enem stolu je sedel mož s harmoniko, na drugem pa pevec s šopom besedil v eni in s trstov-

cem v drugi roki. Med obema je na prečnici viselo veliko štirioglato platno s podobami v živih barvah. Med poslušavci je stala mlada ženska, ki je držala liste z besedilom pesmi v roki; ona in mož s trstovcem sta pela, harmonikar pa je spremljal. Triperesna deteljica je delala vtis najbolj zane-marjenih potepuhov, ki so si le s težavo služili svoj borni kruh. Godec je imel na obrazu uljesa, ženska je nosila lase zavozlane v debel, težak voz-
zel, ki ga je podpiral glavnik, ter imela prostaške, predrzne oči; tretji, nemara njun voditelj, je nosil okrog vratu rdečo ruto, ker ni imel srajce na sebi.

Ko je prišel Beloglavček zraven, so ravno peli veselo vojaško popevko. Prodala sta mnogo iztisov pesmi in nekateri kmetje so že po tihem ponavljali poslednje verze. Po vsakem pripevu je nastal kratek odmor, ki ga je mož z rdečo ruto porabil za to, da je s palico ploskoma udarjal po platnu in kaj zaklical ljudem, ki so se nekoliko oddaljili, da bi jih privabil bliže. Ta čas je godec postregel z nekaj nežnimi fugami in gostolevki, ki so jih občudovali zlasti otroci. Ženska je prodajala besedila; ne da bi vpraševala, jih je ljudem kar stiskala v róke, nato je vsak plačal svojih pet centov iz strahu, da bo moral slišati kako sirovost. V vsakem odmoru je glasna vrtiljakova lajna prevpila splošni trušč.

Sledila je ljubavna pesem, ki je bila všeč mladini. Nekatero starejšo kmetice z majhnimi otroki so se ob njej spotikale in odhajale iz gruč. Ko je bilo te pesmi konec, je godec stisnil svojo

harmoniko čisto skupaj, óni pa je nekajkrat krepko udaril po pisanem platnu. S hripavim glasom je brez oddiha kričal:

»Cenjeno občinstvo, zdaj bomo tretjikrat zapeli pesem o zlahtnem otroku Napoljona najlepšo pesem kar jih je kdo v naši deželi kdaj pel v desetih kiticah gotovo ste že vsi slišali o Napoljonu veliki cesar ki je ves svet premagal in so ga na koncu pri Waterlooju poleg Bruslja Angleži premagali potem pa je Anglež velikega cesarja na otoku sv. Helene v črno klet zaprl da je tam od lakote in toge poginil ker ima Anglež slab karakter . . . Toda uboga para otrok velikega cesarja ni nič vedel kaj se je zgodilo z njegovim očetom in ni več mogel prenašati svoje muke in nekega dne reče svoji materi da gre očeta iskat . . . Tukaj vidite (s palico je pokazal podobe) cesarjevega otroka pred materjo . . . Levi (harmonikarju), začni . . . Pridi, Rozalija, udárimo . . .« Njegov izžiti bas se je pomešal z rezkim vreščanjem ženščine, in zadnji dve vrsti vsake kitice sta ponavljala kot pripev.

Obrazi poslušavcev so nenadoma odreveneli, polni sočutja. Slutili so, da gre tu za velike in vzvišene stvari.

Pred vsako novo kitico je pevec na kratko pojasnil vsebino, kažoč na platnu primerne podobe. V njegovem glasu je bila tragična resnost, držal se je pa tako, kot bi pel pred grobom. Od ganotja so kmetje kar zijali, ženska pa je imela premalo rok, da bi vsem gostom postregla.

Vedno znova je kazal pevec podobe. Kdor je

imel obilo dobre volje, je spoznal tam človeško postavo v belih nogavicah, svetlosinjih hlačah in živordečem suknjiču, ki naj bi predstavljala »žlahtnega otroka«. Iztezal je toge roke proti črnemu madežu na tleh, ki je predstavljal krsto. Poslušavci so bili zelo ginjeni. »Uboga para« se jim je hudo smilila. Med kiticami je čivkala harmonika otožen intermezzo, kot bi se kdo hotel izjokati. Kmetje so imeli čedalje daljše obraze, brade so se jim pogrezale, usta so bila napol odprta, in pozabljali so na svoje pipe, ki so jih držali v dvignjenih rokah. Neka kmetica si je morala krepko nategniti krila, ko da ji je od ganotja postalo prevroče. Vse oči so strmele s pobožno pozornostjo v pevca, in kadarkoli je pokazal podobo na platnu, so jo presojevaje pogledali in pritrdilno pokimali z glavo.

Gust Hojl se je s tako silo useknil, da je za hip prevpil petje. Dorus Landers je globoko zajel sapo, nato pa spet zapalil svojo pipo. Dotok občinstva je bil vedno večji in besedilo pesmi se je sijajno prodajalo.

Levi Vermelen je zmajal z glavo in rekel glasno sam pri sebi: »To je preklemano strašno!«

Beloglavček je poslušal odprtih ust in odprtih ušes. Zanj je bila to najlepša pesem, kar jih je kdaj slišal; in če bi ga ne bilo pred vsemi ljudmi sram, bi se bil gotovo razjokal. Z zaljubljenimi očmi je gledal podobe na platnu in tako brezmejno je bilo njegovo sočutje do Napoljonovega sina, da bi bil pevca rad vprašal, če uboga para še živi.

Nekaj časa je bilo vse tiho, in kmetje so z odprtimi usti zijali v pevca, kot bi pričakovali, da bo še kaj sledilo. Toda harmonikar je zaigral novo melodijo, ki je potegnila ljudi v druge misli ter pregnala njih otožno razpoloženje. Pevec nekaj časa ni vedel, kaj naj reče. Pri petju se je nezaupljivo oziral na mlado žensko, kot bi ji zaradi pobranega denarja ne zaupal preveč, pri tem pa v obrazih iskal, ali bi se kateremu hotelo kupiti izvod njegove pesnitve. Če se je kdo predrznil odkimati, ga je prosil, naj dá prostor drugim ljudem, ter navadno pristavil še nekaj zlobnih opazk. Kdor je zavzel izpraznjeni prostor, se je seveda čutil moralno obvezanega kupiti besedilo pesmi.

Beloglavček nikakor ni mogel več potrošiti petih centov, da bi si nabavil besedilo pesmi, toda iz žepa Franca Butsa, ki je stal pred njim, je potegnil na skrivaj njegov izvod, ga vtaknil v svoj žep ter izginil. Že po nekaj korakih je znova prečital pesem ter jo začel nato na glas prepevati.

Sejem je bil zdaj na višku. Trgovci in branjevci so kričali, da so bili vsi hripavi, neuglašena, hripava vrtiljakova lajna je stokala v besnem tempu in konjički so divje leteli v krogu; zdaj so sedeli na njih večji fantje in dekleta, in bilo je takšno hihitanje in vreščanje, da so starejši ljudje govorili, da je to sramota. Razbrzdana mladina da sploh ne pozna več dostojnosti! Svet postaja čedalje slabši! Potem pa še frfotanje kril, kadar so ženščine sedele na konjičkih! Vse to samó, da bi fante zapeljevale . . .

Pastraijeva krčma je bila tako nabito polna, da se skoraj nobeden ni mogel več ganiti. Zdaj pa zdaj so se Perove hčere prerile skozi množico z rdečimi obrazi in penečimi se čašami piva. Na kegljišču je bilo čedalje glasnejše vpitje, in nekaj sejmskih gostov, kakor Viktor Ohme, Rik Goris in Dorus Jepes, je imelo že prvo besedo. Pajek je pel »Antvèrpèèè, prelepo mesto...« ali pa »Od nedelje do nedelje vsak dan krompir...«

Beloglavček je počasi še nekajkrat obhodil semenj, zapiskal nekaj izgubljenih glasov na svojo piščal, tu kaj pouzmal pri prodajalcu sladkarij, tam napravil kako neumnost, vmes zapel spet o »žlahtnem sinu Napoljonovem« in začuden poslušal prodajalko medenjâkov, ki je vzklikala: »Kupujte, ljudje božji, zakaj ko bo semnja konec, moram vse zastonj razdati, ker ne morem vlačiti s seboj...« Tako je spet pristal pri padarjevi mizici. Mršavega moža je bil že zdavnaj videl, a zanimal ga je le malo. Zdaj se je ustavil, ker ga je ženska tako srdito pogledala; prepoznala je namreč v njem tistega paglavca, ki ji je bil prej pokazal jezik.

Tale padar je bil videti hudó imeniten. No il je visok klobuk, bel telovnik, dolg, nekoliko obledel frak, in je tako delal vtis zeló učenega človeka. Ko je Beloglavček prišel tja, je pripovedoval bog ve katerikrat, kje je že povsod izdiral zobé, v Bruslju, Parizu in Londonu, in kako silnih kočnikov je tamkaj rešil najvišje osebnosti. Ženska, ki je stala zraven mizice, je vsakikrat podpričala nje-

gove besede, rekoč tam zbranim ženskam: »Zares, vse to zna... Strašno učena glava je.« Pri tem je pokazala na stekleno omarico z zlatimi odlikovanji in krvavimi zobovji.

Tik pred padarjem so stali: Kornelija Gajbels, Beloglavček, Poter, Rikus Nei in Das, za njimi pa še nekaj ljudi, ki so iz kateregakoli vzroka poslušali padarjeve govore.

»Pri meni naj mož poskusi,« je Rikus Nei nadoma ogovoril Dasa, »že leto dni zlivam žganje gor, pa nič ne pomaga.«

In padarju je velel: »Gospod, tegale mi izrujte!« Položil je dva franka na mizico, ki ju je ženska takoj spravila, neznansko odprl usta in pokazal enega svojih črnih kočnikov. Mož je stopil s svojega prestola, vzel mirno majhne klešče v roko, ukazal, naj mu še enkrat natančno pokaže, kateri zob mora ven, in ko ga je krepko zgrabil, je Rikusa nekajkrat tako divje zamajal od leve na desno, da je le-ta malone pal na tla in da so se ljudje umaknili za nekaj korakov nazaj. Napol zadušena kletvica je zagrgala v Rikusovem grlu, kapa mu je zletela na tla, in ravno tedaj, ko je iztegnil rokó, da bi prijel mazača za vrat, je le-ta s poslednjim sunkom potegnil klešče k sebi, in zob je bil zunaj. Dvignil je krvavo reč zmagoslavno kvišku, Rikus je podrl nekaj ljudi, se vrgel ob jarku na tla in edini glas, ki ga je spravlil iz sebe, je bil neskončno ponavljani: »Hudič — hudič — hudič!!!« Pljuval je in jecljal, dokler mu niso prinesil vedro vode, da si je izplaknil usta.

Beloglavček je od smeha skoraj počil.

Ko je izustil celo vrsto psov, porabil skoraj pol vedra vodé za izplakovanje in popil dve šilci žganja, so bolečine nekoliko ponehale. Sicer je še vedno pljuval kri, a to ni bilo več nevarno. Stopil je spet k mizici, ponosen na svoj pogum; in ko ga je mož vprašal, ali ga še boli, je odvrnil, bled in s spačenim obrazom, da ni več hudó. »Ampak tako, kakor vi izdirate zobe, jih znam jaz tudi,« je trdil Rikus.

Poterja je mikalo, da bi se pokazal prav tako pogumnega, a je radi pomanjkanja denarja name-ro opustil. Kljub temu pa je možakarju pripovedoval, da ima tudi on votel zob, ki ga je že trikrat dal »zagovoriti«. »Le pogledjte!« je dejal Korneliji Gajbels. Pogledala mu je v odprta usta, kje je votli zob, a Poter je moral vzeti prej tobak ven, ki ga je žvečil.

»Luknja je tako velika, da bi mogla prst vtekniti noter,« je rekla Kornelija, in ker Das ni takoj videl, kateri zob misli, je sama vteknila prst v odprta usta, da bi ga pokazala. Poter je nagnil glavo vznak, upognil telo nekoliko nazaj, in prav ko mu je Kornelija vtikala prst v usta, da bi Dasu pokazala bolni zob, ga je Beloglavček, ki je stal ravno spredaj, tako silno sunil v trebuh, da je prestrašen zaklopil usta in ugriznil Kornelijo v prst. Le-ta je takó zavpila, da je prekričala ves sejmski trušč, in primazala Poterju donečo zaušnico.

Kaj se je potlej godilo, Beloglavček ni več

videl. Po bliskovo je utonil v množici, in ko je še enkrat obšel sejem, je krenil domov.

Bilo je blizu enajste ure. Zemlja je žarela v poletnem soncu, noben list se ni genil, noben klas se ni premaknil.

Beloglavček je poskusil malo zapiskati na piščal, zapel je kitico o »žlahtnem otroku«, nato veselo robato ljubavno pesem, da je njegov glas donel po praznem prostorju, in z zadovoljstvom ugotovil, da mu je ostal še poldrug cent.

In kje je Beloglavček pristal

Bilo je tisto soboto zvečer, ko je Beloglavček iz šole domov gredé ubil šipo pri Jefu Jorisu. Seveda se je bilo zgodilo pomotoma; zakaj kamen je vrgel v Dabejevo kapo, ki je visela na nekem drevesu, kamen pa je od veje odletel in se zakadil v okno. Vaški policaj Dris, nebodigatréba, je to videl in povedal njegovemu očetu. Beloglavček je bil tepen, da je bilo joj, in je moral brez večerje spat.

Vrata v kamro so bila odprta, in svetilka, ki je stala na mizi v izbi, je risala na stropu nad njegovo glavo dolgo svetlo progo.

Beloglavček je ležal buden in zamišljeno ogledoval kljuko na stropu. Kakor črne glavice žebļjev je tam sedelo tudi nekaj muh. V izbi je mati krपालa nogavice, oče pa kadil svojo pipo. Hajni in Nis sta bila odšla k brivcu v vas. Po vsej hiši je bila razlita večerna tišina.

»Jutri bom plačala šipo,« je nenadoma slišal mater. Malo kesneje je odgovoril oče:

»Hudimana, rad bi vedel, kaj naj počnemo s tem paglavcem . . . Jeseni bo končal šolo . . . Kmalu bo imel trinajst let.«

»Desetega v mesecu Vseh svetnikov,« je dopolnila mati.

»V šoli pa se tako ne nauči drugega kot neumnosti.«

Beloglavček, ki je v postelji to slišal, bi bil najrajši zaklical, da je res tako.

»Brž ko bodo počitnice, ga vzamem s seboj na polje,« je čez čas še pristavil oče.

Potem je vse čisto utihnilo. Beloglavček je še dolgo ležal z odprtimi očmi in razmišljal, kaj bi bilo storiti, naposled pa je zaspal.

Naslednjega dne — bila je nedelja — je šel Beloglavček k popoldanski službi božji v Averbode in goreče molil. Ko so vsi ljudje razen nekaj pobožnih duš iz bratovščine odšli iz cerkve, je Beloglavček pozvonil pri samostanskih vratih, nekoliko boječ radi svoje namere.

»Ali bi mogel govoriti s patrom, ki ima samostansko tiskarno?« je plaho vprašal.

»Bom pogledal,« je odvrnil brat, »zakaj pa gre?«

Beloglavček bi bil najrajši rekel: »To vam nič mar ni!« Toda še za časa je premislil, da bi takle brat utegnil morebiti reči besedo zanj.

»... Ne vem... Morda zato, da bi prišel v tiskarno... Kaj pravite k temu?«

»Tukaj počakaj malo!« In brat ga je peljal v govorilnico.

Beloglavček je stal v veliki sobi pri mizi, s kapo v roki. Slišal je, kako mu bije srce. Na mizi je bil kozarec, do polovice napolnjen z umazano vodo, v kateri je bila posušena vejica zelenike, zraven pa je ležal molitvenik. Na steni, nasproti visokima oknom z zelenkastimi šipami, je visela podoba nekega prelata. Na kaminu je stal pod

steklenim poklopcem kipec Matere božje. Pogledal je v kot, ali ni tam škatla s cigarami . . .

Vrata so se odprla — vsa vrata so tukaj tako ropotala — in benediktinec v beli obleki je vstopil; bil je vodja tiskarne. Beloglavček se je vselej nekoliko bal samostanskih gospodov, ko pa je od blizu videl te izredno prijazne oči, mu je vsa plahost izginila.

»No, dečko, ti bi rad delal v tiskarni?« Torej je že vedel.

»Da, gospod.«

»Koliko si pa star?«

»Trinajst let, gospod.«

Ko so ga prijazne oči skozi stekla naočnikov nekoliko ostreje pogledale, je do vratu zardel in takoj pristavil: »Trinajst jih bom, hočem reči, gospod . . .«

»In kako dolgo si hodil v šolo?«

»Do včeraj opoldne, gospod.« Beloglavček je strahoma pomislil na šipo, ki jo je ubil pri Jefu Jorisu, in se zbal, da bi utegnil tudi pater kaj vedeti o tem.

»Kaj pa pravijo starši k temu?«

»Nič, gospod, pravijo, da jim je prav . . .« To bo Beloglavček že uredil.

»Zapiši tukaj svoje ime!«

Pri mizi stojé je napisal na beli rob časopisa z zarjavelim peresom: Ludovicus Verheyden. Ni se mu posebno posrečilo, L je bil precej poševen, V pa mnogo prevelik.

»Če sedim na stolu, pišem mnogo lepše,« je plaho pojasnil.

»Dobro je, prav dobro celó . . . Zdaj pa pojdi z menoj v pisarno!«

Beloglavček je šel v pisarno, in ko je tam še enkrat opravil vse formalnosti, zapel o »žlahtnem sinu Napoljonovem«, povedal to in ono iz šole, o Fompeju, Dabeju in Tjefu, je dobil od »gospoda Šenersa« košček čokolade in od »gospoda

Frankena« cigaro; nato so mu sporočili, da sme že jutri delati v pisarni. Od tistega trenutka bi bil šel Beloglavček za oba benediktinca skozi ogenj.

Ko je Beloglavček doma povedal, da je že napravil izpit za tiskarja, sta se oče in mati vdala v božjo voljo. Če sta gospoda v samostanu tako želela, ni bilo kaj ugovarjati, pa naj sama gledata, kaj bosta počela z Beloglavčkom . . .

Prihodnji dan ob osmih je sedel Beloglavček v tiskarniški pisarni, v družbi s Francom Snekejem, Drisom Bergenom in z Viktorja Omeja Detesom, ter zapisoval v veliko knjigo imena neskončne vrste »Članov bratovščine Naše Ljube Gospe.«

S tem pa je bilo mojega prekrasnega paglavca

k o n e c

KAZALO

Kdo je bil Beloglavček in česa se je še spominjal iz prvih otroških let	7
O sedmih delih usmiljenja ter o murnu in mravlji	23
Beloglavček in očetova strogost	42
Obisk pri gospodu Bonu in gnezdo čmrljev	52
O spovedi	75
Beloglavčkova pobožna stran	83
Kako je dobil Beloglavček vodenico	101
Kako se je dal Beloglavček drugim zapeljati	112
Bog ustvari dan	123
... in Beloglavček gre skozenj	137
Beloglavček dobi novo kapo	151
Beloglavček in »Flandrijski lev«	165
Beloglavček gre na Šent Janžev semenj	176
In kje je Beloglavček pristal	199

KAZALO

Kako je bil Heliodorov in kje se je spomnila iz
7 priložnostna let
12 O načinu delja razpisanih let v razpisu in razpisu
13 Heliodorov in njegova zgodovina
14 Odkritje njegovega imena in njegova zgodovina
15 O zgodovini
16 Heliodorovska zgodovina
101 Kako je bil Heliodorov razpisnik
112 Kako se je dal Heliodorov razpisnik
122 Njegova zgodovina
127 in Heliodorov
131 Heliodorovski deli novega
142 Heliodorov in Heliodorov
152 Heliodorovski deli novega
159 In kje je Heliodorovski deli

**Tiskarna sv. Cirila v Mariboru
Predstavnik Albin Hrovatin**

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS

00000076354

